ИВАН ХАДЖИМАРЧЕВ

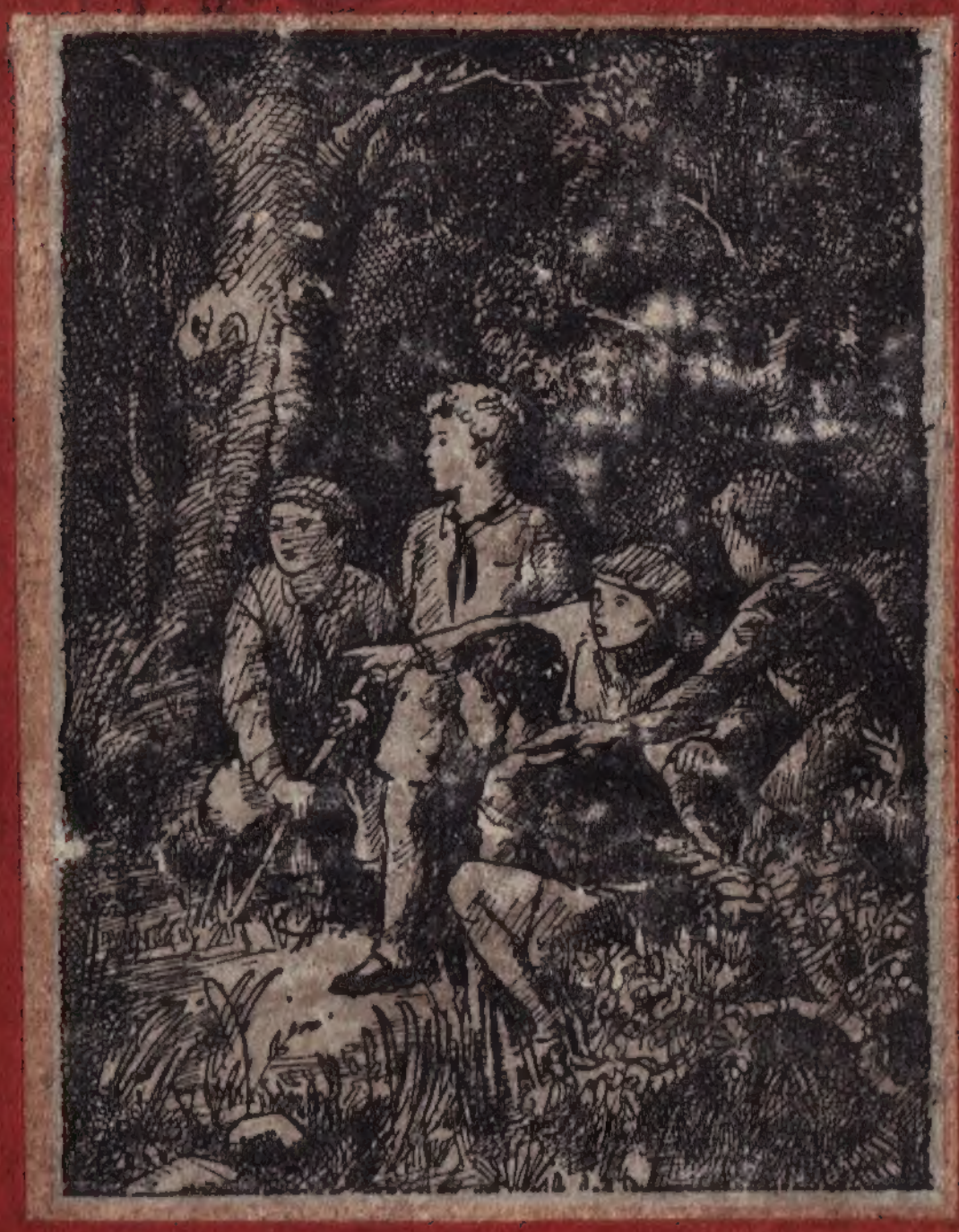

Спомени от пионерския лагер

НАРОДНА КУЛТУРА

ИВ. ХАДЖИМАРЧЕВ

Спомени от пионерския лагер

ПОВЕСТ

илюстрации от художника СИМ. ХАЛАЧЕВ

НАРОДНА КУЛТУРА
СОФИЯ 1954

ПЪТУВАНЕ

В теснолинейния влак, претоварен от пътници, беше необикновено горещо. Ние се къпехме в пот и изпитвахме непоносима досада. Въртяхме се насам-натам и висяхме по отворените прозорци, за да търсим прохлада. Най-сетне нашето пътуване привърши.

Когато слязохме на гара Боров дол, каруцарите, с килнати каскети и камшици в ръка, ни посрещнаха мрачни и навъсени, задето бяхме закъснели.

— Хайде, деца, по-бръжко! Пионерите от Велинград пристигнаха с първия влак и заминаха за лагера.

Намятахме се на колите и потеглихме. Аз дори грабнах юздите от ръцете на нашия колар. Камшикът заплющя над гърбовете на отпочиналите коне и колата полетя, обгърната от пепелта на пътя.

— Гледайте сега това момче как ще ни обърне в някой изкоп!

— Няма страшно, другари. Диий! . . .

— Тасе — рекох след това на Атанас Крушков, първенеца на нашия VII-а клас, — другарите от Велинград били вече в лагера . . .

— Да, разбрах. Трябва да се позамислим.

И ние се позамислихме: с какви ли пионери ще се срещнем в раковската гора? По-добри ли са от нас? А ако са по-лоши? Ние „бойковци“ особено се плашехме от това.

— Каквито и да бъдат, бързо ще свикнат с реда и дисциплината в лагера — заяви Тасе Крушков, с когото седяхме на един чин в клас.

Бинокълът, останал от убития ми брат, минаваше от ръка на ръка, прехвърляше се и в другите коли назад. Децата с ненаситна жажда разглеждаха през него планините и полето, които се откриваха пред нас.

Дина Клашникова непрекъснато ни забавляваше по пътя: теглеше меха на хармониката и игривите звуци радваха сърцата на пионерите. А Сабрие Мехмедова пееше.

— Ако иде да следва музика — казваше другарката Бодра Ютева, началник на лагера, — един ден и на сцената на операта може да излезе.

И тук жегата не беше малка. Но откъм дълбокия дол, заграден от двете страни с високите и гъсто обрасли склонове на Родопите, в полите на които се пенеше реката, задуха прохладен ветрец и разхлади горещите ни чела.

Каруците дрънчат с бронзовите си тасове по криволичещия път. Коларите подвикват, камшиците плющят, а конете със запарени хълбоци пръхтят и ни возят напред.

— Другари — викна по едно врёме черничкият физкултурник, — защо сте се умълчали като на умряло? Драги Муз, хайде, дай тон и да запеем нещо.

И веднага над кервана се понесе бодра пионерска песен.

Пътуването ни продължи близо два часа. Навлязохме в планината. От двете страни на каменистия път се издигаше вековна борова гора. Дърветата бяха толкова високи, че свят му се завиваше на човек, когато дигнеше глава да ги погледне отдолу нагоре.

На един завой на пътя от гората изскочиха трима души. През раменете им личаха лъскави патрондаши. Двамината носеха ловни пушки с обърнати цеви към земята. А най-младият от тях беше с шмайзер на гърдите. Но той, както ми се стори, имаше на петлицата си партизанска значка.

Нещо се обърна в мене. Не мога да забравя това, което изпитах тогава, и надали някога ще го забравя. Едва сварих да поема глътката си. Другарят Рашко Саитовски — той е от село Саитово — пръв забеляза смущението ми и запита:

— Лошо ли ти стана? Побеля като тебешир! Искай валериан от санитарката.

— Не, нищо ми няма — рекох. — То е от друсането на талигата, но скоро ще мине.

Не исках да призная това, което изпитах, когато зърнах въоръжените селяни. Искаше ми се да скоча от колата — да притичам и разпитам тези хора за това, което отдавна ме мъчеше и лежеше като камък на гърдите ми. По тези места в планината е паднал убит брат ми. Сега неговите кости лежат под братската могила в нашия град. Но на мене ми се щеше да видя мястото, където той се е натъкнал на засадата и е бил простреля с куршум в гърдите.

Може би тия момчета са чегници от някогашния Ягодовски партизански отред. Може би те щяха да ме насочат по истинската диря. Само това исках да науча, а после — лесно. Мислех си: науча ли посоката, ще тръгна да диря лобното място на батко. Повече нямах време да размислям, защото другарката Бодра викна:

— Внимание, деца, наближаваме!

Димитър Тодинов, най-големият в нашия клас, се провикна радостно:

— Дядо Лечко! Вижте дядо Лечко, който ни чака и се смее насреща ни. Той е еднорък, инвалид от войната и пазач на лагера. Познавам го от миналото лято.

В ЛАГЕРА

Дядо Лечко, захилен до уши, ни помаха с единствената си ръка и взе гърлено да се смее.

След слизането от колите пионерите в колона по двама спряха пред пармаклията портичка на лагера, заобиколен с ограда от бодлив тел. А вътре — дървета, дървета, дебели и високи до облаците сякаш! Лагерният район тънеше в дълбока сянка.

Не бяхме още спрели, а изведнъж към нас с радостни викове се спуснаха около тридесетина деца, изскочили като изпод земята. Това бяха велинградчетата, за които чухме вече от навъсените каруцари. Те бяха ни изпреварили, но торбичките и сандъчетата им така си седяха, струпани на куп в двора на вилата, покрай откритата трапезария. Чамовите маси и пейки блестяха, почистени през тоя ден. А до големия бор пред кухнята беше разпрегната каруца — лагерната, с която дядо Георги прекарваше продукти за лагерниците.

Ниският еднорък старец беше облечен в извехтяло жълтеникаво-бозаво палто, в зеленикава риза с разкопчана яка и сини дочени гащи. Той имаше почти побеляла глава, мустаците му бяха увиснали, а когато заприказваше, гласът му бе дрезгав и малко глух. И още едно качество притежаваше старецът — обичаше да се смее след всяка казана приказка.

— Ха-ха, хааа! Добре дошли, юначета!

Зад гърба на дядо Лечко надзърташе младо топчесто лице, също усмихнато до ушите. Венците му се виждаха. Другарите, летували миналото лято тука, вече се здрависваха с него, друсаха си радостно ръцете и му задаваха въпрос след въпрос:

— Борисеее! Борисе! . . .

— „Топливо“, има ли малинки и боровинки?

— Топливо, къде ти са магаретата?

Червенобузестият Борис току се хилеше и размяташе пълните си ръце.

— Има боровинки. Там, на Пашово бърдо, ги има много. Ей ги там магарищата, пасат.

Наблизо зад лещаците се виждаха две сиви магарета с бяло около муцунките и очите. Те си приличаха едно на друго като близнаци. Проточили шии, животните прищипваха свежата трева, хрупкаха и не обръщаха никакво внимание на шума наоколо.

Длъжността на Топливо беше да сече и пренася дърва от гората за лагерната кухня. Той имаше-нямаше около петнадесет години.

Другарят Любчо (освен длъжността му завеждащ художествена самодейност в дружината беше и музикален ръководител) неочаквано викна:

— Другари, да запеем някоя песенчица за нашия лагер!

— Коя, другарю Муз? „С поздрав топъл и сърдечен“ може ли?

— Може, другари.

Децата това и чакаха. И под боядисаната в тъмночервен цвят табела, на която с бели букви пишеше „Пионерски лагер Вълко Червенков“, екна бодра пионерска песен:

С поздрав топъл и сърдечен
лагера да поздравим!
Гости идем отдалече
дух и здраве да калим! . . .

НОВИ ХОРА И НЕПОЗНАТИ ЛИЦА

Колоната мина пред дядо Лечко и влезе в лагерния двор. Децата до едно шумяха край мене, но аз не обръщах внимание на това. Погледът ми се щураше из околната природа.

„Дали ще ми хареса лагерът?“ — само това ми се въртеше в главата.

В района на лагера, зад правите стебла на боровете, обгърнати в зеленина, се провиждат двете вили — вила „Лиляна Димитрова“ и вила „Ястреб“. Те са боядисани в розов цвят, имат зелени дървени стрехи и силно полегати покриви с червени керемиди. По стените отвън личат ликовете на другарите Димитров и Червенков, на Лиляна и Вела Пеева.

Застанах пред кухнята. Тук стояха и ни чакаха: домакинът — съвсем млад момък с твърде издадена напред долна челюст и живи черни очи; двамината готвачи, една млада прислужница от Раково и миячката на подовете — баба Катя, жена на пазача. А на каменното стълбище на „Лиляна“ се подаде и лекарката. Тя ни беше изпреварила и разбрах, че чистотата на чамовите маси, която още от пръв поглед привличаше, беше постигната под нейно ръководство.

Те ни поздравиха с „добре дошли“, ръкуваха се с някои от нас, а нисичката, дебела и с пълни румени бузи баба Катя току повтаряше:

— Вървете да се измиете с топла вода, приготвила съм ви цял казан! Ама целичките да се измиете, деца, инак не ви пущам във вилите!

След измиването насядахме около чамовите маси да се храним — втора закуска и вечеря едновременно.

Задрънкаха лъжиците по алуминиевите чинии, замириса на топъл хляб. От дългите трапезни маси се понесе апетитна пара от горещата супа.

Хапнах набързо и рекох на Тасе Крушков и Рашо Саитовски:

— Ще ви чакам при зелената двукрила врата, елате ме намерете!

— Идем — съгласи се Тасе. — Сега да поскитаме малко, да разгледаме какво има, какво няма из гората. Сетне, като се впрегнем в здрава лагерна дейност, надали ще ни остане време. Вземи бинокъла!

И тръгнах.

Някой ми беше казал, че наблизо до лагера имало някакъв си дядо владика. Но не намерих никакъв владика. Останала е само неговата вила-палат, построена на една прекрасна поляна. Дворът ѝ беше пълен с овощни дръвчета и ели. По това време във вилата се учеха около шестдесет младежи. Над терасата на долния етаж личеше стар, вече избелял надпис:

„Лагер-школа за ръководители на септемврийчета".

От двете врати влизаха и излизаха девойки и младежи. Едни от тях се разтъпкваха по терасата или сядаха с книга в ръка по парапета там; други се спускаха тичешком по каменните стъпала и изчезваха в алеите на сенчестия двор.

Скоро при мене дотърчаха моите двама приятели заедно с Тодинов. Тасе рече:

— Школа? А аз се чудех какви са тези момчета и момичета, които пресичат района на нашия лагер.

— Не им се минава по шосето, което заобикаля край ловния парк, затуй минават през района ни — каза Тодинов.

Нагоре гората е мъчно проходима. Има места така закътани, че слънчевите лъчи с мъка си пробиват път към земята. И тук владее постоянен здрач.

Върнахме се обратно назад. На юг лагерът се пресича от дълбок дол. Но тук нямаше никаква бодлива ограда. В дола денем и нощем крещяха птици, сойки или самотни сови и подрънкваха звъниците на селски стада.

Село Раково се виждаше като на длан. Вятърът люшкаше тревите на разцъфтелите ливади, където пъкаха малки фигурки — косачите.

Тодинов посочи с ръка и рече:

— „Овчаря" е легнал да спи. Ловко!

— Къде? Не виждам никакъв овчар — рекох.

Той се подсмихна под мустак и обясни:

— Отсрещният продълговат рид над дола, приличен на спящ човек, се нарича „Овчаря". Над него постоянно се носят мъгли и пухкави бели облачета.

Попитах домакина: защо откъм тази страна на лагера не е прокарана ограда от бодлив тел; няма ли опасност от дивеч, който би изплашил лагерниците.

— В нашата гора рядко се среща опасен дивеч — каза домакинът. — Аз съм ловец, та зная. Но ограда ще поставим — очаквам да ми изпратят бодлив тел.

— Все пак, среща се, значи — рече Крушков, като ми смигна и прокара ръка по къдравите си кестеняви коси.

— Има мечки, другарю домакин, има — неочаквано изборботи Тодинов зад гърба ми: —Ти питай бай си Димитър! . .

Димитър Тодинов обичаше да си прикачва това име „бай“ и както изглежда, много беше доволен от това.

Бинокълът минаваше от ръка на ръка и ние, като гледаме в него, постоянно откриваме нови прелести и красоти в приказната родопска природа.

Щом децата угадиха, че носим бинокъл, хукнаха насам и всяко искаше да погледне. Възхищенията им от онова, което бяха видели през бинокъла, се сипеха безкрай.

Крушков, развълнуван повече от нас от красивите гледки, със засечен глас забеляза:

— Хубаво, хубаво! Няма какво да се каже повече — хубаво!

И като не можеше да сдържи радостта си, скочи на една скала край брега и започна да пее своята любима песенчица:

Учителю, молим —
искаме на разходка да вървим!

Ехото, като разкъсваше на срички думите на песента и ней ната мелодия, глухо му отговаряше откъм дълбокия дол.

Много скоро около нас се събраха всички, почти цялата дружина, заедно с ръководителите. Хората от кухнята също дойдоха, дойде и чичо Стоян. Той беше много смешен, сериозен такъв, а на бедрото му, прикачен на връвчица около кръста, висеше дървен меч. Но той още не се проявяваше. Навярно чакаше да разбере — способни ли сме да си създадем и от най-дребните поводи развлечение, или сме по-различни от лагерниците, с които той беше вече летувал няколко лета на това място.

Чамовите пейки из лагера бяха изпотрошени, липсваха им колчета и искаха стягане.

— Ще ги стегнем — отговори Тасе на другаря музикален ръководител.

— Тук не е ли имало пионери? Какво са правили тези момчета? — обърна се другарят физкултурник Жогов към навача.

— Аха, аха, имаше лани — засмя се дядо Лечко и добави, — ама накрая съвсем я удариха на скачане и запемариха всичко.

— Лошо! — рекох на себе си. Когато наближи да изтекат дните на смяната, ние се отпущаме малко и забравяме задълженията си. Но това при нас не бива да се повтори.

— Колко пъти им завтарях — продължи старецът, — не чакайте да дойде дядо владика или аз, сакатият, да ви поправям пейките. Ама кой ти слуша!

Сетне слязохме и в дола. Повечето от нас бяха нови лагерници в тая прекрасна гора. Искахме всичко да видим с очите си.

КРАЖБА

Заранта по сенчестата алея, която криволичи между два реда гъсто насадени борчета и лещакови храсти и води от вила „Ястреб“ до вила „Лиляна“, се чу тъничък и проточен рев.

— Паричките ми! Паричките мини! — плачеше и се вайкаше дребничко момче с хитри очи на невестулка и големи щръкнали ушлета.

Аз вече познавах този глас: Павелчо Пишупов от първия ден взе да се проявява като изпечен хитрец, а пък беше добро и отворено момченце. Желанието му да умува повече от всички често му създаваше врагове, които час по час го гонеха из обширния лагерен район. Но Павелчо летеше като ястреб, къде ще го уловиш!

След малко цялата дружина знаеше, че между нас е извършена кражба.

Притърчаха ръководителите, притърча и сам началникът.

— Какви пари? Кой ти ги е взел? — попита другарката Бодра.

— Двайсе левчета! — разплакано заприказва Павелчо. — Бях си ги скътал в книжка, сетне в кърпичката и ги носех на голо в пазвата си.

Разбягаха се пионерите да дирят. Нийде по кътищата на „Ястреб“, нито другаде можеха да се намерят загубените пари.

— Павелчо е луд, ви казвам! Не го гледайте, че се прави на божа кравичка — говореха си през това време пионерките.

— Той е похарчил паричките си, па вика сега: паричките мини! Преструва се.

— Изял ги е на малини. Нали го зърнах снощи вечер да купува от помачетата.

— Снощи аз му купих, Антоничка. Павелчо е сметкаджия и половина, не харчи за какво да е, познавам го. От нашата махала е.

Антония Горова — момиче с дълги плитки и червендалесто топчесто лице — се разплака и предложи:

— Ако искате да съберем пари помежду си и да му ги дадем. Аз не съм дошла тук да ме набедяват, че съм крадла !

— Как тъй ще съберем? Не бива! Защото знаеш ли какво ще рекат, Антоничка? Антония и нейните другарки са намерили парите, па сега . . . разбираш ли?

Антония сърдито извърна гръб и не продума повече.

На друга страна началникът мрачно мърмори под носа си:

— Още от първия ден кражба . . . никак не ми харесва!

— А отде да знаем, че е кражба? Може момчето неволно да ги е изтървало нейде — рече дружинната ръководителка, другарката Маркова.

Другарката Ютева отсече:

— Искам пионерите от вила „Ястреб“ да намерят парите!

Павелчо отри с длан сълзите си и затътри крака нагоре към спортната площадка. Но скоро някой го видели — промушил се под бодливия тел и тръгнал към дружина „Йосиф Сталин“ да се люшка на люлките. Там винаги го пускаха „гратис“, защото беше голям смешник и приказливец. Трябваше да го намеря и върна обратно в лагера.

Пропуснах да кажа, че горе край ловния парк имаше и друго летовище — „Генерал Петър Коларов“, — където летуваше дружина „Йосиф Сталин“. Пионерите там бяха все деца на военни. Между тях имаше лагерници от всички краища на страната. Там бяха направени чудни люлки, спуснати на дълги синджири от високите дървета и с дъсчени кошчета за сядане. Погледите на нашите момчета често летяха нататък, люлките ги привличаха и ние неведнаж ходихме да ги връщаме от телената ограда на нашите съседи.

ПЪРВИТЕ ЛАГЕРНИ ДНИ

Първите два дни изтекоха в подбор на отредите, на техните председатели и всичко останало. За самодейните кръжоци се явиха много желаещи, някои настояваха да се включат в два кръжока едновременно, но началникът не даде. Излишно било да се преуморяваме.

— Да ви видим първо делата, а сетне ще мислим за разширяване кръга на личната ви дейност.

Лагерният съвет предложи за председател на дружината Атанас Крушков и ние с две ръце гласувахме за него. Тази година той бе пръв отличник в цялата прогимназия.

За патрон на дружината избрахме Павлик Морозов. Миналата година патронът е бил пак Павлик Морозов и ние решихме да не отстъпваме от тази традиция.

Аз бях избран за секретар-дописник на дружината, дописник на първи отред и редактор на стенвестника.

Не мина много време, аз станах и председател на кръжока на младите писатели.

— Хубаво ме натоварихте — казах на дружинната ръководителка, а тя ми отговори:

— Комуто е дадено много, от него много се иска. Това е стара истина, проверена и доказана от опита.

В нашия първи отред влязоха най-големите палавници — със синджир ги връзвай! Но председателят Сантовски не се плашеше от това.

— С време всичко ще тръгне както трябва — рече той. — И лани в Бойково имаше немирни лагерници, но бързо се оправиха.

Между това той ми предаде, че паричките на Павелчо били намерени.

— Кой ги е намерил? — полюбопитствувах веднага.

— Една другарка от лагер-школата.

При подбора на отредите не мина без сръдни и плачове сред малките „ястребчета“ — пионерите от вила „Ястреб“. Особено в четвърти отред всяко момиченце плака; всяко искаше да бъде с другарката си от града или селото. Но дисциплината преди всичко: където можеха, ръководителите помогнаха, където беше неудобно — не дадоха дума да се издума. Какво ще ги галиш още от първия ден и ще вървиш по прищевките им? Сетне пък съвсем ще ти се качат на главата.

— Е, доволен ли си като председател? — попитах Крушков.

— Ще изпълняваме задачите си по плана, ще пазим лагерната дисциплина и всички ще бъдем доволни — отвърна скромно той.

Между лагерниците от вила „Ястреб“ имаше много интересни деца. Но тия дребосъчета от трети и четвърти отред изведнаж ни смаяха през тоя ден. Бяха обявили съревнование на всички отреди по чистота из стаите.

Другарят Никола Конанов пресрещна пред кухнята другарката Бодра и рече:

— Другарю началник, елате вижте какви художници са станали моите.

— Да видя, другарю ръководител.

Малките наистина ни биха в дисциплината по чистотата и спечелиха няколко точки повече.

Върху застланите с белоснежни чаршафи едно до друго легла бяха наредили слови клонки, които образуваха думите:

„Чистотата е здраве“. Четвърти отред „Вела Пеева“.

Оставаше и ние във вила „Лиляна“ да направим същото:

„Чистотата е здраве“. Първи отред „Александър Матросов“.

След вечерната проверка и сваляне на знамето си легнахме. Бяхме много изморени със съставянето на отредите. Аз се чувствувах просто като разнищен. Но щом изгря зорницата, бях вече на крака...

СЪНИЩА

Сънувам. Задълбал съм дълбоко в гората. По дебелите стебла на боровете личат прозорчета, зад които гори огън. Батко с ловна пушка на рамо е излязъл на лов. Върви пред мен и ту изчезва като дим, ту израства по пътеката, висок наравно с дърветата. Край него подтичва и прави красиви скокове бяло ловджийско куче. „Бате, ще те ухапе!“ — викам. Но кучето изведнаж се спуща към мене и посяга да ми гризне ръката с острите си зъби. Аз бърже отскачам назад, искам да побягна, но не мога... и се събуждам.

Озъртам се из стаята. Другарите до един спят дълбоко и сладко.

Навън още не се е развиделило, но наближава да се разсъмне хубавичко.

Ставам, отварям дървените капаци на прозореца над леглото ми и надничам навън. И какво виждам? Пак тримата ловци, които срещнах през първия ден. Желанието ми да науча нещо за гроба на батко отново се пробуди. Поисках веднага да скоча в двора на вилата и да ги застигна в гората, но тръбата още не бе свирила за ставане.

Казах тръба, но сбърках. Миналото лято в Бойково имахме тръба... много тръби! Бяхме единадесет дружини, пръснати из полите на планината, и всяка дружина имаше тръба. Сутрин, когато всички от един път засвиреха заря, предполагам, че чак пловдивчани са се будили от сън. Такова нещо.

Вместо тръба тук имахме сирена. Още от първия ден, когато станеше нужда, пионерите един през друг се надбягваха кой първо да я завърти, караха се, боричкаха се. Но и в тази работа скоро се тури ред. Защото особено малките така я „надуваха“, че тя пищеше, та се късаше и след това цял час ти пищяха тъпанчетата: Уууууу! Уууууу!...

Чух стъпки отвън по пясъка — дядо Лечко. Наведох се ниско над корниза и изшътках, за да не събудя някого от спящите другари:

— Хей, дядо, ела малко насам. Нещичко ще те попитам... Кои бяха тези хора... въоръжените?

Едноръкият старец пристъпи с пушка на рамо под прозореца и ме погледна отдолу нагоре.

— Кое рече? — попита той, като изпусна ремъка на карабината и постави ръка на ухото си.

— Рекох... кажи ми, дядо, кои бяха тия, дето минаха преди малко през лагера? Всички ли са били партизани?

Старецът поклати глава:

— Не всички. Само Страхил е бил партизанин, а другите са наши селянчета, от кметството. От доста време тия момчета ходят из сенчестата гора да преследват някакъв си звяр, който напада, разкъсва и изяжда заблудения добитък из гората. Големи пакости прави на селяните. Кметът заповяда звярът да бъде преследван и на всяка цена убит.

— Мечка?

— Стръвница. Зъбите ѝ като тесли.

— А ти, дядо, стреляш ли с тази пушка, или напразно ти тежи на рамото? — пошегувах се с добрия старец. — Ти да видиш татко какво оръжие има — чифте и половина!

Тогава пазачът подаде ръката си напред и направи движение с показалеца си както при стрелба.

— Не ме гледай, че съм сакат, момченце! Дядо ти Лечко на сума зайци е видял работата — отвърна със смях той и изведнаж рязко се обърна назад.

— Сънища! Сънища!... Видял си зайци, ама в тенджерите на ловния парк — обади се ненадейно зад гърба му Топливо. И пак, като искаше да докачи и мене, повтори: — Сънища! То и „момченцето“ постоянно си бълнува за партизани, нека ти каже самичко...

Старецът се направи на глух, закрачи по пясъка и като се отдалечи, седна на пейката под кухненската стряха зад високия бор.

Аз си рекох: „Не бива да се сърдя на Топливо...“

Будният му ум не можеше да не забележи какво става в душата ми, как изгарях от желание да се срещна с партизанина.

Магаретата чакаха зад двукрилата пармаклия и зелено боядисана врата, която лежеше на северната страна на лагерния район.

Топливо дойде от село и закуси на крак с храната, която получи от младата прислужничка кака Еленка. Сетне отмина към дъсчената барака зад кухнята, която служеше за склад, грабна брадвата си и някакви въжета, подкара лудешки пред себе си двете пъстри магарета и тръгна да сече дърва в гората.

Домакинът вече влизаше в мазето на нашата вила — там се пазеха на хлад продуктите за лагерниците.

Дежурният по лагер се беше събудил и трополеше над главата ми. Той събуди и децата от втори отред — дежурни през този ден. Някои от тях полуголи, както бяха нощували, се спуснаха по стълбището от втория етаж и хукнаха да въртят сирената. Аз им се скарах и те търтиха назад да се облекат.

След малко подир Топливо минаха по пътя нагоре с кошнички и котли в ръка няколко момичета — момичета и момчета. Те отиваха да берат малини на Пашово бърдо, които продаваха на нас — лагерниците от двете дружини.

ПЪРВИ ТРУДОВ ДЕН

След ведрина, оборка, утринна проверка и закуска започнахме първия трудов ден. Вървяхме вкупом из лагера — Крушков, Саитовски, другарят Жогов, другарят Любен и аз. След нас идеха група пионери от кръжока на дърводелците, всеки понесъл инструментите си — тесли и триони, — като надаваха страшна глъчка.

Другарят Любчо, русичък, с дълги прави коси, говореше винаги направо и отсечено и ние обичахме да го слушаме. Но понякога жегата го налягаше и тогава — според признанията му — дори и езикът му мъчно се обръщал в устата. Носеше очила в рогови рамки; стъклата им бяха близо половин пръст дебели.

„Много е късогледичък, добричкият другар Муз!“ — казваше за него петокласничката Райничка Маврова.

В района, освен двете площадки — в двора на вила „Лиляна“ и зад „Ястреб“, — имаше и трета. Тя бе разположена между владишкия палат и ловния парк. Тази площадка беше най-просторна. Наричахме я спортната.

Тук имаше недогорели главни, пръснати по земята. Разбрахме, че е пален лагерен огън.

Ходим и се озъртаме.

— Няма беседки, няма достатъчно пейки за сядане.

— Ще сковем! — казва решително дружинният председател.

— Няма естрада.

— Ще изградим! В склада се търкалят сума дъски, а колове ще примъкнем от гората.

При спортната черничкият физкултурник Жогов подръпна волейболната мрежа. Не знам кой бе избързал да я опне криво-ляво

— Да се дигне на съответната височина.

Връщаме се към вилата и обмисляме как да украсим спалните помещения. Какви лозунги да напишем и какво още е необходимо, за да бъде украсата ни от добра по-добра.

Сетне дружината се строи отново. Част от девойките започнаха украсата, а ние останалите, главно момчетата, тръгваме под строй да берем дърва в гората.

— Другари, върнете се с повече брезови дървета за беседка и септемврийски кътчета! — викна след нас Тинка Тосева, помощник на художествения ръководител.

— И това ще стане — отговаряме й в хор.

Когато се върнахме с дървения товар на рамо, момчетата с радост се нахвърлиха върху инструментите — мотики, копачи, лопати и триони, които лежеха в единия ъгъл на склада-барака. Започна трескава трудова дейност.

— Искам всеки инструмент да си дойде на мястото след работа — викаше през това време бате Тошо. — Отредните председатели да съставят списък кому какво дават.

— Звеновите ще имат предвид, другарю домакин.

Заехтяха копачите, затупкаха теслите, зацъкаха брадвите. Всички бяхме заети. Помагаха ни — колкото да ни се пречкат — и най-малките пионери от вила „Ястреб“. На друга страна часовоите с карабини при нозе пазеха пред двете врати на лагера. Но оръжието им беше развалено.

— Кой им даде тези ръждясали железа? — рече Мало Шишков, втори звенови на четвърти отред. — Лани в Бойково ние пазехме с истинско оръжие.

— Свястно нещо няма да дадат на деца. Не ни вярват.

— Разбира се. Ще се изпотрепете помежду си — подхвърли домакинът, който с ръце на гръб наблюдаваше как „дърводелците“ сковаваха чамовите пейки.

— Аз не ти седявам там с този боклук! Да ни дадат нови пушки. Иначе, ако се покаже мечката, какво ще правим?

— Ама тук има ли мечки? — попита едно момиченце от отред „Чайка“ и плахо запремигва.

— Има, я! Ти спала ли си? Тази заран партизанинът пак отиде да я гони.

Когато свършихме работата си до половина, тръгнахме пак да берем дърва.

Вървим нагоре по стръмното и си приказваме. Пеем песен след песен, шегуваме се. Но малките току се озъртат, надничат из храстите и сетне плахо отскачат назад. Плашат другарите си. Всъщност по този начин те сами на себе си дават кураж.

Спряхме на широка поляна, оградена с високи до небето борове, и почнахме работа.

— ...Партизанинът защо е? — говореше през това време физкултурникът на някои момчета. — Той и неговите другари няма да позволят на мечката да припари насам.

— Бате Страхил и двамата ловци тая заран срещнали мечката, ама тя пак им се изплъзнала — чу се ненадейно познат глас откъм близките храсти. След това храстите се разтвориха и от тях се подаде главата на едно от пъстрите магарета на Топливо.

— Топливо! Топливо! — развикаха се децата и се затекоха към дърварчето.

Борис се връщаше с два товара дърва. Като приближи, той измъкна от разкопчаната си пазва някаква убита птица. Дигна я високо над главата си и попита:

— Познайте каква е?

— Кълвач. Черен.

— Не е. Като я праснах с камъка и — луп! — на земята.

— О-о-о, горкичката! — проплака под носа си Райничка. — А мечката срещна ли, бате Борко?

— Ако си куражлийка, върви я срещай. Мене там ме няма! — усмихнат отвърна Топливо.

След това той добави, че ловците стреляли в мечката и я засегнали в плешката, но тя им избягала.

— Ами защо не стрелят с „дум-дум“ куршуми?

— „Дум-дум“ ли? — рече бай Димитър и поклати глава. — Вие не знаете, момчета, у нас куршумите „дум-дум“ са забранени.

Тодинов знаеше всичко и ние сляпо му вярвахме.

По дърветата на гората видяхме дъсчени табелки с надпис: лесничейството забранява да се секат и къртят кориге на боровете. Момчетата се оплакаха на дърварчето:

— Че ние как ще си дялкаме пищови, лодчици и разни играчки?

Топливо обеща:

— Утре ще ви докарам цял самар кори от гатера при Пашово бърдо, мене гледайте!

ЛАГЕРЕН ОГЪН

Той беше проведен по случай откриването на лагерния живот. Но тъй като този ден беше паметен за всички нас — годишнината от смъртта на другаря Георги Димитров, — решихме да слеем в едно двете програми. Нарисувахме два плаката и лозунги на рисувателна хартия; красиво написахме и

поканите, които щяхме да пратим на гостите от село и от лагер „Петър Коларов“. Но понеже не бяхме много добре подготвени, получиха покани само пионерите от лагера с люлките и другарите от лагер-школата. После, мислехме си, когато заучим нови песни, нови стихотворения и масови физкултурни игри, ще разширим кръга на поканените.

„Пионерите от лагер „Вълко Червенков“ — дружина „Павлик Морозов“ — край село Раково ви молят да присъствувате на тържественото откриване на лагера, което ще стане на 2 юли т. г., в 8 часа вечерта.“

Такова беше съдържанието на нашите рисувани покани.

През деня другарката Панка Маркова — дружинната ръководителка — изнесе пред пионерите доклад за живота и делото на другаря Димитров.

Вечерта спортната беше пълна с народ. На другарите от школата правеше впечатление, че децата, облечени в празнични дрешки и с изгладени пионерки, се държеха важно, достойно, като никога дотогава.

Аз нямам лошия навик да подслушвам хората (татко би ми издърпал ушите за това), но тази вечер чуждите разговори неволно достигаха до слуха ми и със стеснение отбягвах гостите, които на групи разговаряха.

— За пръв път виждам такава дисциплина — казваше един лагерник от школата.

— Зависи от ръководителите, естествено.

„Ох! — мислех си. — Да знаете какви палавници има между нас, които с мъка успяваме да обуздаем.“

Нашите началници и ръководители бяха все хора на място. Но ние направихме и друго, което изигра решителна роля в желанието да стегнем дисциплината през този ден. И то, струва ми се, беше най-важното.

Крушков обичаше да казва:

— Ние, децата от лагерите, от година на година ставаме все по-дисциплинирани. Големите от нас отстъпват на малките, премълчават обидите, а малките се вслушват в техните съвети, започват от сърце да им подражават в държането и стават по-послушни.

Но някои лагерници, от неволна завист сякаш, пречат на добрите прояви на други, защото самите са неподвижни, обичат повече да лежат или мечтаят сред природата и им липсва желание да се проявят. Но с течение на времето всичко ще си дойде на мястото, както казва Тасе.

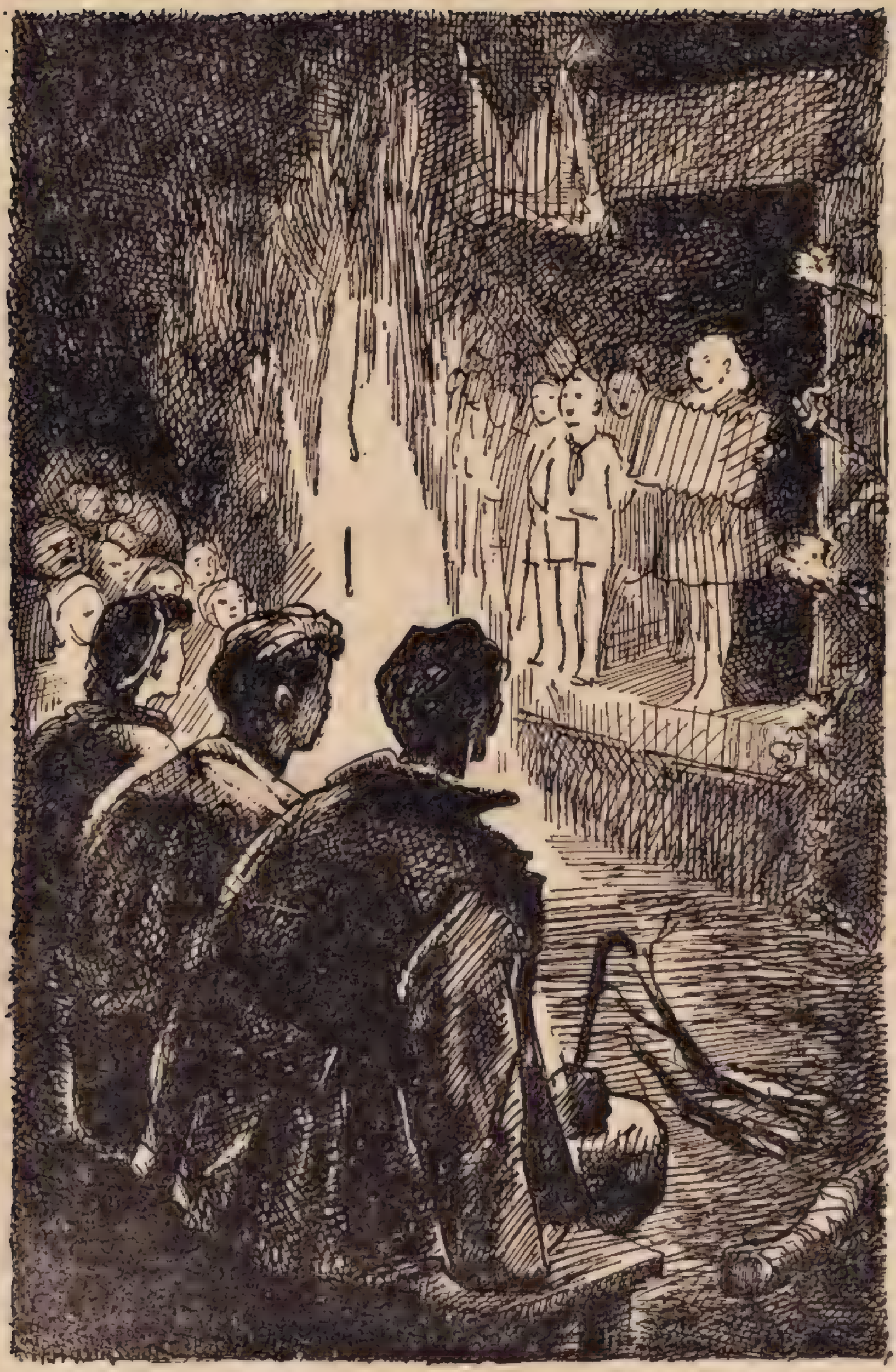

Ние направихме така: набелязахме непослушните и ги взехме под грижата си. И бяхме толкова заети, че не ни оставаше нито една свободна минута.

На Крушков се случи цял ден да дружи с по-големите момчета; Саитовски взе под закрилата си няколко деца от трети и четвърти отред. Димитър Тодинов му помагаше. Рашо водеше след себе си момчетата, както квачка води пиленцата си, занимаваше ги с разни поучения. А когато свършваше, веднага задаваше въпрос на ястребчетата:

— Другари, днес ще се слушаме, нали?

Пионерите до един отговаряха с врътване на глава и добавяха:

— Ние ще скочим и в огъня заради тебе, бате Рашко.

— Тъй. Да си нямаме много главоболия довечера, когато запалим огъня.

На мене се падна да дружа с нашата Надка Тошева, която обикновено не признаваше нищо друго, освен своето:

— Ти няма да ме учиш мене, аз не съм израснала за един ден като гъба!

Надка имаше светлокестеняви бухнали коси и колкото и да ги решеше пред огледалото, те не се оправяха, сякаш никога не са виждали вода и гребен. А тънките устни на голямата ѝ уста обикновено биваха плътно притиснати, сякаш готови всеки миг да изрекат някоя обида.

Но сега тя беше по-спокойна. През този ден усвои още един два урока по хармоника, с които я запозна Дина Клашникова.

Вечерта.

Когато запалихме лагерния огън, другарите, които вземаха участие в изнасяне на програмата, бързо заизскачаха на естрадата. Започна литературно-музикалната част.

Огънят пращеше. Момчетата току го постъкваха и подхвърляха нови съчки, които лежеха на камара в тъмното зад гърба им. Светлината на буйните пламъци чудно озаряваше лицата на присъствуващите и придаваше на цялата картина величествен изглед. През всичкото време хармониката в ръцете на Дина не заглъхваше. За всяка агитка или декламация тя бе приготвила и необходимата музика. Звуците на хармониката плавно се ронеха изпод пръстите на девойката и огласяваха гората със своята ту тъжна, ту бойка мелодия.

Тинка Тосева се появи на естрадата, тя задекламира стихотворението:

ДРУГАРЧЕТА, ПОЧИНА ДИМИТРОВ!

В креп са знамената ни обвити.
— Другарчета, почина Димитров!
Почина нашият любим учител,
великият и смел народен вожд.

Той водеше народа ни в борбата
към новия и по-щастлив живот.
И бащински съветваше децата:
„Учете се за нашия народ“!

Днес нашта скръб е толкова голяма
за скъпия учител Димитров . . .
Но клетва днес полагаме пред него,
че смело ще строим живота нов!

След това на естрадата, с ново посвещение на Димитров, излезе Райничка Маврова.

НА ДРУГАРЯ ДИМИТРОВ

Умря ти, вожде наш любим,
учителю незабравим . . .
И няма песни в родната страна,
и вред се веят черни знамена.

Но ти живееш в сърцата
на старите и на децата —
и няма да забравим твоя лик,
тъй светъл, тъй велик!

Тук веднага трябва да напомня, че тези две стихотворения бяха взети от вестник „Септемврийче“, писани от пионери като нас . . .

Последен с декламация излезе на сцената Ганчо Герунов — отреден председател на втори отред.

Между това следваха номера — соло акордеон, песни и накрая хумор.

Една лагеричка изпя песните „Большевик“ и „Волга, Волга. . .“ Сабрие Мехмедова, туркинчето, също пя.

— Ах, какъв добричък глас има това туркиниче! — викна неволно Райничка.

Лагерният огън започна да загасва. Звездите над гората заблестяха. Тържеството отиваше към края си.

По едно време, когато всичко се смълча за малко и се чуваше само пукотът на последните догарящи съчки, някой викна:

— Къде е Пишунов? Искаме Павелчо да декламира!

Но Павелчо нийде не се виждаше, макар да беше обещал, че ще излезе на сцената с една своя хумореска. Той сякаш се беше съвсем обезкуражил, та се криеше нейде зад правостоящите лагерници и публиката.

Тържеството привърши с физкултурни игри и масови песни.

На прощаване с гостите-пионери от лагер „Петър Коларов" ние си обещахме в скоро време да се срещнем на приятелски мач по волейбол.

— Ще ви бием, другари, пазете се! — викаха нашите гости.

— Не вие, а ние ще ви натупаме, та да ни помните! — отвръщаме ние.

— Ние сме по-големи и по-силни.

— Вие сте по-големи, но ние пък сме бойковци! . . .

С особено радостно чувство произнасяхме това име „бойковци", като се гордеехме със съзнанието, че сигурно нийде по нашата родина не биха се намерили по-дисциплинирани и работливи пионери от нас.

ЗА БИЛКИ В ГОРАТА

Тази вечер, преди да си легнем, повече от другарите, макар и много уморени, продължаваха да дигат шум в спалнята. Едни се боричкаха по леглата, други си разправяха приказки, трети като нас, които минаваха в VIII клас, вече мечтаеха за големи работи — че са станали членове на ДСНМ. Аз бях забил глава над масата и записах в дневника следните по-забележителни случки през изтеклия трудов ден.

„Днес много се смяхме с чичо Стоян. Чичко Стоян е „добричък". Води се по нашия ум, търпи закачки и сам се закача повече от нас. Понякога момичетата заплитат рядката му коса с панделки или му връзват „кукуригу" като на двегодишно момиченце. И готвачът с щръкнало кукуригу шета из кухнята, обикаля из района на лагера или сече дърва за огнището, като прави най-невинно лице и без да се стеснява от случайните гости — посетители на лагера.

Като го гледаме така сериозен, не можем да се удържим и тогава пада голям смях — пионерите се държат за коремите, превити на две.

Той има момиченце в дружината, което се числи в отред „Чайка“ — във вила „Ястреб“.

По едно време другарката Ружка Райкова — отредна ръководителка на нашия първи отред и завеждаща кръжока по природознание — ни подбра да берем чай риган за кухнята и да събираме билки из гората. Излязохме през двукрилата зелена врата. Дядо Георги тъкмо изкарваше пред нас кончето си, впрегнато в талигата.

— Дядо талигарю, хем да ни донесеш повече любеници! — викнаха по него в хор почти всички лагерници.

— Аха, ще бъде, ще бъде, дечица.

Тръгнахме по каменистия и стръмен път нагоре, сетне слязохме и в дълбокия дол.

Колко много и най-различни бурени и треви изпълваха дола! Въздухът беше напоен с техния ту горчив, ту сладникав дъх. Задъхваш се, главата ти се мае!

А Сабрие просто поразяваше с учеността си: тя разпознаваше по имена безброй билки, лишеи и бурени. Баба ѝ Зелифе била билкарка, затуй

— Обикновена папрат, синджирена, магданозена, сладка, мъжка, женска... Белодробен лишей, обикновен мъх, звезден мъх...

Но когато я питахме за гъбите, тя винаги отговаряше едно и също:

— Другари, защо ни са гъби? Не сме останали гладни, нали?

— Да напалим огън и да си изпечем, Сабрие.

— Ами-и-и, момчета! Митко Палаузов за малко е щял да се отрови от гъби — възразяваше твърдо туркинчето и сякаш нарочно криеше имената на гъбите от нас.

Връщаме се привечер, отрупани с цветя и билки, затъкнати по дрехите или под разноцветните кърпи по главите на девойките. Момчетата носят пълни кошници и чувалчета на гръб — първо ще изсушим билките и сетне ще пратим стоката където трябва.

Изгладнели сме страшно. И като пълзим запъхтени по брега на дола, скоро навлизаме в района на лагера и запяваме песен, съчинена от самите нас:

Другарю домакине, дай ни да ядем!
Другарю домакине, дай ни да ядем!
Че от глад, че от глад
теб ще изядем!

Но младият домакин още не бе се върнал с колата, която трябваше да ни донесе любеници.

В лагерния двор бе тихо. Само ехото откъм „Овчаря“ нарушаваше тихата горска самота, като закачливо повтаряше: „. . . изядем . . . изядем . . .“

„ТОЧНОСТТА ПРЕДИ ВСИЧКО, ДЪЛБИНОВ!“

След вечерната проверка и сваляне на знамето научихме, че за другия ден дежурен по лагер ще бъде Маркова.

Обичахме я много — нашата дружинна ръководителка. Заобичахме я още от първия ден, когато по-миналата есен тя постъпи в нашето училище.

Павелчо Пишупов търка длани:

— Ох, ох, охчице, ще има папкане, щом другарката става дежурна.

— Че ти не папкаш ли доволно всеки ден, ястребе? — питам го.

— Лма тя е по-друго. Като наостри оченца и тропне с краченца и домакинчето веднага ще си отвори магазинчето — на, дръжте, да лапат момченцата!

— . . . Такива момченца, с бъбриви устенца — раздаде се глас зад гърба му.

Обърнах се.

Пред нас стоеше другарката Маркова. Павелчо побледня. Поиска да побегне. Но дружинната ръководителка го хвана с една ръка, с другата го помилва по ниско стриганата главичка и рече:

— Я-я-я, защо се изплаши тъй? Нали знаеш, Павелчо, че в лагера има папкане до насита?

Момчето засрамено наведе глава и мълчеше.

— Така — тук дават ядене колкото можеш да изядеш.

— Дават — смънка Павелчо.

— Е, тогава?

— Аз, другарко. . . — Тук Павелчо се запъна, искаше да каже: „Колко си добричка“, но каза това, което всички си мислехме за нея: — Ах, колко сте хубавичка! — и като фъртуна избяга от нас.

Маркова веднага доби сериозно лице, обърна се към мене и още по-сериозно запита:

— Ти редовен ли си за днес?

— Не! Имам да записвам в дневника, да пиша писма...

— Точността преди всичко, Дълбинов! Нали ми обеща, че няма да позволяваш да те наляга мързел?

— Да — отговорих и тръгнах към „Лиляна“. Но скоро се спрях — тя ме задържа.

В това време при нас дотърчаха Дина Клашникова и нашата Надка, която тичешком викаше:

— Ще го наплескам, другарко!

— Кого? Защо?

— Този... загубача на пари... Павелчо.

— Павелчо?

— Изкарва ни прякори — оплаква се рошавата Надка. — Вика ми хаджийка!

— Защо ти вика хаджийка?

— Защото съм живеела на улица „Хаджи Гьока Павлов“...

Дина сърдито добави:

— Цял ден бяга по люлките оттатък, за работа не го търси, а да ти прикачва епитети... устата му ей толкава става!

— Вие не знаете ли реда в лагера? — казва другарката Маркова. — Отнесете се до отредния председател на четвърти отред и нека там, чрез другарски съд, да ви оправят. Хайде по местата си!

След това постояхме с другарката около пет минути, без нищо да си продумаме.

Маркова се държеше особено строго към мене. Веднаж ми подметна, че ме очаквало бъдеще на добър писател. Но това беше само едно добро пейно желание, а за мене — далечна работа!...

Времето течеше незабелязано. Когато свърших с дневника, беше вече късна вечер. Другарите до един спяха край мене. И като си лягах, се сетих: „Писмото, което получих днес, беше от Крум. Ние си обещахме с него да не се забравяме и да си пишем за всичко, което става с нас, далече един от друг, в два различни лагера. На втората страница, между другото, той пишеше:

„С голямо удоволствие чета писмата ти. И не само аз, но и повечето другари от нашия отред. Щом получа от тебе отговор, току се тикат под носа ми и молят да им прочета съдържанието. И всички са във възторг от онова, което пишеш. Ама колко хубаво описваш живота в лагер „Вълко Червенков“! И ние всички си говорим, че „това момче го бива за писател“! Що не мога и аз като тебе! Но ти прощавай за постните ми писма, които навярно те карат да се прозяваш и дремеш...“

Както през деня, така и сега, под сивото одеяло, ме наду смях от тия редове. Но Крум съвсем не знаеше каква е работата. И се канех да му пиша:

„Аз не бива да крия повече от тебе. Моите писма не излизат топли-топли изпод перото ми. Маркова чете всичко, което пиша. И да знаеш как се потя над тях, когато тя задраска с червен молив цели думи и изречения и понякога ме кара по два, че и по три пъти да ги преписвам.“

Да не се лъжем. Но може да е за хубаво.

ТРУДОВ ДЕН В ПОМОЩ НА СЕЛЯНИТЕ

Една заран първи и втори отред слязохме в ливадите над селото. Косачите ни посрещнаха с радост. Ние бяхме вече предупредили, че ще проведем трудов ден в тяхна помощ. Когато стигнахме на самото място, край първия сенов откос ни чакаше купчина дървени вили. Тук и обядвахме. Дядо Георги ни докара с колата храна от лагера.

Забихме знамето дълбоко в земята и почнахме да се разхвърляме. Някои другари се събуха боси. Подредихме на купчина дрешките си до знамето. Грабнахме вилите, нагазихме росните ливади и се заловихме за здрава полска работа. Тя продължи до залез слънце, но ние не усетихме как изминa денят. С вили в ръка обръщахме откосите, за да съхнат.

— Ловко!... — току повтаряше Тодинов, като бързаше пред всички и размяташе вилата си.

Рано го предупреди да внимава — това е чужда работа и към нея трябва да бъдем още по-внимателни, да не оставим лошо впечатление у селяните.

— Гледай си работата, Саитовче! За първи път ли се занимава бай ти Димитър с трева?

Здравка Шишкова го прекъсна ядосано:

— Стига, бай Димитре! Ти всичко си изпитал, няма работа, която да не си вършил, и от всичко разбираш, сякаш си на сто години!

Момчето си взе бележка от думите ѝ и веднага тръгна в крак.

Здравка Шишкова, сестра на Малю Шишков, това лято си беше подрязала косите така, че като навлечеше черните гащета, трудно можехме да я различим от братчето ѝ. Те си приличаха като близнаци: и двамата имаха пълни личица, бяха едри и с къдрави черни коси. Само че той беше страхлив, познавах го

от лагерното ни лагеруване, когато бяхме в една стая — плашеше се от нищо-нещо.

Тъкмо бяхме седнали да обядваме и съгледахме някакво бузесто момче, което идеше насам. То беше запретнало крачоли и вървеше направо, като весело цопкаше из вадичките на ливадите.

Засенчих с ръка очите си.

— Нашият Борис иде — рекох.

Някой от косачите бе довел със себе си бяло мъниче, на име Топка, на не повече от три-четири месеца. Пионерките често пищяха от него. Кученцето току скачаше край нас, пъхаше се в краката ни, хапеше прасците ни, играеше му се и ние час по час трябваше да го пъдим. По едно време то повлече от купчината някаква дрешка, отмъкна я настрана и взе да я дъвчи с острите си зъбки. Тогава Тинка се развика:

— Майчице, блузката ми! Стт! Марш! — Тя хукна да го гони, но кученцето не пущаше блузката, подхвърляше главичка напред и тракаше със зъби: ав!

— Но, Дълбинов, елате ми спасете блузката от това мъниче!

Затекох се веднага, издърпах блузката от устата на кученцето и сетне го чукнах лекичко по муцунката. То квикна и веднага разбра, че не бива да прави така.

Когато другарите се развикаха: „Топливо, Топливо! Носиш ли пак нещо?“, кученцето с весел лай се хвърли срещу дърварчето и взе да върти опашка, да се гали и търкаля по гръб.

Борис измери с недобър поглед кучето, сетне изведнаж така силно го ритна, че то се превъртя на два пъти презглава и нададе болезнен квик:

— Кви-кви-кви!

— Борисе, какъв си жесток! — запискаха момичетата.

— Не ти прилича! Тебе да те ритнат тъй, добре ли ще ти стане?

Но Борис тържествуваше от „геройската" си постъпка, усмихваше се и нищо не отговаряше.

— Стана му много драго, че ритна едно беззащитно животно — подхвърли Надка Тошева и завъртя глава. — Ти си позволяваш много, но...

Кученцето бягаше през ливадите на път за селото, като отвреме-навреме се поспираше, обръщаше главичка към нас, сякаш се страхуваше, че лошото момче го гони, и пак късичко изквичаваше.

Един от косачите се обади:

— Да беше Палю тука, той щеше да ти даде да разбереш!

Борис пак се захили.

Но господарят на кученцето в това време отсъствуваше от ливадите. Навярно бе слязъл за малко в селото.

Забелязах, че от дъното на вехтия и избелял каскет на Топливо, който лежеше в ръцете му, стърчеха някакви игли.

— Какво носиш в каскета си, Топливо?

— Таралеж.

Ние децата обичаме животните. И Топливо казваше, че ги обича, затуй постоянно се занимаваше с тях. Но каква беше неговата обич, наситена със злоба срещу всяко слабо животинче? Той беше някак си коравосърдечен. Радваше се ей така, когато можеше да измъчи някое куче, да подгони някоя селска котка или да бие с камъни птиците по дърветата.

СРЕЩА С ТРИМАТА ЛОВЦИ

Четвърт час по-късно Топливо отново поиска да се прояви със своето кораво сърце и рече:

— Момчета, хайде да обесим таралежа!

— Да го обесим, а? Ловко! — затърка длани Тодинов, готов да се поведе по прищевките на дърварчето.

— Но защо? ... И как може, когато ежът се е свил на бодлива топка? Барнеш ли го, кръв ще покапе от пръстите ти!

— Лесно. Вие не знаете — отвърна усмихнат Борис.

След това той хукна през ливадите и бързо се загуби от очите ни. Не мина много, когато дърварчето отново се зададе към нас. И отдалеча се виждаше как Топливо пристъпя прегърбен, като носеше дълбока тенекия пълна с вода.

— Крушков, не му позволявай да върши глупости и да мъчи животинчето, иначе ще го плесна по бузата! — рече Надка. Ежът лежеше свит на топка край знамето и девойката, като коленичи, го закри с ръце...

— Разбира се, няма да го оставим така — рекох вместо дружинния председател. — Но да видим на какво е способна още празната чутура на нашия Топливо!

Човекът, който преди малко заплашваше Борис с господаря на Топка, ненадейно се обади:

— Оставете го и му гледайте ума. Бориса вие не го познавате. Той ходи нощем и на гробищата, само и само да го почерпят ергените с боза.

— Обзалага се с тях, че не го е страх и ходи на гробищата, тъй ли? — запитах.

Косачът не отговори, а въртеше безспирно косата, която блестеше на слънчевите лъчи.

Топливо пристъпи и сложи тенекето на земята. То беше наполовина пълно с вода.

— Топливо, ще го давиш ли? Ха, знам тая магия — рече Тодинов и се приготви да помага на дърварчето в неговата противна работа. — Само че ловко!

— Не, няма... ние само така... Иначе как ще му вържем главата да го бесим? — И Топливо извади парченце канап от джеба си.

— Аз като ти врътна един през врата, ще ти кажа какви са тези зрелища, които разиграваш пред лагерниците и плашиш момичетата! — чу се внезапно строг глас.

За миг всички изтръпнахме и стреснато извърнахме глави назад.

Партизанинът!

След него идеха и другарите му. И тримата бяха с оръжието си, но имаха твърде уморен вид. Ходили чак в село Равни дол, където напоследък около Краварника се появила стръвницата.

Единият от ловците ритна тенекето. Водата се разля.

— Хайде, ходи да си чешеш магарищата!

Като каза това, ловецът искаше да подбере другарите си и да продължат към село, но ние с Тасе си прошепнахме нещо и веднага препречихме пътя на бати Страхил.

— Другарю партизанин — заприказва Крушков, — ние ви молим да ни гостувате поне един ден и да ни разкажете нещо из вашия партизански живот. Скоро ще получите и покана за това.

— Благодаря, другари — отвърна зарадван партизанинът. — Аз ще изпълня желанието ви още в същия ден, когато получа вашата другарска покана.

След това обещание ние просто хвръкнахме от радост и веднага викнахме, та запяхме песента:

„Шумете, дебри и балкани . . .“

ЕЖЪТ СТАВА НАШ ПИТОМНИК

Борис не се огорчи много от заплахата на партизанина. Щом ловците отминаха, той веднага се опери и рече:

— Няма да бесим таралежа, а друго ще направим: ще го разиграваме като мечка.

Един от косачите дойде при нас. И той искаше да погледа това, което Топливо беше решил да прави.

Борис постави ежа на дъното на празното тенеке, грабна тояжката си и взе да удря отвън по тенекията. Ежът изведнаж заподскача смешно-смешно.

Момичетата се смееха, смеехме се и ние. Такова чудо малцина от нас бяха виждали. Само селянинът остана сериозен и мълчалив.

— Е, какво излиза от цялата работа бе, Борисе? — най-сетне попита той.

Топливо не отговори. По устата му, разтегната до ушите, се бе отпечатала самодоволна усмивка.

— Хей, калпаво момче си ти!...

— Скача бе, чичо Таньо, танцува! Малко ли е? — отвърна Борис.

— А бе, Борисе, от страх танцува то! Ами че сърчицето му е такова мъничко... като лешник. — Как няма да се плаши хайванчето?

След тези думи Топливо изведнаж изгуби настроение и престана да се усмихва. Захвърли ежа на една страна, ритна го — първо с единия, сетне и с другия крак. Грабна тенекето и бързо се запъти към селото.

— Другари, на работа! — викна дружинният председател.

Грабнахме вилите и се впуснахме да премятаме окосените ивици ливадна трева. После ние пренасяхме сеното с вилите, а някои от косачите пластяха.

— Знаете ли що, другари — заговори по едно време Надка. — Хайде да вземем под грижите си това таралежче. Да бъде като наш питомник. Ще го храним, ще го поим...

Аз тръгнах към ежа. Той тъкмо подаваше главичка, искаше да попълзи. Грабнах палтото си от купчината дрехи под знамето, увих в него животинчето и го сложих настрана, за да мога постоянно да го наглеждам.

— Лежи сега тука, ястребе! Ще дойдеш при нас в лагера. Няма да ти бъде лошо между димитровски пионери.

Почувствувах изведнаж, че бързо обиквам таралежа, че ми става мъчно за него, за неговата самота. Затова често поглеждах нататък — боях се да не избяга и Топливо пак да го намери и хване. Ходех при него, отвивах го, слушах как кротичко си сумти през дупчиците на смешните си ноздрички и пак го окътвах в палтото.

— Лежи си тук на хладничко, ястребе, да не те пече слънцето.

Вечерта се прибрахме, капнали от умора, но с радостни сърца. Селяните дълго ще има да говорят за нас... Те ни предлагаха и храна, и плодове, но ние си имахме всичко. Дядо Георги не беше ни забравил. Канехме дори косачите и те да си хапнат от лагерното телешко задушено.

А когато срещнахме домакина при кухнята и той ни се похвали, че получил през деня тел, тъкмо какъвто му трябваше — поцинкован и бодлив, — ние обещахме да му помогнем.

На заранта стегнахме лагерната ограда и откъм дълбокия дол. На повечето места не бяха потребни никакви колци: послужиха ни самите стебла на боровете, израсли по границата на лагерния район. След това сковахме и вратичка от брезово дърво, за да слизаме в дола.

РАЗГОВОР С ПАРТИЗАНИНА

На другия ден, след като му отнесохме поканата, бати Страхил дойде при нас. Поздравихме го с „добре дошел“ между пионерите, които са бодрата смяна на нашия храбър и свободолюбив народ и винаги готови да следват стъпките на партизаните . . .

Сетне всички — от младата прислужница и готвачите до началника на лагера — седнахме на чамовите пейки в трапезарията и зачакахме онова, което щеше да ни разкаже той.

През всичкото време аз горях от нетърпение да задам въпрос на скъпия гостенин. Той все щеше да ми каже нещо за батко.

Но тук се случи и нещо друго.

Аз едва сега и по-отблизо можах добре да разгледам лицето на бати Страхил. И чудната прилика с батко, която неочаквано открих в това лице, ме смая и зарадва. Същите малко извити и полегати вежди, а над тях високо чело; тънък и прав нос, леко заостren на върха; продълговато лице и дълги коси, причесани назад — та това беше портретът на тоя, когото загубихме в съпротивата! Дори и дългите гъсти клепачи, малко подвитички по краищата нагоре — пак бяха батковите!

Аз се разшавах на пейката. Някой ми шътнал да стоя мирно, но де ще чуя аз, зает с такова важно откритие! Бързо се тупнах с длани по гърдите. Така прави татко, когато рече да потърси нещо в себе си и опипва с потупване вътрешните си джобове, да види седи ли на мястото си това, което му трябва. Но за жалост у мене нямаше никаква снимчица, по която да сравня веднага и още тук тази рядка прилика между живия и мъртъв партизанин.

— А има ли много партизански гробове из околността? — запита Жогов.

— Намират се. Тръгнете ли оттука за Бегов чарк, отбийте се на 27-ми километър. Там, покрай самия път, са погребани двама наши другари.

— А на Божана къде е гробът, Страхиле? — обади се домакинът, който също беше тук.

— Гробът на Божана е под връх Гребена.

— А гробът на батко . . . батко е паднал, убит от засада при Беглишката река — неволно рекох аз. И пламнал от смущение до връхчетата на ушите си, веднага замлъкнах.

Всички погледи се отправиха към мене. Но най-много ме смущаваше погледът на партизанина, който ме гледаше някак си изненадан.

Тогава той поиска да узнае кой е брат ми, откъде е и как се казва. Но аз бях занемял и от очите ми течеха горещи сълзи.

— Успокой се, Дълбинов — рече физкултурникът, — и отговори на въпроса на другаря партизанин.

Разказах всичко, което зная, на бати Страхил.

Той продължаваше да седи на чамовата пейка, сякаш събираше мислите си, но без да сваля очи от мене. Сетне каза:

— Да-а, познавам добре братчето ти. Чудесен другар беше. Веднаж нападнахме камиона на Масловската кооперация, която работеше за германците. Вътре беше пълно с народ — работници от дъскорезниците. Един от пътниците трепереше тъй, сякаш го люлееше тригодишна треска. Стана ясно, че е гузен човек... И преди да се обърнем към него, той извади чантата си, пълна с книжни пари, и изсипа тези пари на земята. Но батко ти го сряза. Каза му, че ние не сме излезли да грабим хората по пътищата. Разбрахме, че това бяха пари, определени за изплащане на работнически заплати.

— Аз искам много да видя мястото, където е паднал...

— Батко ти ли? — прекъсна ме партизанинът. — Да, добре би било. Той падна при Синия вир, под скалистия бряг на реката, знам това. Но то е толкова далече. Иначе сам бих те завел.

— Тогава разкажете ни още нещо — рекох аз.

— Разкажете ни нещо от своите лични партизански подвизи — помоли и Дина Клашникова.

Той замълча, сякаш си мислеше откъде да почне. След това дигна глава и скромно заяви:

— Другари, в моя партизански живот няма нищо особено за казване. Но аз ще ви разкажа за малките партизани — момчета като вас, — които се намираха в нашия отред.

Партизанинът се намести удобно на дъсчената пейка, сложи ръце на колената си и заприказва.

Но много скоро ние — Тасе, Рашо и аз — се спогледахме и учудено дигнахме вежди: бяхме се досетили вече за кого ставаше дума в разказа на бати Страхил. Той говореше за трите овчарчета от село Ягодово, описани вече в един партизански роман.

— Сещаш ли се ? — прошепна тихичко Крушков с широко отворени очи и вежди, които се бяха качили на челото му.

— Разбрах, Тасе...

— И аз — промълви Рашо.

Когато бати Страхил завърши разказа си сред общото одобрение и шумните възклицания на пионерите, аз се приближих до Крушков и го попитах:

— Тасе, какъв знак ми даде с очите си, не те разбрах!

— Донеси веднага зелената кутия!

— Да, веднага! Нашият скъп гостенин не бива да си отива от нас без пионерска връзка на врата — отвърнах аз и се затекох към лагерната канцелария в „Лиляна“, където беше кутията, за която ставаше дума.

Като останах сам, реших да отбележа на отделен лист онова, което ни разказа партизанинът. След това щях да го препиша с мастило в нашия дневник. Така ме научи другарката дружинна ръководителка.

Моливът бързо летеше по белите листове на тетрадката, когато тя влезе при мене и запита:

— Работиш ли?

— Пфюй! — неволно подсвирнах аз.

Лицето ѝ изведнаж измени изражението си. Потъмня. Тя отстъпи крачка назад и като дигна глава, сърдито рече:

— Дълбинов, никога не съм очаквала от тебе това нещо! . . .

Казвам ви, изстинах! Сърцето ми спря да бие. „Леле! — рекох си. — Какво толкова лошо съм сторил, та другарката ме сряза като никога досега!“

Ровех се из спомените си, но там всичко бе чисто като бялата неписана хартия, която седеше разтворена пред мене. Тогава?

Тогава другарката Маркова също свирна:

— „Пфюй!“ Подсвиркваш като телчарин! Свястно не можеш ли да отговаряш?

Скочих на крака. Извиних се и макар късно, рекох да се поправя:

— Да, другарко . . . аз работя . . . изпълнявам пионерските си задължения за тоя ден.

Като ме гледаше така смутен и забъркан и за да ме успокои, тя откри хубавите си зъби в блага усмивка. Сетне сложи ръка на главата ми, погали ме и като че ли нищо не бе станало, попита:

— Разказа на партизанина ли пишеш? Какво заглавие му сложи?

Аз я гледах все така объркан и смутен.

— Дълбинов, представи си, че пишеш книга ... повест ... роман. Е, тогава? Как би озаглавил историята за партизанчето? ...

Дигнах рамене:

— Никак не мога да се сетя, другарко.

— „Неизвестни страници за живота и делата на героя от един роман."

Като рече това, Маркова с леки стъпки се отдалечи и напусна стаята. Съвестно ѝ беше да ми пречи.

Замислих се.

Но аз, както знаете, не пишех книга ... повест. Пишех дневник, да се помни от ония, които щяха да дойдат след нас в нашата славна пионерска дружина.

— Но какво пък! — рекох си веднага. — Другарката е права! Нека всичко тръгне така със заглавия и както би вървяло в една книга.

Сложих заглавие на разказа на партизанина. Наслагах заглавия и на всички минали описания в дневника.

НЕИЗВЕСТНИ СТРАНИЦИ ЗА ЖИВОТА И ДЕЛАТА НА ГЕРОЯ ОТ ЕДИН РОМАН

ЗА ДЪРВА

„ ... Калитко, Радуил и Агапи бяха изпроводени от кашавара на партизанската бригада Зеленко да му наберат сухи мешови дърва от гората. Щабът беше решил да се заколят и изпекат на шиш двата останали овена ...

Момчетата нагазиха в дъбравата. Хванаха се за работа. Калитко и Радуил сечеха изсъхнали клони, а Агапи ги извличаше и редеше настрана — за всяко момче и сноп товар. Когато всичко беше свършено, Калитко рече:

— Другари, аз нарочно ви доведох на това място да сечем: оттук най-добре се вижда нашето Ягодово.

Момчетата изпълзяха на една скала и се разположиха удобно върху нея. След това Калитко пръв сложи бинокъла на очите си (той нито час не се разделяше от предмета с магическите стъкълца), сетне го подаде на Агапи и каза:

— Погледни и ти през стъкълцата. Какво виждаш там?

— Екстра и половина! — отговори напосоки момчето.

— Какво виждаш, това ми кажи!

— Всичко.

— Неее! Аз те питам: виждаш ли онова високо дърво? Под него е Вълчата поляна. Там ме сгащиха пияните стражари, ама аз им се изскубнах.

Бинокълът премина в ръцете на третото партизанче, Радуил.

— А там пък лъщи реката — рече то, като се обръщаше към Калитко.

— Там ли, дето е речният вир... дето Трътлето щеше да се удави? Гапи, помниш ли лаишното лято?

Вместо отговор Агапи отново грабна бинокъла и го сложи на очите си.

— То е тежичко, нашето Трътле, и плува като пале-шник — добави шеговито Калитко, като смигна на мълчаливото овчарче.

— Хайде, момчета, да си бягаме. Чичин-Зеленко ще ни дърпа ушите, дето се бавим — предложи Радуил. — Гапи, къде е балташката?

— Там, до дънера — отвърна Трътлето, без да сваля очи от бинокъла.

— Ти не бързай сега, Мигач. И вижте какво ще ви кажа: ние с Чичин си приказвахме. Когато Червената армия прескочи нашите граници, тогава ние с него ще се зачислим в нейните полкове и...

Агапи сне бинокъла от очите си и го прекъсна:

— Спартак, ти не му вярвай на този Чичин! Той те лъже, а ти... зяпаш!

— Не, няма такова нещо. Той лъже деца като тебе. Но... ще видите сетне как... като воюваме мъжката срещу германските хайдути... може и по една звездичка да ни дадат, да станем офицери.

След това заговориха за друго:

— Нали щяхме да ходим да се разправяме с шофьора Стаменко? — рече Агапи.

Калитко тихичко подхвана:

— Друга е работата, момчета. Ако слезем в село, ние само ще разузнаем. Така рече писарят.

— Сетне?

— Нищо! Петела ми каза: „Момче, пак ти ще свършиш тая работичка, защото познаваш на пръсти Стаменковата къща."

Агапи дигна пушката си от скалата и рече:

— Един като му светна и толкова му е!

— Несе, Гапи. Нашата работа ще бъде да оглеждаме кой влиза и излиза от Стаменкови и как може някоя нощ нашите другари да го пипнат жив и да го извлекат от чергите.

— Екстра!

А след малко, със светнали и лукави очи, Трътлето прошепна на Радуил:

— Калитко ще се жени за Ерединка. Хи-хи-хи!

— Глупчо! Бълнуваш си! — отговори овчарчето. — Аз може да се оженя, когато порасна, но нали баща ѝ е такъв предател... Не! Мигач, ти барем знаеш, ние седяхме на един чин с момичето. Тя е сега в трети клас — една година повтаря.

— Тъй беше.

— Такова зло не се търпи — продължи Калитко начената разговор. — Трябва да се премахне тоя човек, да не мъти водата на партизаните.

— Аз пък съм на друг акъл — рече Агапи, — да грабнем Ерединка и право в гората. Нека тогава тя пише на баща си да мирува, инак щерка му ще бъде — пфийт! — Трътлето повторно пипна карабината си.

— Не му трябват на писаря такива истории — възрази овчарчето. — Ние не сме пирати да отвличаме момичета. Бащата е друго, той да му мисли, ако го пипнем! Вие ще стоите на пост долу в двора, а аз мога да се покатеря по чардака на асмата и работата ще се оправи...

ЛОШО СЕ ГОВОРИ ЗА ТЕБЕ, СИНЕ

Момчетата наистина бяха изпратени със задача да разузнаят, както казваше Калитко. За два дни — не повече, те трябваше да съберат необходимите наблюдения и да се върнат обратно в партизанския бивак.

Притулени в шумата на гората над селото, тримата бдяха какво става в Ягодово. Бинокълът минаваше от ръка на ръка.

Първият ден мина без особена полза за разузнаването. А когато настъпи вечерта, Калитко каза на другарите си да слязат в селото и да предупредят майка му, че той е наблизо.

Окрона беше паянтова общинска постройка по средата с плитък басейн с горещa минерална вода, където ягодовчанки переха дрехите си.

— Утре към пладня, когато людете се пръснат, нека дойде — заръча той строго поверително. — Да заметне цедилката с прането на гърба си, уж че отива да пере, и работата ще се оправи.

И стана тъкмо тъй, както нареждаше овчарчето.

На другия ден по обед майка му се зададе, състарена, сгушена, но безстрашна, по пътя край железопътната линия. Щом я забеляза, Калитко се задъха. Сърцето му заотсича бързи, неравни удари. Жалостта, че майка му бе принудена да се крие като престъпник, за да се срещне след толкова време с едничкото си чедо, нахлу в гърдите му. Задуши го. Очите му овлажняха. Той едва не се разплака с глас.

Когато тя се провираше през гъсталака и изпълняваше точ в точ заръката му, момчето не изтърпя: изведнаж изскочи на пътеката и бързешката се втурна към нея.

Калитко падна на колене, грабна набръчканата ѝ от много труд ръка и горещо я целуна.

Майка му за миг забрави къде се намира и щеше да се разреве с цяло гърло, но скоро се овладя. От очите ѝ потекоха поройни сълзи.

— Мале, без да викаш!... — глухо предупреди момчето, като я притискаше до гърдите си и я дърпаше след себе си към гъсталака.

— Чедо... сине... соколе... пилето ми... — хълцаше тя със сподавен глас, прегръщаше го и го целуваше, без да може да изрече нито една свързана мисъл.

— Мале, да се разберем, нали не съм умрял? — уговаряше я Калитко да млъкне.

— Лошо разправят за тебе, сине... — изведнаж рече тя, но прекъсна. Кула се боеше да не огорчи с приказките си своето момче и бързо промени разговора, като му зададе редица въпроси: здрав ли е, гладен, гол, бос?...

Тя изпросила от съседите тенджерка с брашънце и през нощта му приготвила малко от неговите любими пържени тиганички. Къде са овчарчетата — нека похапнат и те.

Другарите му бяха наблизо. Но по заповед на Калитко те караулеха наоколо, мълчаха и не издаваха своето присъствие.

— И едни чорапки ти изплетох това лято, мама.

— Ти, мале, ти как си? Кажи ми още: как е Ганчо, как е стадото? А Селим, мале... Какво да ти кажа... — Калитко избърса една сълза от бузата си. — Такъв му бил късмета. С него тръгнах, без него ще се върна...

Нещо го задави, пресече като с нож приказките му. Той сложи глава на майчините гърди. Рамената му ситно потрепераха. Той беше дал воля на сълзите си.

Виторогият овен Ганчо заедно със стадото били продадени. Чичо Калитин е лаком за пари.

— Не се насити пустото му гърло!... Ами сега, сине, какво ще стане с тебе? Каква ще я въртиш, гато слезеш от балкана?

Калитко бързо се съвзе :

— Лесна работа. Чуждестранният... — Момчето се запъна и млъкна, навело замислено глава.

„Кой знае какво си дрънкаше тоя Чичин! Пък и Калитко не бива да мечтае за големи работи. Точка. Нито думичка по това пред майка му!“

— Дали ще се наредиш, когато се свърши вашата работа? А?

— Другарите няма да ме оставят, мале.

— Кой знае. Защото много лошо хортуват людете за тебе. Все Калитко, все ти... Свършиха ли се другите по света?... Я да видя ръцете ти, сине. Вярно ли е... — И тя обърна дланите му, взря се изпитателно в тях. Не, не бяха кървави. — Ами ако те ударят... Що не се пазиш, соколе? Все ти ли ще влизаш пръв в битката, все ти ли...

— Нека си хортуват, мале. Това, което съм правил и ще правя, щом командирът ми даде задача, за народа го правя и то е добро. Ти почакай и ще видиш.

— Страхувам се, Калитко, да не кривнеш по лоши пътеки. Едно време и Герман Христовчовия си доде от войната... накичен с медали и друго... пък сетне взе, че стана хайдутин.

Овчарчето горещо запротестира. Чичо Герман не е бил лош човек. Но той се е бил за чорбаджиите, а сетне, като свършила войната, тези чорбаджии взели, че му продали чергите от къщи за борчове! Как няма да стане разбойник?

— Умно размишляваш, сине.

— Ти ще разбереш, мале, ама по-сетне. Аз няма да стана такъв. — Калитко повторно наведе смутено глава, но тоя път не можа да премълчи мечтите, с които Зеленко подхранваше душата му, и реши да ги сподели с любимата си майка:

— Друг ще стана аз, мале, стига да оживеем. Ще се върна в село със звездичка на рамо... офицерин... мале! И писарят вика...

Майка му изведнаж потрепера, сложи пръст на устата си и рече:

— Пст! Да мълчиш и никому дума! Милена и детето са в кауша. Но ти не казвай на писаря, не разтъжавай сърцето му.

Калитко се усмихна:

— Вятър, мале! Писарювата Милена сега е далече, далече... Ама къде, то не се казва. И ти да си мълчиш...

Накрая майка и син се разделиха с вярата, че наближава вече времето, когато бурята ще утихне и те двамата пак ще се съберат живо-здраво в Ягодово.

ЕРЕДИНКА

Във вилата, поставена под наблюдение на партизанчетата, два дни вече не ставаше нищо особено. Момчетата не знаеха какво да мислят и тревогата им растеше с всяка изминала минута.

— Само деца играят на двора. Ерединка и тя... а бащата го няма! Какво да правим, я?

Момчетата взеха да се съветват.

Те не знаеха, че шофьорът Стаменко тия дни бе откарал жандармерийския подполковник в града и още не бе се върнал. Подполковникът беше отишъл да иска помощ от редовна войска срещу партизаните. Той искаше на всяка цена да свърши с Ягодовския партизански отред...

Калитко изведнаж взе своето решение и каза:

— Вярно, момчета, нашата задача е само разузнаване. Но аз не искам да се върнем в бивака с празни ръце. Ще сляза във вилата и ще разузная каква е тая работа.

— Да не сбъркаш, Калитко? — в един глас проговориха другарите му.

— Мене ме тресе от яд... Това знам и това ви казвам — сурово отсече Калитко.

И той тръгна в мрака на нощта.

Наближаваше полунощ. Звездите ярко грееха над ягодовското корито. Всичко бе тихо-тихо и страшно. Патрулите мълком дебнеха из улиците на селото. Но момчето видя в тая тишина нещо като свой помощник в намисленото от него решение и бавно, пълзешком се приближаваше към вилата, където живееше шофьорът Стаменко.

В това време Ерединка седеше в стаята на втория етаж и под светлината на нощна лампичка със зеленикав абажур четеше някаква книга. Когато се умори да чете, момичето стана, излезе на балкона на вилата и отправи поглед към тъмния конус на гората над езерото. След това обърна глава и се загледа по-далече, където в мрака се губеше очертанието на планинския масив Орлов връх. За там се носеха слухове, приказни като легенда, че въртят страшни партизани.

„Там е сега и той — мислеше си момичето за Калитко. — Чудно ми се струва: реши се да бяга и избяга това момче. Толкова време вече..."

Внезапно майка ѝ подаде глава през вратата на стаята и запита:

— Ере, будна ли си още?

— Не ми се спи, майко — отвърна девойчето. След това влезе в стаята си и седна до нощната лампичка.

— Още ли ще четеш! — сърдито рече майката. — Ами уроците за изпита?

— Научих ги, майко.

Майката беше недоверчива, и с право: тя познаваше своята палава дъщеря, която имаше очи чисти като езерна вода, руси коси, които се спущаха на вълни по раменатa ѝ, беше стройна и ненагледна като разцъфтяла млада фиданка. И като погледна настрана, дето лежеше бял акордеон с лъскави клавиши, добави:

— Този акордеон и тия книги ти взеха главата, дъще! Затова изоставаш в училище.

Те почнаха да се препират. Дъщерята защищаваше своето и майката своето. Най-сетне майка ѝ я заплаши:

— Като си дойде баща ти, пак ще си поприказваме! . . .

— Аз не харесвам татко! — ненадейно се откъсна от езика на девойката. — Откакто видях отрязаната глава на партизанката, сън не ме хваща. Хората говорят, че и татко бил там . . . когато . . .

— Ти недей сега за това, момиче! За какво си седнала да мислиш?

— Ами като не мога? Искам да не мисля, а пък тази глава все се навира и навира в очите ми! Татко уж бил причината . . . Така е то, с какъвто се събереш, такъв ще станеш!

— Такава му е работата на татко ти, Ере — проговори меко жената. — Той е мобилизиран граждански . . . Не се ли срамуваш, като го укоряваш? Той ти е баща най-сетне!

— Защо преследва селяните . . . а по-рано не беше такъв. Кой го направи такъв?

— Заповядват му, глупаво момиче!

— Ами ако му заповядат да се хвърли в кладенеца, ще се хвърли ли? — не отстъпваше девойката.

— Ти! . . . Стига! — кресна майката, зачервена като лале. По тлъстото ѝ обло лице плъзнаха вадички пот.

— Добре! Всичко виждам, но ще мълча.

— Ти си малка, не се бъркай. Или пак ти домъчня за онова хлапе . . . овчарчето? Какво мълчиш?

— Мълча.

— Ти ще видиш! Ще видиш . . .

Като изрече това със задъхано сърце, майката подбра полата си и сърдито се измъкна в съседната стая.

НОВА ДЪРЗОСТ НА КАЛИТКО

От Ерединка, неговата някогашна съученичка, той се надяваше да изкопчи тайната — къде се намираше през тия два дни баща ѝ.

Калитко не знаеше къде ще дири момичето, но бе убеден, че ще го намери, дори ако му се наложеше да преброди всички стаи на вилата.

„Ами ако те зяпосат?“ — минаха през главата му думите на Трътлето.

„Ако ме зяпосат, ти предай на другарката Горица, че сам съм си виновен. Калитко, речи, казваше, че на тоя свят човек трябва и сам да размишлява, а не да чака с остен да го подбутват.“

Момчето прегази реката и сетне дълго се въртя из ливадите, пълни с ябълкови дървета, натегнали от плод. Ослуша се и се взря с четири очи. После сполучливо премина линията и стъпи на мекия път. А оттам, като се прехвърли през таборките на оградата, веднага се намери в двора на вилата.

От плочите, като се катереше с боси крака, Калитко се качи на чардака на лозницата, от чардака се прехвърли на балкона, огледа се предпазливо и лекичко отвори балконската врата. Надникна в стаята. Пушката си бе преплещил през рамо, пистолета — на корема близо до бомбата, а бинокъла, за да не му пречи, беше оставил при другарите си с думите: „Нека стане твой, Гапи, ако аз падна и не се върна вече при вас.“

В леглото спеше девойката. Но Калитко не я забеляза и предпазливо тръгна по стаята — с карабина в лявата ръка, а в дясната държеше готов за нападение войнишкия си нож. Не му се искаше да произвежда никакъв шум, ако пред него изскочеше и го застрашеше върлият враг на партизанския отред — Стаменко.

Но за беда в стаята беше много тъмно от спуснатите завеси на прозорците. Той неусетно се препъна в един стол, събори го и произлезе такъв шум, че косите на главата му настръхнаха!

Ерединка се пробуди и като усети човек в стаята си, нададе късичък, но много изплашен писък:

— А-а-а! ...

— Ерединке! — с пресипнал глас едва успя да промълви Калитко.

— Кой е?!

— Аз съм... Ере... Калитко. Не се плаши.

Като чу това име, девойчето още по-уплашено скочи на крака и завика с разтреперан глас:

— Ти! Защо? Какво дириш тук? Върви си, върви!

— Не викай! Ще ме издадеш!...

Оттатък се чу нов шум. Майката, привлечена от вика на дъщеря си, спусна крака от леглото, нахлузи пипнешком чехлите си и затърси шала си в тъмнината. Калитко веднага съобрази и превъртя ключа на вратата отдясно.

— Бягай, ще те хванат!

— Не могат! Цялата вила е обградена с партизани! — излъга момчето. — И ти да не си посмяла да викаш, че лошо ще стане!

Минута след това на вратата се потропа. Ерединка, ни жива, ни мъртва, се хвана с две ръце за бузите. Ужасът, изписан в големите й зеленикави очи, нямаше граници.

— Мушни се под кревата! — с пресъхнала глътка промълви тя.

— Ере! Отвори, Ере...

Ерединка не се обаждаше, а блъскаше овчарчето по рамото. Калитко се свря между кревата и тъмносиньо боядисаната стена на стаята. Прилепи се здраво към пода. Девойката грабна една дреха и я метна отгоре му. Сетне отиде към вратата.

— Спиш ли, Ере? — продължаваше да пита майката, като леко потропваше по вратата.

— Спя, мамо.

— Отвори, дете.

— Влез, майко.

— Не плачеше ли ти? — попита жената, като пропъхна глава в стаята.

— Ами, тъй ти се е сторило.

— Беше ли заспала?

— Да, мамо. Много ми се спи.

— И как трепериш! Лягай тогава, да не простинеш. Лека нощ, моето момиче.

Тя не попита защо е заключена вратата. Беше забравила или познавайки прищевките на своята единичка дъщеря, лесно си обясняваше работата и не отвори дума за това.

Облегнала рамо на стената, Ерединка за миг оброни глава и въздъхна с облекчение. Но момичето пропусна да врътне отново ключа в бравата.

— Ере! — чу се плахият глас на тайнствения гостенин, който пристъпи на пръсти към средата на стаята.

— Ох, ти... дето ме изплаши и дето сам се пъхаш в устата на вълка! Защо си дошел?

— Не се плаши, момиче. Нека си поговорим малко в тъмното.

Те седнаха на леглото.

— Отговаряй! Защо, защо?... — Калитко мълчеше, като отриваше с ръка изпотеното си от преживения страх чело. — Боже! Ти си дошел заради татко... Все това ми се върти в главата. — Девойчето протегна ръце към малкия си приятел. — Не, не! Не го убивайте! Заради мене...

— Не се бой, момиче. Аз... рекох... така... да се видим. Това е!

Ерединка устреми поглед в лицето му и след кратко мълчание рече:

— Спомняше ли си в гората за мене, Калитко?

Овчарчето не отговори. То се чудеше какъв разговор да поддържане, как да я изпита за шофьора, но без да се сети за намеренията му.

— Забравил си ме, забравил, разбира се. Но колко си страшен: пушка, бомба, пистолет, нож! Ти си станал много опасно момче, Калитко!

— Опасен за лошите хора, добър за добрите.

— За татко?... Ще го убиете ли, когато ви се падне?

— Аз не разпореждам, не знам.

— Не му сторвайте нищо лошо. Аз пак ще го помоля да се откаже от пиенето... Това пиянство го разваля, не прилича на човек. Веднаж го попитах: „Татко, защо гоните селяните? Какво са ти направили на тебе?“ А той ми отговори: „Какво да правим? Ако на Калитко заповядат, ще откаже ли да изпълни заповедта на командира си?“

„Така е“ — помисли си партизанчето.

— Това е всичко. Той е мобилизиран, знаеш...

— Аз дойдох заради тебе — внезапно изтърва Калитко, като я прекъсна.

Очите на момичето останаха широко отворени от страх.

— Дойдох да те отведа в гората.

— Мене? — изахка Ерединка. — Ти?!... — Тя продължаваше да го гледа с изплашени очи, готова да се разплаче, като се местеше бавно по леглото назад. — Убий ме още тук, ако не се шегуваш с това, което разправяш, но с тебе не тръгвам!

„Задачата беше друга, а аз... Дали да я отвлека? Не!“ — реши в себе си Калитко.

— Ти нали се шегуваш, Калитко? Недей мълча, а кажи, та веднага да ми съмне пред очите!

— Не ми трябваш. Стой си на мястото, където си стоиш.

Ерединка пое издълбоко дъх, сложи ръка на гърдите си и промълви:

— Ти си много добър, знам аз. Но колко си отслабнал, Калитко! Гладувате ли в гората? Казват... корени сте ядели...

Момчето поклати глава:

— Лъжат, момиче. Ние си имаме от всичко, можем да нахраним и тебе!

Но девойката не искаше да вярва на думите му.

Стана, с леки стъпки приближи бюфета в единия ъгъл на стаята и го отвори, като застана на едно коляно.

— Аз ще ти наслагам нещо в торбичката. Макар да е война, у нас всичко се намира. Татко постоянно носи от казармата на „ловните".

Ерединка се върна при него и поиска да снеме празната раница от гърба му, но овчарчето не даде, като възразяваше:

— Не трябва, казвам ти. Нищо не искам!

— Ти не знаеш. Малко нещо, Калитко... Ти толкова пъти си ми помагал в училището, когато не съм си знаела уроците.

— А сега знаеш ли ги?

— Уф! Никак не ми се учи, но трябва...

Най-сетне овчарчето отстъпи, като промълви:

— Както си знаеш, така карай!

Девойчето започна бързо да пълни раницата.

— Тук има един хляб и половина.

— Все ми е едно — мрачно продума нощният посетител.

— Това е варена кокошка, останала от днес. Това — пастърмица, това сланина, ето ти и сиренце, и тия консерви, и това парче кашкавал.

— Дай ми по-добре някоя книга за четене.

— И книги ще ти дам. Ти пак ли обичаш да четеш?

— Пак чета. В бригадата си имаме библиотека.

— Това пък е шише, пълно с олио — рече момичето, като продължаваше да тъпче раницата.

— Много стана. —

— Нищо — все тъй глухо рече Ерединка. След туй приближи до него, наведе се над лицето му и продума: — Аз честичко си спомням за тебе... и си поплаквам.

Калитко извърна смутено глава и просто така, попита:

— Оръжие имате ли?

— Татко си носи пистолета в себе си. Той сега е в града.

И изведнаж, преди момичето да млъкне, по стълбището на вилата се чуха бързи стъпки.

— Татко! — Девойчето отново се хвана ужасено за бузите. Нов смъртен страх се изписа по бледото му лице.

Калитко трепна и скочи на крака.

— Пак така... пак така... като одеве — шепнеше Ерединка с примряло сърце, — пак така ще те скрия, не бой се!

Тя пристъпи към вратата и се ослуша.

В това време някой бе отворил вече вратата на салона и се отправи към стаята, където спеше майка ѝ.

Повече от две минути момичето престоя изтръпнало и с ръка на ухото. Но никакъв глас не се обади. Бащата беше пак пиян и като напипа леглото в тъмното, легна с дрехите, без да разбуди жена си, нито потърси някаква завивка.

Настъпи дълго мълчание. Калитко здраво стискаше ножа си. Той чакаше само Стаменко да се подаде в мрака и без много разправии да свърши с него и сетне да бяга, като изостави и раницата, и сладките приказки на малката си приятелка.

Минаха още десетина минути. Тогава Ерединка се обърна към овчарчето и рече:

— Сигурно е пиян. Легна си и захърка... Хайде, да те няма!

Калитко трескаво надяна раницата, взе си сбогом и се запъти към балконската врата. За миг той се извърна и като погледна със строги очи момичето, рече:

— Да мълчиш като гроб! Друго нищо не ща от тебе!

Сетне се заспуска надолу и стъпи на една от летвите, върху които пълзеше лозата. И изведнаж летвата изпращя! А заедно с това съседният прозорец леко се отвори, една рошава женска глава надникна навън и подплашено нададе вик:

— Стаменко, разбойници!...

Сетне се чу стрелба. Бащата вече стреляше с пистолета си от прозореца.

Онова, което настъпи след това, хвърли Ерединка в страшна нервна треска. Тя се втурна назад, пребледняла като платно и разтреперана до смърт, бутна се под завивките на леглото и завика:

— Угадиха го! Ще го убият! Майко-о-о!

Стаменко се спусна първо при дъщеря си и разярено изрева над главата ѝ:

— Кого укриваш ти! Кой беше тук? Кой?!

Момичето надигна глава и решително произнесе:

— Татко, помни какво правиш! Никой не беше при мене!

— Като се върна, ще се разправяме! — И Стаменко лудо изхвръкна навън, хукна да гони момчето.

— Та-тко! — викаше с последни сили Ерединка. — Аз ти се моля за пръв и последен път...

Но бащата не чуваше.

Майката оттатък бързо навличаше дрехите си и се канеше да дойде при дъщеря си.

— За мене вече няма живот в тая къща!

Като рече това, Ерединка бързо грабна роклята си и полугола отърча в двора на вилата. Тук тя се облече, наметна палтото си и побягна към гората.

Майката се хвърли след нея:

— Ерединке! Къде отиде, чедо?... Стаменко, върни я! Върни...

Нови гърмежи разтърсиха полунощната тъмнина.

И пак, и пак — до съмнало гората бе огласяна от изстрелите на Стаменко и ловните войски, които се бяха втурнали в потеря да преследват малкото момче...

А Калитко със своите другари и малкото девойче, което той случайно бе видял да се щура из гората и му изшътка да дойде при него, бягаше вече към бивака на партизаните."

МУСАКАТА ИЗЯДЕНА

Завеждащият кръжочната работа ме помоли да намеря помощника му Тодинов. Аз го потърсих тук-таме, но не го намерих. В това време срещнах чичо Стоян. Но той за малко не се сблъска с мене, без да ме погледне.

Мисля си, този чичо Стоян е тънък, висок и слаб — само кожа и кости, — но иначе е голям шегобиец и често взема участие в игрите на пионерите.

Но едно нещо ме учудва и ми се струва дори много обидно: досега той нито веднаж не ме е подкачил, както прави с другите лагерници; не е разменил дума с мене и сякаш избягва да ме погледне. Страхува ли се старият готвач от мене и какво го кара да се държи така хладно? Мигар аз малко играя, мигар аз съм по-малко способен да се шегувам и тичам до забрава, когато не ми предстои работа в отреда?...

Аз дирех отговор на тези въпроси, но не намирах друго, освен загадъчното поведение на тоя човек.

Тъкмо се канех да разбера работата, като сам се опитам да го заговоря, чичо Стоян пристъпи към мене и като проточваше думите си, рече на ухото ми:

— Мно-о-ого лааа-комини дечица има между вас, момчеее! Загледах го втрещено.

„Гледай сега — рекох си, — той и мене ще причисли към лакомниците.“

— Да ти призная правичката, чичо Стояне, хич не те разбирам! — успях да продумам най-сетне, когато той ме обвини в лакомство.

— Кажи ми ти правичката нещо друго: кой от вас изяде снощи цялата мусака? Кой облиза тавата като калайдисана, а?

Завчера чичо Стоян, младият готвач и домакинът се наканили да идат във Велинград.

— Хем ще се изкъпем на баните, хем ще погледаме малко шарен свят между летовниците — споразумели се трите.

Разрешението от началника било в джеба им. Щели да оставят младата селянка-прислужничка да приготви чая за лагерниците; жената на домакина — да претегли сиренето, което ни се полага за закуска. И побързали да приготвят за обеда на другия ден три тави мусака. Сложили ги в кухненския долап.

Но на заранта, преди да тръгнат на път рано-рано, готвачите се отбили в кухнята да погледнат приготвената гозба и изведнаж сметката им се развалила.

— И що да видиш, братче — рече старият готвач, — долапа отворен, вътре всичко разбичкано, а една тава така се търкаля край печката чистичка — като калайдисана. И банята ни се развали, и шарен свят не можахме да погледаме! Ще видим тази работа! — сърдито добави той.

— Аз пък да не зная такова нещо! — рекох неволно и смаяно.

Чичо Стоян сложи пръст на устните си и ме накара веднага да млъкна:

— Пст! Ти си трай, пък ние ще хванем лакомника и ще му издърпаме ушите чак до тавана! А на началника — нито думичка!

— Как тъй? — рекох възмутено. — Другарят началник на лагера затуй е началник, за да знае всичко, каквото става сред нас.

— Их, че си дете!

— Да, казвам ти: ние не можем да търпим крадците. Това е петно за цялата дружина. Никога още досега не се е откраднало нещо от нас. Паричките на Павелчо се намериха... Ще признаеш това, нали?

Намерих дружинния председател и отърчахме при другарката Бодра. Чувах как чичо Стоян ми шъткаше да се върнем и сетне ядосано подхвърли:

— Брей, че хлапак! Аз уж се пазех, пък на него ли намерих да се доверя! . . .

Когато влязохме в стаята на ръководителите, Тасе заприказва още от вратата:

— Другарю началник, обидно подозрение се хвърля върху пионерите! — Сетне ме бутна по лакътя. — Говори, Дълбинов.

Разправих, както си беше работата, без да скрия, че готвачът през всичкото време ме следеше в очите — какво лице ще направя — и само това оставаше да викне в лицето ми: „Ти омете тавата, господинчо, не се прави на смахнат!“.

— Добре — рече тя, седнала с перо в ръка зад дългата маса, отрупана с разни книжа. — Ще свикам лагерния съвет и ще разследваме това произшествие. Сега съм заета, правя доклад . . .

След един час лагерният и дружинният съвет заседаваха. Тук бяха всички отредни председатели. Пред мен седяха домакинът и двамата готвачи, дълбоко замислени.

Аз стоях прав, с гръб към отворения прозорец. Внимателно се взирах в тия хора и не пропусках нито едно тяхно движение, нито една тяхна думичка. И си мислех: „Може би тези чичковци и батковци са изяли мусаката на гуляй в ловния парк, пък сега разправят „баня“, „Велинград“, „тавата облизана като калайдисана“.

— Вие трябваше своевременно да обадите, за да вземем мерки — говореше началникът. — А сега? Късно е вече да правим оглед — къде е изронена троха от мусаката, къде — картофче, за да се доберем до някои изобличителни данни.

Домакинът и двамата готвачи гузно мълчаха. Така ми се стори.

— Къде да дирим сега злосторника? Вие кажете!

— Защо този пакостник не е взел гозбата с тавата?

— Чудно наистина!

— Това е задача с много неизвестни, която ние не бихме могли лесно да разрешим.

— Да се следи и ще я разрешим.

— Може би се съмнявате в дядо Лечко? — обади се дружинният ръководител Маркова.

— Или в дърварчето? Но Борис не е крадливо момче, познаваме го от лаптното лагеруване.

— Или подозирате малките от вила „Ястреб“? — попита ръководителят Копанов.

Най-сетне началникът прекрати спора:

— В никого не бива да се съмняваме, преди да имаме сериозни основания. Това знам аз.

— Във вила „Лиляна“ няма несъзнателни пионери — рече Тасе Крушков. — Аз отговарям за тях.

Душата ми се напълни от тия думи. Погледнахме се с него: да, никой не бива да се съмнява в първи и втори отред!

— Млади хора! Не знаете как да постъпвате.

Това бяха думи, отправени към младия ни домакин.

Другарката Ютева продължи:

— Не знаете, да. А защо нямате катинар на тоя долап в кухнята? Бай Стояне, ти имаш думата по въпроса, като най-стар между нас.

— Приказвахме си вече и ще купим катинар.

— Ще купите. Но сега, когато е вече късно.

Издирването в това събрание не доведе до нищо. Само голи приказки!

Когато готвачите си излязоха от стаята, чичо Стоян ме изгледа с бялото на очите си и тракна челюсти, сякаш ми рече: „баф“!

Аз се закисках с глас. И изведнаж страшно се разкаях. Другарят началник ме упрекна за детинското ми държане. Потънах си в срам!

„Такива работи станаха по нас — писах на Крум. — Но да видим кой ще излезе крадеца на мусаката. Лагерният съвет нарежда строго да се следи за това. Все някой от нас ще се изтърве или похвали.“

НОВА БЕДА

Още в тъмно сме на крак. Но се спотайваме, чакаме воя на сирената. Предстоеше ни да ходим на разходка до Велинград.

Момичетата от нашия отред се стягат за път и пискат нещо. Момчетата също започват разни приготовления. Тичаме постоянно по коридора между двете отворени врати и се питаме за това-онова.

В кухнята се трополи. И готвачите се стягат. Но след малко чувам глъчка: домакинът крещи срещу някого. Дядо Лечко се смее с глас. Прислужничката кака Еленка плаче. И всички крещят нещо и никой никого не слуша!

Изтичах на каменното стълбище да видя каква е тази работа. Виждам Надка, още несресана, косите ѝ разрошени до немай-къде. Тя е нещо сърдита и като вятър се промъква край мене, без да поздрави.

— Какво има? — питам, като тръгвам след нея. — Каква е тази разправия навън?

Тя не ми отговори, фучи и тичешком се прибра в спалнята при момичетата.

Дина от втори отред също идва отвън и още от каменното стълбище се провиква:

— Другари, в стенвестника ще имаме весели картинки: как домакинчето, готвачът Тошо и чичо Стоян, заврели глави под престилките си, лапат пионерски кюфтета!

— Какво, какво? — рекох, като тръгнах след нея по коридора.

— Ти спиш, а уж си редактор на стенвестника! — отвърна весело тя, като ми се закани с пръст.

— Всичко изпапано — подвикна Надка със страшно присвити устни и с пламък в очите.

— Истина ли? Може ли така? — рекох. — Тасе, ела тук да разберем работата.

— Може, щом спим! Аз му казах в очите: намерили сте кьораво, затуй си позволявате! А той — ще ме плеснел! . . .

— Нервиран беше, Надке — рече Клашникова. — Домакинът не е лош . . .

— Ще му дам да се разбере!

Кюфтетата бяха изядени, а другарите — момчета и момичета — продължаваха да се надвикват.

— Харно им е на тях да лапат на чужда сметка — обади се Рашо председателят.

— Ох, не думайте тъй, другари. И чичо Стоян, и домакинът, и малкият готвач Тошо са толкова „добрички"! . . .

Дружинният председател бързо прекъсна Здравка Шишкова:

— Другари, ние тук вършим голямо престъпление. . .

— Млъкни, Крушков! — пресече го Надка.

— Нека да се изкажа, па ще млъкна. Лошо правим. Не бива да се говори през куп за грош, без да знаем кой е виновникът.

Отгоре изтича Герунов, председателят на втори отред.

— Изпапано, а? Това се казва майстори-готвачи.

Намесих се и аз:

— Хайде де, Герунов, ако ти кажа, че ти си изял кюфтетата, какво ще отговориш на това?

Ганчо Герунов се захили до уши и взе да дига рамена:

— Да съм ги изял, ама не съм ги изял.

— Тогава, другари, млъкнете всички. Лагерният съвет пак ще има думата, пак ще има заседание и тогава ще се разбере.

— Ти, Дълбинка, не ги защищавай. Така и ти ставаш техен съучастник — викаше Надка. — И тримата: и домакинът, и готвачите са от един дол дренки!

— Да, ти обичаш да съдиш прибързано.

Надка повторно скочи от кревата и се развъртя, като размяташе одеяла и възглавници:

— Ще си ида! Ще бягам от крадците! — ожесточено крещеше тя.

Крушков прекрачи прага на женската спалня и се нахвърли върху нея:

— Иди си, Тошева, никой не те спира!

Момичето се спусна към хармониката.

— Иди си, но хармониката не барай! — запречи пътя й Тасе.

— Хармониката е моя!

— Ще видим чия е. Аз мисля . . .

— Мислиш! И мисирките мислят!

— Ти сама предложи хармониката си на дружината и не позволи да си потърсим друга. Кажи, така ли беше?

Надка го изгледа продължително. Тънките й устни бяха готови да изрекат някоя обида. Очите й изпускаха искри.

— Катранджия!

Всички се засмяхме, а Тасе повече от нас.

— Бива те, Надке — рекох, — и не трябва да те забравяме, когато речем да излъчваме индивидуални първенци по епитетите!

Крушков и той поиска да се пошегува и като затанцува на място, запя:

— Оле, боже . . . колко лоша . . .
сякаш всичко тук е тя!
С хармонистката ни рошава
взех си хубава беля!

Надка веднага се спусна с възглавница срещу него:

— Ще те разроша аз . . . — но бързо млъкна, захлупи лице върху леглото си и се разплака: — Знам! Никой от вас не ме обича . . . аз съм трън в очите ви. Всички ме мразите и гоните.

Утешихме я как да е, тя избърса сълзите си и се усмихна с думите:

— И всичко заради този домакин . . . и заради готвачите! . . .

В прозорците вече светеше денят.

Изтичахме — Тасе, Рашо, Герунов и аз — при стълбището вън и се вслушахме. Врявата в кухнята беше утихнала. Дома-

кинът излезе оттам. Лицето му бе твърде разстроено. Той крачеше напред-назад по пясъка край чамовата трапезария ядосан и с издадена напред долна челюст. Но ние нямахме кураж да го закачим. Оставихме за после, когато му мине ядът.

ЧИЧО СТОЯН СИ СЪБИРА БАГАЖА

Аз по природа съм много любопитен. Реших непременно да науча какво беше станало с кюфтетата. И кой в същност беше виновникът. Чичо Стоян щеше да ми разкаже всичко — той беше твърде простодушен и откровен човек.

Тръгнах към кухнята. Но не заварих там стария готвач.

Тогава младата прислужница ми каза сърдито:

— Няма го чичо ти Стоян! Пак са го прихванали дяволите и пак готви някакви шмекерии! . . .

— Какви?

— Ти си трай. И мусаката, и кюфтетата скоро ще излязат на мегдан. Ще се види тогава кой кум, кой стари сват!

— Те ли са ги изяли?

— Ба! Лъжа ли е?

Излизам от кухнята — и той насреща ми. Под мишницата си носи някакъв голям вързоп.

— Е, чичо Стояне, кога пак ще пържим кюфтета за екскурзия? — изтървах аз, без да се замисля какво казвам.

И като изрекох тази глупост, веднага ми стана мъчно — ще помисли човекът, че се подигравам с него. Но той не беше такъв и никак не се сърдеше за дребни работи.

— Аз съм готов вече — заприказва той, като се поспря.

Сетне се загледа в земята и продължи:

— Събрах си багажа. И довечера, след като ме осъдите, отивам право в затвора! . . .

— Ух, човече, човече! — рекох и се закисках с глас. — За какъв затвор говориш? Довечера ще се съберете, както по-рано, ще си поговорите с началника, ще видите какви мерки ще вземете за залавянето на крадеца и работата с това ще мине.

— Не, аз съм готов вече! . . . — заяви твърдо той и заклати глава. — Никога вече няма да ме видиш тука!

Аз го оставих, защото разбрах, че се преструва и само играе някакви комедии, както беше заявила и прислужницата.

И като тръгвах към спортната площадка, където щяхме да имаме земна гимнастика, мислех си:

„Той си е все такъв — не можеш го разбра кога говори истината, кога се шегува.“ Но аз се позамислих върху думите на кака Еленка: „...И мусаката, и кюфтетата ще излязат налице.“

ВЕЧЕРТА

Пак бяхме се събрали в работната стая на ръководителите. Аз заех своето предишно място, с гръб към прозореца, и жадно се вслушах в разговора, който се водеше. Началникът пръв взе думата:

— Но как е възможно, другари? Какъв доклад ще давам сега пред Околийския народен съвет? (За издръжката на нашия лагер се грижеше ОНС.) Крадем се, ядем скришом краденото и не знам що си! Тъй ли смяташ, бай Стояне?

Чичо Стоян изведнаж удари с длан по масата и скочи на крака:

— Аз си давам оставката! По дяволите този мой занаят! Защото на всички очите ви са в мене. Е, добре, аз изядох кюфтетата ... аз, аз, аз! — и хукна към изхода.

Скочиха от местата си Жогов, другарят Любчо и други и препречиха пътя му. И аз крачнах от отворения прозорец към него.

Чичо Стоян изведнаж ме погледна накриво и каза:

— Ти, момченце! ... Не знам защо, но още в началото много се плашех от тебе. И сякаш съм бил прав ... предчувствувал съм един вид. Не насъскваш ли ти пионерите, че аз съм виновен за поразиите в кухнята?

Казвам ви, пламнах, изгорях ... Неволно се изправих на върхчетата на пръстите си — стори ми се, че някой ме тегли за ушите чак до тавана — и с пресъхнала глътка възразих:

— Поне да е вярно, чичо Стояне!

— Дълбинов, стой си на мястото — прекъсна ме другарката Бодра и сърдито добави: — Ти защо си тук? На вас двамата кой ви разреши! ... Сега нямаме съвместно заседание с дружинния съвет.

— Нека останат — застъпи се за нас другарката Маркова. — Аз ги доведох, другарю началник.

Тасе се усмихна и ми смигна: мълчи си!

Без да обръща повече внимание на нас, началникът отправи поглед в лицето на стария готвач, като го чакаше да продължи.

— Да, момченце, не съм се лъгал, чичо ти Стоян никога не се лъже... Но, другарю началник, в този лагер и аз имам детенце. Не искам да го карам да се черви заради баща си, затуй още днеска ще го хвана за ръчичката... и ще тръгнем с него по тъмните пътища към станцията.

След това той замълча, като обмисляше нещо.

— Ела тук, човече — каза началникът. — Седни си на мястото и не се сърди. Ние тук не сме се събрали да се обиждаме, нали? И тебе никой не те обвинява. Защо тъй наопаки тълкуваш приказките ми? Нека вземем решение какво да правим. Може би ще трябва да поискаме помощ от село?...

— Не сме бе, другарю началник... защо да се обиждаме? — рече чичо Стоян, като отново седна на стола си. — Но това е петно главно върху нас — готвачите. Ние като не можем да опазим яденето на децата, тогава кой друг?

— Лошо сте сторили, дето сте забравили да заключите долапа. Хем си купихте ключ.

— Никой не е и помислювал да заключва долапа. Долапът не е бил заключен, защото и двамата все още я карат по старому! — подхвърли ядосано домакинът, като изгледа сърдито готвачите.

— По-тихо, другари — каза началникът. — Пионерите спят. Обяснявай по-нататък, бай Стояне.

— Да обясня, значи. Така стана. Влизам заранта в кухнята и гледам — капакът на тенджерата съборен и се търкаля под печката. По земята пръснати кюфтета. Останалите в тенджерата кюфтета — направени на трици.

— Тъй ли? Но ти одеве не ни каза това нещо: на трици...

— Ще рече, не е пипала човешка ръка.

— Човешка е, другарко, човешка — почна готвачът Тошо. — Някой е рекал да ни напакости, затуй е свършил тая поразия. Ти защо не поприказваш с Тачо от „дядо владика"?...

Чичо Стоян остана втрещен един миг, загледан в малкия Тошо, като лекичко подстана от мястото си; сетне се плесна смешно по челото и заприказва:

— Брей, как да не се сетя! Наистина, дали това момче от владишкия конак не ми е надробило тая попара? Нали го бия постоянно на табла... той ми е ядосан... Но ако излезе, че той е крадецът, още тази вечер ще си разчистя сметките с него!

Чичо Стоян ме изгледа наперчено. Сетне улових погледа на дружинния председател, с когото си намигнахме и бяхме готови веднага да се закискаме. Началниците също се спогледаха, като едва се сдържаха да не избухнат във весел смях.

Но аз се въздържах. Извърнах невинно очи към тавана и си рекох:

„Гледай сега какво ще излезе: сигурно, за да се пошегуват с добрия чичо Стоян, готвачът или някои младежи от лагер-школата мишкуват из нашата кухня.“

Но бате Тошо, домакинът, беше на съвсем друго мнение:

— Оставете тия празни приказки! Нищо друго не остава, освен ноцем да поставяме на пост по двама часовои. Сакатият сам нищо не може да направи.

— Да, следете и хванете вредителя — поръча началникът.

— Следехме ние и мълчахме досега, но без полза — рече Тошо. — Две нощи останахме без сън... и хванахме вятъра! А пък на заранта винаги заварвахме ту някоя тенджера блъсната от печката, ту кофата за прасетата обърната зад вратата.

— Сякаш всяка вечер иде насам този разбойник, пък ние зяпаме звездите и все не можем да го хванем!

— Ще го хванем, домакине! — тропна с крак чичо Стоян.

— Ами... ще го хванете, когато слепият се разведе с жена си. Хванете го, па тогава елате ми се похвалете.

— Помни ми думата, домакине: три дни и три нощи няма да затворя очи, но той ще падне в ръчичките на чичо ти Стоян! Срам ме е вече да ходя с окаляно чело пред тия невинни де-чица.

И пак се пръснахме по стаите си, без да се разбере тази „кюфтена история“, както я нарече другарят Любчо.

ЕДНА ТРЕВОЖНА НОЩ

Луната беше изплувала високо над планинските зъбери. „Овчаря“ почиваше спокойно и заедно с гората околовръст се къпеше в мека синкава светлина. Злокобно проплакваха в дола нощни птици.

Другарите край мене бяха потънали в сладък сън. Във вилата не отекваше ни най-малък шум. Само отвреме-навреме долавях как „Борко“ пришкаше с късите си крачета из храстите на двора. Борко — това беше нашият питомник-еж, когото ние нарочно кръстихме на името на дърварчето.

Знаех вече какво се готви за тази нощ и никак не се помъчих да легна и заспя. До едно време записвах в дневника, след това писах писма. После угасих електричеството и със затаен дъх

зачаках събитията, които наближаваха да се разиграят пред очите ми. Привечер чичо Стоян ми каза, сякаш пророкуваше:

— Сега или никога ще става, каквото ще става! Но ти се дръж настрана и по-далечко, защото има една приказка: двама се карат, третият печели. Та гледай и ти да не спечелиш някоя „шикалка“ в темето!

Заплашваше ли ме той на вятъра или предчувствуваше нещо и говореше истината?

— Но вие недейте стреля, а просто издебнете пакостника и го хванете жив — опитах се да възразя.

— Ами ако той е въоръжен?

— Моля?

— Не е лека работа тя, както си я смята твоето момчешко мозъче! Ще видиш ти какво може чичо ти Стоян.

Но аз все предполагах, че всичко ще мине без „шикалки“. Навярно и началникът е предупредил защитниците на лагерната кухня да бъдат по-въздържани. Най-сетне тук е пионерско летовище, а не бойно поле. Не бива да се пролива човешка кръв!

— Съгласен ли си да останем на тъмно в спалнята и да дебнем зад капаците на прозорците? — попитах след това Крушков.

Той поклати глáва:

— Не! Умирам за сън. Днеска цял ден съм тичал по тази кръжочна работа, както знаеш. Ходихме чак на „Овчаря“ да събираме материали за хербария. Пък ти, Радовене... не мога да ти се начудя на ума: вместо да легнеш да почиваш, водиш се по палячовщините на чичо Стоян! Ще видиш, че няма да хванат никакъв крадец. Всичко от тяхна страна е преструвка.

Мислех, че другарят ми е прав. Но аз като не можех да заповядам на сърцето си? То ми думаше сякаш: „Ние с тебе двамината не сме такива да заспим, когато не трябва, когато ще се случат може би такива страшни работи, които карат косите на човека да настръхват. Хайде де — легни и спи! Не, ти ще пукнеш в леглото, но до първи зари няма да приклопиш очи.“

Подчиних се сляпо на гласа на сърцето си. Подчиних се най-сетне и на съвестта си: „Как можеш да останеш спокоен, да спиш като къпан, когато край тебе кръв ще се пролива? Ако си човек, остани буден докрай и предварди някое голямо нещастие. От безсъние за една нощ не се умира!

И останах, без да помисля повече за сън.

СИГНАЛ В НОЩТА

Ненадейно по пясъка отвън отекнаха стъпки. Аз бях откренал капаците на моя прозорец и бързо проврях глава през тесния отвор.

Дали не се започва вече страшното?

И уж бях спокоен, а пък взех да се тревожа не на шега като никога дотогава. Сърцето ми биеше лудешки.

Вторачих очи в лунната нощ. Но месецът току залезе под облак и не забелязах нищо.

След малко — пак стъпки! Но сега вече по-отблизо идеше тоя шум по пясъка. И като че ли много хора вървяха вкупом през района на лагера.

И изведнаж пред погледа ми се откри следната гледка:

Трима души лекичко-лекичко, сякаш плуваха из лунния мрак, и като се държаха с разперени ръце за лещаците, излязоха от алеята, която води от вила „Ястреб“ до „Лиляна“. Сетне изведнаж неочаквано прибягнаха с подгънати колена напред и се затулиха зад големия храст.

— Пфюиний! — чу се леко и дълго подсвирване.

— Пфюиний! — отвърнаха отнейде.

Стори ми се, че този отговор дойде откъм тавана на вилата.

По гърба ми полазиха студени тръпки, но веднага се окопитих и си рекох:

„Защо се плашиш? Ето, тия странни сенки в нощта отново се раздвижиха и изскочиха иззад прикритието си. Нали виждаш: единият е сакатият с карабината, другият — домакинът с ловната си пушка в ръка, оня пък — бате Тошо готвачът — грабнал брадвата от дръвника. А тънкият и висок като копраля, това е чичо Стоян. Под колана си отпред той е затъкнал големия кухненски нож.“

Мене ме досмеша. Но смехът ми беше в същност неестествен като смеха на озъбен от страх човек.

Когато чичо Стоян ми казваше приказката за „кръв ще се лее“, както обикновено никак не изглеждаше сериозен. И сега, когато хубавичко го разпознах, мене ми се чинеше, че не с нож ще го видя, а с дървения меч, препасан на кръста.

Тревогата ми растеше от час на час и взех да съжалявам, че не съм в леглото, потънал в дълбок сън, за да не виждам нищо.

— Пфюиний! — пак така тихичко се подсвирна, но този път не последва отговор.

Минутите се удължаваха толкова много, че ми се струваше, сякаш цял час вече чакам, прикрит зад капаците.

Групата на чичо Стоян също чакаше и всеки един от тия хора току вртеше плахо глава, дебнеше отде ще се подаде крадецът . . .

Луната пак облещи пълното си око. Сенките живо затрептяха по земята, разиграни от вятъра, който полюшваше лекичко клоните на дърветата. Чудна нощ! Но още по-чудно ми ставаше от намерението на тия хора, които оставаха без сън заради някакъв си лъжлив враг на лагерната кухня.

Така си мислех, защото, да си призная, и аз като Крушков не вярвах, че зад тази история се крие някакъв действителен крадец! Не вярвах, а пък треперех като листо! . . .

ОРЪЖИЕТО НА ДРУГАРЯ ФИЗ

От дълго чакане взех просто да се задушавам, сякаш не ми достигаше въздух от пустото ми момчешко нетърпение. Отдръпнах глава и се огледах из стаята. Почти всички горни прозорци бяха отворени поради душната нощ . . .

Малко след второто подсвирване заскърцаха стъпки над главата ми. Сетне някой бързешком се спусна по стълбището откъм втория етаж, премина до коридора край нашата спалня и изскочи на двора.

Проврях отново глава между капаците. Вторачих очи. Но не забелязах никакъв човек да минава под прозореца ми.

— А! — рекох си в това време, като едва поемах дъх от изненада. Видях физкултурника, който живее с другаря Любчо в стаичката над нас. Той е заобиколил вилата отзад и сега с котешки стъпки се промъква към „отбраната“ при големия храст.

Успях да забележа още, че другарят Физ бе наметнал дългото си палто, а в ръцете си стискаше две бухалки от дървените, с които ние играем и се упражняваме. И от джобовете на спортната му риза се подаваха дръжките на други две бомби от същия „калибър“. Това ми даде да разбера, че и той като Тасе не вземаше работата за сериозна.

Досмешна ме. Исках да му се обадя, но се страхувах от едно: Жогов щеше да ми вика да се прибера в леглото, аз не можех да не се подчиня, а тъкмо сега никак не ми се искаше да лягам. От минута на минута играта на тия възрастни мъже ставаше

все по-любопитна. Утре ще има да разказвам на моите другари забавни неща! . . .

— Къде е сега другарят Муз? Спи ли той? Да го видя и него — какво оръжие би понесъл със себе си! Но другарят завеждащ художествената самодейност е твърде късоглед — стана ми жал за него — и си рекох: не, не е прието такива инвалиди да се включват във военни действия от широк мащаб! . . .

Отбраната при храста зашеметна. Черничкият Жогов (лицето му блестеше на лунните лъчи) посочи с една от бухалките и каза нещо, но колкото и да напрягах слух, не разбрах нито сричка от думите му. Навярно той показваше на своите другари как — щом се подаде „вредителят" — ще замете дървената бухалка и — прас! — по челото на неканения гост.

Както се шегувах така на себе си, за да не изпитвам страх от онова, което ставаше и което още можеше да стане, неочаквано — джангърррр! — чу се някакво дрънчене, сякаш цял куп алуминиеви чинии се бяха изтърсили от масата.

Отбранителите трепнаха и залегнаха по гърди на земята.

Аз подгънах колена и се свлякох назад в леглото.

„Значи, вътре е влязъл човек!" — Косите ми настръхнаха, зъбите затракаха — не ти е работа!

Невъзможно беше другояче да се тълкува тази работа: тихо-тихо . . . и внезапно се събарят куп чинии! Какво правят там тия хора?! . . . Страхливци!

Пак заставам на моя наблюдателен пункт. Но не виждам никого от отбранителите на предишните им места. Храстът стърчи самотен и ням.

„Разбягали са се тия . . . „герои" — мисля си.

Обръщам се, дърпам за ръката дружинния председател, почти го дигам на крака от леглото:

— Ставай, Тасе, започва се! — А зъбите ми тракат ли, тракат!

Той подплашено рипна на пода и като търкаше сънливите си очи, попита едва-едва:

— Хванаха ли го?. . .

— Не са още, но послушай . . . виж . . . отбраната избяга пълзешком и се укри зад вилата. А пък аз не видях никакъв човек да се мерне при кухнята!

— Какво да правим сега?!

Тасе трескаво заоблича палтото върху пижамата си, обърка ръкавите и видях как скърца зъби от явно безпокойство.

Помагам доколкото мога в обличането му и викам:

— Кураж! Кураж, Тасе! — А пък треперя и сам имам нужда от толкова кураж, колкото и той.

КРАДЕЦЪТ

Някои момчета се разбудиха от шума и надигнаха глави от възглавниците. А щом ни забелязаха, че дебнем с Крушков навън, веднага разбраха каква е работата и наскачаха от леглата. Скочи и Рашо.

По-страхливите от нас си бяха внушили през тези дни, че някаква нечиста сила иде през нощите и яде храната ни. Началникът, може да се каже, изнесе цял доклад и разби на пух и прах тия заблуди в таласъми.

— Тия вредни внушения отдавна са опровергани и пометени от науката — каза другарката Бодра.

След това ние сметнахме, че децата са се успокоили, но това е било само външно.

И сега един от нас — третият звеновий Бочков, разлюлян като лист от вятъра и с очи, изхвръкнали от страх, сочеше прозорците и зашепна толкова тихо — върви го разбирай, ако щеш да си и от въздуха по-добър проводник на звуковете!

Но аз отгатнах по разтреперените му устни, че искаше да каже:

— Капаците! Капаците! Затворете капаците и горните прозорци и запалете електричеството.

Десетте капака — по два на всеки прозорец — бяха бързо приклопнати. Но Тасе не даде да се пипа електрическия ключ при вратата. От целия този шум и останалите момчета се разбудиха. А ние тримата застанахме прави на леглата си и назъртахме през ромбовидните прорези на капаците.

И изведнаж изтрещя изстрел, сетне друг: Трян! Трян!... Но мене ми се стори, че изстрелите се сляха в един.

Нещо изквича.

Настана страшна суматоха в тъмната спалня. Вън се викаше, при нас се викаше, в стаята на момичетата от нашия отред пискаха, по стълбището тичаха много хора.

Другарите се разбягаха на разни страни из стаята, като не знаеха какво да правят. Сетне един се спусна навън, други наклякаха на пода, трети повторно и бързо разтвориха капаците и поискаха да скочат в двора и побягнат към гората. Крушков, Сантовски и аз едновременно нададохме заплашителни викове:

— Стой! Къде?

— Убиха крадеца, Дълбинка!
— Не мърдай! Върни се по местата си!
— Чакайте да се разбере работата!
И не дадохме на паниката да се разрасне и да продължи.
Отново увиснах на прозореца и гледах какво става там, между кухнята и дървената барака.

Отбранителите със смела крачка настъпваха нататък. Старецът задавено се смееше, като въртеше карабината над главата си:
— Аз! Аз го обърнах... гада... домакине! ...
— Дядка, ти си бил пиян тази вечер и това е една случайност, да убиеш този звяр — викаше Тошо готвачът.
— Нека пак краде, гладницата! — перчеше се чичо Стоян.
Неочаквано нашата отредна ръководителка влезе при нас и напълно възвърна спокойствието ни:
— „Матросовци", обратно по леглата си! Всичко се свърши благополучно. Не се плашете! . . :
Аз не слушах какво се говори в стаята. Хукнах навън. А след мене — и целият отред. Струпахме се на каменните стъпала — всички боси и така, както се бяхме измъкнали от леглата си.
— Убил си го, дядо Лечко, но ела да видиш в същност кой го е убил — говореше домакинът, като се наведе над някакъв труп, който лежеше проснат на земята: — Гледай тука — сачмите са съблекли кожата на врата й. А къде е твоят боен куршум? Иди да си го потърсиш в оръжейния магазин. Много високо си мерил, дядо.
— Значи кожицата й не става вече за кожухче на бабата? . . .
Разсъмваше се. Никому повече не се спеше.
Ние радостно си приказвахме:
— Прияло се на Кума лиса пионерски кюфтенца! . . .
— Да, ама всеки ден не е Великден!
Добре беше, че „ястребчетата" спели дълбоко и непробудно и не усетили гърмежите.
По-късно, когато дежурните пионери чистеха картофи и чушки за обеда, послушах как бате Тошо се кара:
— Два дни вече това момче бяга от работа. Защо? Да дойде да каже и аз ще го освободя.
— Нали му думах снощи, домакине — отвърна кака Еленка, — а той ми рече: заранка при изгряло слънце ще бъда в гората.

— Хубаво „изгряло слънце“! Часът е вече осем и половина!

Домакинът не беше сварил да прибере часовника в джеба на жилетката си, когато Топливо се зададе по пътя, подгонил пред себе си магаретата.

— Сега ще му дръпна ушите!

Борис мина през портичката и откара двете дългоухи при дървената барака. И отдалече извика:

— Бате Тошо, тази заран нашите момчета убили мечката.

— Ъх, мечката! — прекъснах го аз. — Бати Тошо уби лисицата . . .

Без да слуша, домакинът се нахвърли върху дърварчето:

— Спиш до пладне! Ти или ще си гледаш работата, или ще си диря друг дървар! Трябваше още в тъмно да бъдеш тука.

— Трябваше, ама се залисах малко, бате Тошо. Нали пред кметството са проснали мечката да я гледат хората, та и аз рекох да погледам.

Стана ясно за всички, че Борис не лъже. Най-сетне партизанинът и неговите другари бяха сполучили да премахнат опасния звяр от гората.

Децата нададоха радостни викове. Новината за смъртта на мечката още по-силно ги зарадва.

ЗА ПРЕХОДНОТО ЗНАМЕ

Неусетно настъпи денят за отчитане на грешките и слабостите през току-що изтеклата седмица. Настроението у пионерите се повиши и всички заточихме зъби за преходното знаме. Засега то беше в ръцете на първи отред и ние се зарекохме — става що става — да не го отстъпваме другиму. Затуй, колкото и да се радвахме, че през седмицата сме първи във всички лагерни дисциплини, нито за миг не се задоволявахме от постигнатото дотогова.

На заранта, щом сирената нададе вой за ставане, другарите наскачаха от леглата и трескаво се развикаха:

— Ставайте! Бързайте, да не се провалим в последния ден на съревнованието и други да ни грабнат знамето!

За една-две минутки всички бяхме готови и полетяхме като стрели към площадката. Бързахме първи да се строим за ведрината.

Дрехи и обувки обличахме и обувахме тичешком. Но в това време и втори отред „Малчика“ не спеше. Момчетата и моми-

четата се спуснаха презглава по стълбището след нас; палта, ръкави и крачоли се влачеха по коридора, дигаха прахоляк.

— За знаменцето ли се натискате? — подиграват ни малчиковците. — Но днеска ще ви приседне, ще има да почакате!

— Ние ли? Не, на втори отред няма да отстъпим знамето, докато е в ръчичките ни! Още сте зелени за тази работа!

— Не си правете труда да тичате, няма да ви огрее.

— Крачката ви са късички, за да го достигнете и вземете от ръцете ни.

— Ще видим, ще видим!

Сънят бяга от очите ни като плиснат със студена вода. Ранните утринни лъчи ни заслепяват.

Откъм вила „Ястреб" малките също тичат и непоносимо крещят. Но всяко от тях си знае мястото в редовете на ведрината — и те се натискат, за да не останат назад.

— Едно, две, три . . . — Другарят Физ дига ръка — всички сме заели мирен стоеж. Започнаха упражненията.

А докато размятахме ръце, вдишвахме дълбоко свежия боров въздух и огъвахме снаги, край нас из храстите припкаше с късите си крачка ежко и пъзливо ни гледаше с малките си изпъкнали очички. Ние много го обичахме и постоянно го пазехме от Топливо — той имаше сякаш тайно намерение да ни го грабне, за да ни ядосва.

След закуска, понеже беше празник, тръгнахме на баня в селото. Банята работеше само в събота и неделя. През всичкото време не излизаше от главата ни мисълта за днешните отчетни събрания по отреди и за това, кои ще бъдат излъчени като индивидуални и колективни първенци по разните спортни и кръжочни дисциплини. Ние се шегувахме по пътя и си подхвърляхме от отред на отред, че пак ще има сръдни, тюхкания и недоволство. Но това е добре — мислим си: това ще ни стегне, занапред да бъдем по-съзнателни в задачите, които ни се възлагат.

Аз предварително си набелязвам на ум кои трябва да бъдат отличниците. Нали съм нещо редактор . . . и познавам много отлични имена, които никога не са посрамили и не ще посрамят името пионер. Споделям мнението си с Тасе и Рашо. И те са съгласни с мене по въпроса, който ни вълнува.

— Ние досега сме добре — казва Рашо, — но какво ще бъде в бъдеще, никой не знае. Само една неволна грешка и всичките ни усилия ще отидат на вятъра! Другарите от втори отред здраво се стягат и се канят да ни бият. „Славата е сладко нещо", както казва очилатият Муз . . .

— Аз чух тази заран — рече някой, — когато Герунов скърцаше със зъби и казваше на своите отрединци: „С ръце и с крака ще дращим, но трябва да спечелим съревнованието.“

На връщане от село, когато навлязохме под сенките на клонестите дървета в гората, раздаде се команда „свободно“.

Редицата се разбърка, пионерите бързо си намериха другари и пак започнаха да спорят на висок глас. На друга страна ръководителите също споделяха впечатленията си. Темата на разговора беше еднаква — за знамето!

Юлското слънце се бе вдигнало високо на синьото планинско небе, провираше лъчи през преплетените клони на боровете и прижуряше. Хармониката роняше игриви звуци.

По едно време Павелчо Пишунов дойде при мене, запотрива ръце и рече:

— Хубава баничка си направихме, бате Дълбинка.

— Шт! Ти не приказвай така — рекох, — че ако те чуе другарката Маркова, ще вземе да се сърди.

— Че защо? Че аз лошо ли приказвам?

— Но каква баничка те е заяла, ястребе?

— Ами че тази, дето ходихме да се къпем в село. За такава баничка ти говоря.

— Е, да. Но баня е едно, а баничка — друго нещо.

Павелчо присвива малките си очички и се подсмива под мустак:

— Ей, какъв си бил... бате „Лилянчо“!

А на обед ние, които с такова голямо старание се подготвяхме за този ден, изведнаж се провалихме! През време на обеда Надка току се въртеше на пейката. Дежурният по лагер й направи една, сетне втора бележка. А на третата Тошева не се стърпя и сприхаво рече:

— Но какво да правя, другарю! Вас да ви хапе кожата, мирно ли ще седите?

— Излез от трапезарията! Ще се храниш, когато другите се нахранят! Да знаеш как да се държиш втори път.

— Няма да изляза!...

И ето ти няколко точки по-малко.

Вечерта се видяхме без знаме — то беше преминало вече в ръцете на втори отред. Ние се окумихме.

Наистина след това имаше критика и Надка си направи самокритика пред нас — много съжаляваше за случая и обещаваше да се поправи занапред, но... колата се беше обърнала.

Повече от седмица знамето беше в наши ръце. Но ние си дадохме обещание да не оставяме работата така и пак да го придобием с чест и прилежание. А сега нека да им е честито на втори отред!

АНТОНИЧКА

Един предиобед изслушахме беседа от другарката Ютева за петгодишния стопански план. Тя говори много хубаво за нашите ударници в социалистическото производство и ние останахме много доволни. След това другарката ни обеща да изнесе пред дружината и друг доклад — „Впечатления от Съветския съюз“ . . .

Когато след беседата се пръснахме из лагерния район, чухме откъм зашумената пясъчна алея, че някой плаче.

Оказа се, че в четвърти отред имало болен. Аз притърчах нататък и видях лекарката да води за ръка малката Антония Горова — момиче с дълги плитки, спуснати на гърба. В това време Антоничка уж беше престанала да реве, а от очите ѝ капеха сълзи, постоянно кихаше и лицето ѝ беше особено зачервено.

— Имали сме болни в лагера, а се спотайваме! — сърдито говореше лекарката, заобиколена от лагерници. — Защо не обади веднага, че не ти е добре, Антоничка? Не виждаш ли, че си хремава, че кашляш, че от очите ти текат сълзи?

— Аз само покашлювам и нищо повече, другарко — защищаваше се момичето. — И не съм хремава, а сълзите ми сега потекоха, цали плача.

Децата, които вървяха след Антония, заприказваха до едно:

— Няма такова нещо, другарко. Ние цали сме в една спалня с нея и знаем.

Но лекарката не искаше да слуша, не даваше да ѝ се възразява и винаги завършваше с думите:

— Нужно е още днес да те изпратим у дома, Антоничка. Нужно е! Но първо ела в кабинета ми, още веднаж да те прегледам.

Момиченцето не искаше да я последва, дълго се моли да го оставят, и другарките му се молеха, но лекарката беше непреклонна.

Струпани на една страна, ние, момчетата, също бяхме готови да се намесим в полза на Антония. Сякаш работата ни засягаше лично и ни беше много мъчно, че един лагерник ще

бъде лишен от удоволствието да прекара цяла смяна в летовището.

— И мене ми се чини, че Антоничка не е болна — рече сериозно по едно време Рашо.

А Тасе забеляза шеговито:

— Още не сме станали лекари и взехме да познаваме кой е болен и кой не е. — След това добави: — Другари, по-добре да си гледаме работата и да оставим всичко на лекарката. Тя ще си каже думата накрая.

Но нас ни дразнеше любопитството какво поведение ще държи по-нататък Антоничка. И заедно с малките всички се струпахме отвън под прозорците на лекарския кабинет да чакаме последната дума на лекарката.

— И кашляш, и кихаш, и очите ти сълзят, а твърдиш, че нищо ти нямало! — говореше тя и гласът ѝ се носеше през отворения прозорец над главите ни. И изведнаж в настъпилата тишина тя изписка някак си тревожно и заплашително:

— Аз не мога да те оставя в лагера, защото моята отговорност е голяма! Има изгледи, че ще заболееш от шарка.

Скоро телефонът в съседното летовище зазвъня. В отговор на молбата на лекарката от Велинград веднага изпратиха санитарна кола да прибере Антоничка, за да я откара в тамошната градска болница.

Струпани на куп при лагерната ограда, момичетата от четвърти отред изпращаха с просълзени очи болната си другарка, но каквито и въпроси да ѝ задаваха, Антония беше решила да мълчи и да не отговаря. А топчестите ѝ бузи просто горяха в ярка червенина и кихавицата ѝ не спираше.

Колата тръгна. През задното прозорче ясно се очертаваше свежото, но с разплакани от болестта очи лице на Антоничка. Тогава нейните другарки заплакаха с глас. Но самата тя беше толкова твърда, че не отрони нито думица и нито веднаж не кимна с глава на прощаване.

— Как мислиш, Тасе? — рекох на дружинния председател. — Антоничка е твърда като кремък, нали?

Той се усмихна, без да отговори. Но вместо него бай Димитър каза:

— Твърда е, дума да не става, но вие с Рашо никога няма да станете лекари, щом ви липсва твърдост и бяхте готови да се разхленчите като момичетата.

— Да — рекох, като се съгласих напълно с думите на нашия всезнайко, — не биваше. Санитарната дисциплина е строго

нещо: по-добре да се развали лагеруването на един човек, отколкото сетне да пострадат десет! . . .

И благодарение бързите мерки, които бе взела нашата лекарка, нито едно друго дете не заболя покрай Антоничка.

ОБИЧАМ ВСИЧКИ ПАДНАЛИ И ЖИВИ ГЕРОИ

Тежко спах тази нощ. Ту заспя, ту се пробудя.

Отвреме-навреме откъм втория етаж на вилата долита шум от стъпки. Знам — лагерният съвет заседава. Началниците ни са заети с разрешаването на нещо важно и едвам към полунощ се пръскат за сън.

Откъм дълбокия дол самотно проплаква нощна птица. Гласът й прозвучава грозно в смълчаната лунна тишина и изпълва нощта с плаха тайнственост.

— Ку-ку-мяв! Ку-ку-мяв! . . .

Дядо Лечко ходи навън по пясъка. И сякаш в отговор на птицата покашлюва:

— Тука съм, ха! Тука съм, ха!

До зори из вилата се чуват стъпки. Децата се влачат едно по едно — отиват повънка. Изведнаж някои от тях с писък бягат обратно назад, подплашени от нещо.

Дежурният изскача от стаята си, спуска се по стълбището и пита:

— Какво има?

— Там сякаш е легнал човек! Очите му светят!

— Светят очите на „Борко“ сред храстите, а вие нарочно се плашите един друг . . . за да мокрите каменните стъпала! . . . Но утре ще ви дам парцал да миете.

Дежурният, с наметнато на плещите дълго палто, изскача на двора и поглежда електрическата лампа, увиснала на тел между две дървета. Наоколо е светло и само лещаковите храсти, потънали в сянка, стърчат като струпани на куп хора.

Дежурният обхожда вилата отвън.

— Тук съм, ха! — пак се обажда старият пазач.

Двамата приказват малко и се разделят.

„Борко“ бързо пресича светлия харман сред двора, образуван от електрическата светлина на лампата, и се шмулва в храста насреща. Жогов го подгонва, настига го и протяга ръце към него. Но ежът бързо се свива на бодлива топка.

— Ех ти, хитрец-ястребе!

Надвесвам се над корниза и шъткам:

— Другарю дежурен, ще идете ли по проверка във вилата оттатък? Позволете ми да тръгна с вас... поне един път това лято.

— Тръгвай!

Обличам се набързо и изтичвам на пръсти при другаря Жогов. Запътваме се към вила „Ястреб“. Не всички малки са под одеялата, има някои още незаспали. Но щом тропнем някоя врата и будните бързо се мушват под завивките.

— Момченца и момиченца, не хитрувайте и помнете: и за вас ще има парцал — казва физкултурникът, като ми смига.

Излязохме оттам и седнахме за малко на брезовата пейка в беседката. Луната пълзи под белите пухкави облачета, разсипани по небето като перушина, и бавно се спуска над „Овчаря“. Звездите блещукат с тих блясък. Приказваме си с другаря Физ за преживяното в лагера. И той не вярвал, че работата на готвачите била чиста, но сбъркал...

— Вдругиден тръгваме на дневен поход — казва изведнаж той, — ще отдадем почит на гробовете на падналите партизани.

— Не ме ли моташ, другарю Физ?

— Решението е вече взето в лагерния съвет.

— Към Беглишката река ли ще идем? — рекох неволно.

— Далече е, Радовене, ти чу какво ни казваше партизанинът.

Аз замлъквам разочаровано и си мисля:

„Няма да ме огрее! Пък и татко ми беше заръчал с два гласа: иди непременно, изпълни желанието на сърцето си, не ти се бъркам.“

Няма да мога да изпълня желанието си и може би никога няма да видя мястото, където е паднал батко „Бенковски“...

Не стига това, но и татко, какъвто си е придирчив, непременно ще ме ухапе: „Не са ти годините за дълъг път, синко, но ти често надценяваш силичките си!“

Жогов прекъсва мечтите ми:

— Ти много ли обичаше брат си?

— Обичам всички паднали и живи герои, които се бориха за свободата ни. И на мене все някак ми се струва, че ги познавам... сякаш отдавна ги познавам.

— Така ти се струва, може би покрай книгите, които обичаш да четеш?

— Не знам, да ти кажа, другарю Физ.

На сутринта пръв съм на крака в нашата спалня. И облакътил глава на корниза на прозореца, очаквам моите познати ловци. Може би пак ще се мярнат из лагера. Сега брезовата портичка е удобен път за дола. „Но едва ли — казвам си, — мечката е вече убита. И надали някога пак ще видя бати Страхил!“

Толкова бях огорчен и отчаян след разговора с дежурния.

В кухнята дрънкат лъжици и канчета. И Борис вече е тук. Стои прав пред кухненската врата и пие чай. От парата, която излита от горещия чай, носът му е обсипан с едва забележими потни капчици. Но той е и много смешен, грабнал канчето с две ръце, шумно сърба. След това пуща ръка в джеба на сивото си палто, вади оттам хляб и сирене, дъвче, пак сърба, обхванал канчето между дланите си.

Когато съгледа „Борко“, заспал на топка под храстите, тичешком се спусна към него и протегна крак.

— Борисе! Внимавай, какво правиш!...

— А, ти ли си? Пак ли чакаш „партизаните“? — отвърна той, без да ме погледне.

— Чакам не чакам партизаните, това си е лично моя работа. Но ти ще спреш да гониш нашия „Борко“... и да не си посмял да го крадеш, както ми каза Тасе.

Борис не се стърпя и промърмори:

— Не ми трябва вашия таралеж! И ти не ми трябваш, и Крушката, и Сантовчето — все сте една стока! Аз мога да си уловя и десет таралежа, ако искам.

— Улови си, Топливо, ти си знаеш. Но слушай и добре запомни това, което ще ти кажа: докато не престанеш да измъчваш животните, ние всички малко по малко ще се откажем от тебе. Едно „добър ден“ няма да ти казваме!

— Вие ли? Днеска сте тука, утре ви няма.

— Утре нас няма да ни има, но ще има лагер, ще има нови пионери, които също няма да ти прощават лошите прояви.

— Тръц!... Искаш ли пак да ритна таралежа?

— И някой ще ти каже „браво“, нали? Но ако скоча през прозореца!...

На заранта ни съобщиха, че ще има поход. Денят измина в голямо оживление сред децата. При това нетърпеливите лагеринци като мене изведнаж изгубиха апетита си. Докато се мръкне, само това ни беше в устата, а времето ни се стори

така дълго и отегчително, че повече не може да се каже! У мене не беше умряла надеждата, че случайно някак си работата ще се извърне и аз ще постигна желанието си, заради което сън не ме ловеше.

— Ще ходим на Бегов чарк.

— Да не забравиш бинокъла, Радовене.

— Футбола вземете още сега. Лани го забравихме и не можахме да си поиграем.

Така си приказвахме до вечерта.

А готвачите, запретнали ръкави, шетат из кухнята и лекият и прозрачен въздух е пропит с апетитна миризма на пържени кюфтета.

Особено ме радваше това, че и те щяха да дойдат с нас. Чичо Стоян току въртеше глава и казваше:

— Утре ще ме познаете и запомните кой е чичко ви Стоян! ...

Аз се радвах и за друго: домакинът щеше да ни служи за водач по пътя. Той ми обеща, че ще вземе ловната си пушка с повечко патрони, та да си попукаме из гората.

ПОХОДЪТ

Дружината беше будна още в зори. Приготвихме се за път и при първите лъчи на слънцето тръгнахме за Бегов чарк.

Пионерската редица се проточи по стръмния път нагоре през гората.

Каруцата на дядо Георги, която превозваше храната ни за през деня, също потегли след нас. Но ние ударихме по стръмнината, а старецът хвана кончето за юздата и сви наляво по равното шосе зад дола на север. Щяхме да се срещнем при гроба на двамата партизани.

Чичо Стоян в последния миг се беше отказал и не дойде с нас. Домакинът ни каза, че преди да станем още от сън, той и неговият помощник хукнали към гара Боров дол, за да се качат на първия влак за Велинград. Отишли да погледат шарен свят.

Движим се десетина момчета далече пред дружината — като разузнавачи. Димитър Тодинов ми разказва за миналото лято, когато пак лагерувал в раковската гора. При това той ми се похвали, че познавал като петте си пръста почти всички забележителни места в планината.

— Къде не съм ходил — питай само и веднага ще ти кажа. Познавам всяко кътче насам: Бегов чарк, Пашово бърдо, Сърнена ливада, Студеното изворче, Брезите, Папратите — и къде ли още не е кръстосвал бай ти Димитър. Забравил съм вече имената им. А веднаж, когато в лагер „Вълко Червенков" пристигнаха гости от града — все големи хора, — първо мене потърсиха да ги развеждам насам-натам, къде ли не ги водих! Чак в село Мечкаре ходихме! Началникът самичък им каза: „На друг пионер в ръцете не смея да ви оставя, но Тодинов познава местността и го бива за водач." Ловко!

— Да — рекох аз, колкото да го подразня, — на Беглишката река не си ходил, нали?

— Да, само на Беглишката река още не съм ходил. Което е право, право е. Аз не обичам да се хваля. Защото, който се хвали много, все ще поизлъже нейде. Неволно ще излъже.

Не мина много, когато Тодинов отново дойде при мене и рече:

— Ловко! Нас ни лъжат ловко. Мене слушай: май че Беглишката река не е далече. Тя е същата рекичка, която тече през дерето близо до Бегов чарк, дето отиваме, под дъсчения лагер на учителите. Така ще ти кажа аз!

Сетне продължи тайнствено и полугласно:

— Там има лагер, да. И като попитаме някой географ от лагерниците, той веднага ще ни посочи кой път да хванем за Синия вир. Ловко. Сигурен съм, че не е далече мястото, дето батко ти се е натъкнал на засадата.

— Ей, Миткооо! — рекох, като го прекъснах. — Дано излезе така, както казваш. Колко бих се радвал, радвал! . . .

— Ти слушай бай си Димитър и няма да сбъркаш.

И неусетно забързахме — краката ми просто сами ме носят по тясната и стръмна пътека, загубена сред вековните борови дървета, високи до небето.

Зад нас, начело с Ганчо Герунов и председателя на четвърти отред — Апостол Нашиванов, — вървят другарите, които се спират тук-таме да поставят знаци по земята и дърветата. И по едно време Апостол ни викна:

— Хей, момчета, чакайте, къде хукнахте!

Ние се спираме и ги изчакваме.

— Гледай само — ловко! Да не разберат момчетата за къде се стягаме! — отново и изкусително шепне на ухото ми бай Димитър. — Не се издавай пред никого . . . могат да ни попречат . . . а мълчешката ще изтърчим до „мястото". То не е много далече.

От думите му сърцето ми трепери като хванато птиче. Ще ми се като птичка да прехвръкна планините и да стигна по-скоро тази оживяла на сърцето ми Беглишка река.

Вървим един след друг. На места другарите се спират, тършуват из храстите, разгръщат всяка шубрачка — от „неприятеля“ няма никаква следа — и си говорят какво е било в миналото, когато пак сме провеждали дневни походи с търсене на следа.

На кръстопътя, който ненадейно се откри пред нас, сред гъстата сенчеста гора Апостол поставя знаци от дръвчета и камъни: „Тръгни наляво!“ „Пази се — тук неприятелят обстрелва с дългобойно оръдие пътеката!“...

А Герунов следи момчетата да не се загубят, залутани в търсене на малини:

— Губим време, другари, и дружината ще ни настигне — напомняше ни той.

Аз казвам:

— Бате Тошо защо не дойде с нас? Да беше тука, щяхме да си попукаме с чифтето!

Димитър Тодинов отново ме сбутва и ми казва:

— Ти не се занасяй сега по това чифте, а помни какво ще правим ... за което си говорихме.

Въртя глава: разбрано!

„Ще се отлъчим само за час от нашите и ще постигна своето — мислех си с разтуптяно сърце. — Но ако се заблудим из гората? ... Не, не ми се вярва. Баи Димитър познава всички пътища и пътеки в планината и все ще се справим някак си.“

Внимание — пак редим по пътя знаци или поставяме бележки, които слагаме на скрити места и на които пишем: „Предайте на Пишунчо: баничката в село се пече само в събота и неделя. Да не бърза да яде в други дни. Ще бъде сурова и ще му приседне!“

Сетне слагаме бележката под един пън, който извличаме от гората, и го поставяме близо до пътеката. Като излизаме на една равна полянка на върха на стръмнината, Тодинов казва:

— Тук ще поседнем и ще чакаме колоната. След това ще се спуснем в дола и като повървим още около един километър, ще излезем на шосето. Там са погребани двамата партизани — на 27-ми километър. А оттам ще хванем пътя за Бегов чарк. Всичко знам, цялото разположение на планината, до последния сантиметър! — добави той и ме погледна твърдо с черните си очи, сякаш за да ми вдъхне нов кураж. — На Бегов

чарк ще обядваме и сетне — игри колкото щеш! — Тук Тодинов незабелязано ми намигна.

След тези приказки той издебна удобен случай, за да ми каже настрана от другарите:

— Ти мене гледай — ловко! — и за нищо не му мисли!

След четвърт час дружината пристигна при нас. Запъхтени и заморени, пионерите веднага се натъркаляха по полянката — кой където намери, — но лекарката взе да крещи:

— Деца, станете, станете, станете! Никакво сядане! Не желая да ми се изпоразболеете. И никакво пиене на вода! Като стигнем на чарка, тогава ще почиваме и ще седим, и ще пием водица.

— Стига толкова, починахте си — добави след малко началникът. — Да вървим!

— Другарю началник, не бива да бързаме. Наближаваме вече — каза домакинът. — Ще пресечем дерето и там горе, на другия бряг, е гробът на партизаните.

Но ние нямаме търпение и искаме по-скоро да вървим. Спускаме се в колона по един по стръмния бряг на дола, прецапваме рекичката и се отправяме срещу течението ѝ.

Долът е прохладен и пълен с различни цветя. Ние берем и правим букети, за да ги положим на гроба на партизаните.

— След мене, другари! Тук покрай скалата... — чувам гласа на домакина, който вика на някои откъснали се от редицата пионери.

Запълзяваме нагоре. Скоро пред очите ни се провидя шосето. Като немирен ученик то ту потъва в гората, ту се проточва край надвиснали скали, за да се скрие пак под сенките на дърветата. Само нестихналият грохот, който идваше оттам, и облаците прах, надвесени над шосето, ни сочеха посоката му. По него непрекъснато пълзят с тежък грохот напред-назад и тръбят, и гърмят редица камиони. От ранна утрин до късна вечер те превозват от велинградската река пясък за големия язовир, който се строи далече горе в планината. Ние викаме срещу тях, развяваме кърпички, махаме фуражки и шофьорите ни отговарят, като тръбят често-често и весело ни кимат с глава.

Работниците, насядали върху пясъка, ни подканят:

— Елате да се вózим, елате, юначета!

Но ние сме излезли на поход — и благодарим, без да се откъсваме от дружината.

И пак с изплезени езици дращим по хрястите на стръмния бряг.

Преди да стъпим на бялото прашно шосе, спираме под група грамадни ели, високи до облаците и с повиснали до земята клони. Тук, под тяхната дебела сянка, има скромен паметник от черен мрамор, поставен върху квадратна плоча, изработена от сив гранит.

Сваляме шапки — тук са загинали двамата партизани.

Момичетата вият венци от елови клонки и преплитат в тях цветя и зрели ягоди.

Домакинът пристъпи напред с пушка при нозе, застана до гроба с лице към нас и започна да ни разказва историята на тия герои, които лежат под черния паметник.

Затайваме дъх и слушаме, слушаме с разтуптени сърца страничка от най-новата българска история.

ДРУГАРИТЕ НА „БОЖАНА“

— Тук лежат костите на двамата другари на „Божана“ от село Раково. Веднаж отредът гладувал и командирът заповядал на тези момчета да слязат в село Равни дол и да подирят ятаците, които снабдявали партизаните с храна. Но скоро те били открити и подгонени от шайка преследвачи — цивилни и жандармеристи.

Нощта била тъмна като рог. Валяло ситен есенен дъждец, който проникнал до костите.

— Момчета, след мене! Момчета, след мене! — час по час подвиквал Божана на неопитните си другари, като пред нищо не се спирал. Прескачали храсти, скали, падинали дървета, газели из рекичките — затъвали и тримата до колене в разгизналата почва на долчинките.

А врагът продължавал да ги преследва. Пуснал и кучета след тях.

Най-сетне жандармеристите забъркали следите на бегълците и останали далече назад.

— Спасихме душата, братя! — рекъл по едно време Божана и се отърколил под една скала на сушина, задъхан до смърт от бягането.

— Сега накъде? — попитал единият партизанин.

— Не бойте се, другари. Наблизо — като се качим на билото — има землянка. В нея ще се укрием.

Божана бил забравил за полицейските кучета...

Той станал и повел другарите си нагоре по планината.

Налучкали в тъмното отрано приготвената партизанска землянка. Вмъкнали се вътре и седнали на дървения нар. Двете момчета едва поемали дъх от умора и отпуснали глави, загледани нейде към краката си.

— Съвсем загазих!... — изтървал неочаквано вторият от партизаните.

Божана веднага се сетил в какво се състои работата и поклатил глава огорчен.

Обувките и на двамата му другари били раздърпани като зелки от бягането — само едни горници и токове. А подметки не се виждали. Божана бил в чизми, които още здраво се държали на краката му.

— Лесно, момчета — рекъл тогава Божана. — Нали спасихме кожите! Останалото ще се нареди. Утре вечер ще сляза в Раково и ще ви донеса по едни гумени цървули. Ще донеса и хляб.

Двете момчета се изули да се понасушат и сетне полегнали да спят. Божана и той легнал, но без да се изува. И като знаел какво ги чака, никак не помислил за сън. Стоял буден. Останал да пази другарите си.

На съмнало Божана задрямал, но сетне изведнаж отворил очи, скочил на крака и се вслушал: дъждецът продължавал да вали — ситен и спорен. Същевременно някакъв шум го усъмнил.

Без да се бави, той рекъл да огледа какво става навън и тръгнал да излезе от землянката. Но Божана никога не се разделял с двата си парабела и веднага ги заредил — да му бъдат готови за всеки случай.

И тъкмо си подал главата изпод ниската вратичка, зашумяла от израсналия пред нея гъсталак, чул вик, който просто дънел гората и за миг смразил кръвта му:

— Стой! ...

Лаели кучета.

Божана забелязал в мрака нещо в бяло: преследвачите-началници били в мушами, а войниците — наметнати с платнища, мокри от дъжда.

— Стой! Предай се!

Но Божана, мъжага смел и безстрашен — не бил такъв, да се стряска от един вик само — забеляза домакинът. — Дигнал нагана и — прас! — още с първия изстрел улучил челото на фашисткия подофицер, като заедно с това паднал вик:

— Другари, обкръжени сме, мятайте бомбите!

Сетне тръгнал в мрака напред с насочени пистолети срещу враговете.

Войниците, които били около землянката, се разбягали, без да гръмне тек пушка.

Партизаните вътре чули изстрела на другаря си и рипнали на крака, но било вече късно.

Спуснал се поручикът, събрал отново хората си и започнал да ги ругае на висок глас:

— Мошеници! Ще ви надупча мозъците! Вие сте ятаци на разбойниците, щом изпуснахте Божана!...

Започнала се престрелка. А след като изстреляли патроните си, двете момчета се предали.

Жандармеристите тържествували. Качили вързаните пленници на камион и ги подкарали към Велиград.

Но из пътя поручикът, който се намирал в колата между двамата заловени партизани, започнал разпит:

— Ти комунист ли си?

— Комунист!

— Мръсник!...

Двамата другари се държали смело и героично. И когато фашисткият офицер продължил да ги ругае и сетне посегнал с бича си да ги бие, единият от тях го заплюл в лицето с думите:

— Махни бича, фашистка мърша! Хвърли бича, гладно царско куче!

Разярен до побеляване, поручикът дал заповед на шофьора да спре колата. Смъкнали другарите на Божана и ги завлекли ей там долу, в дерето до реката. Скоро екнали гърмежи. Водата на рекичката покървавяла. След туй съблекли жертвите и оставили труповете им да лежат полуголи на дъжда.

След два дни ятаци от Раково излезли през нощта насам, прибрали труповете на убитите, изкопали яма и ги погребали на това място. Реката долу е могла ди ги отвлече, когато придойде...

Бати Тошо свърши разказа си. Ние стояхме, навели глави, замислени пред спомена за страшната смърт на тия момчета. Но бузите на някои момичета се търкаляха сълзи, други хълцаха без глас.

И краят на батко не е бил лек: след като го ранили, пияните полицейски бандити го мушкали с ножове.

Но сега аз само ядосано скърцах със зъби и час по час поглеждах към чифтето на домакина...

Другарката Бодра ни сепна от скръбта с думите:

— Деца, да покрием с цветя гроба на нашите братя-партизани.

След това тя каза и няколко думи за техния велик подвиг и завърши:

— ...С нашите походи ние опознаваме своята родина, обикваме я още по-дълбоко. От все сърце тачим борците-храбреци и хвалим тяхната саможертва, която ни донесе повече въздух за гърдите, простор за очите и щастливи и безгрижни дни под знамето на БКП и Отечествения фронт!

Започна малка литературна програма.

Малко по-късно дадох знак на другарите да не се плашат и дръпнах бате Тошо за ръкава. Закрихме се зад храстите. Първо — в чест на убитите — той дигна пушката и даде изстрел. Тогава и аз грабнах чифтето:

— Дан!

— Уррра! Уррра! — завикаха пионерите и сетне дълго се чудеха как тъй съм се решил да гръмна.

Те хич и не знаеха каква ловна пушка има татко.

Простихме се и си взехме сбогом с гроба на нашите герои и излязохме на шосето.

А тук видяхме дядо Георги. Той водеше за юздата кончето, като го поощибваше с камшика по гърдите. Каруцата, натоварена с провизии, дрънчеше с бронзовите си тасове по чакълестото шосе.

Щом го съгледахме, ние запяхме от цяло гърло:

Дядо каруцарю, дай ни да ядем!
Че от глад, че от глад,
теб ще изядем!

Седемдесет и четири годишният балканджия разкри в блага усмивка здравите си зъби. Той се радва на великолепно здраве. „Аз — казваше старецът — никога не съм турял цигара в устата, но чат-пат обичам да си пийна чашка хубаво винце. И макар да съм десет години по-стар от дядо ви Лечко, изглеждам толкова по-млад!“

И той наистина изглеждаше по-млад, какъвто беше наперен и с мъничко зачервени бузи.

БЕГОВ ЧАРК

От старата дъскорезница на някогашния турски господар са останали само следи. Днес там стърчат обгорели греди върху дебели каменни зидове, под които с клокочене се пени реката, пълна с бели и обли речни камъчета. А до тях, край брега на

реката, се издига двукатна къщичка — наполовина иззидана с кирпичи и варосана. Горната ѝ част е дъсчена. Сега тя служи за горски пропускателен пункт, в който живеят и се разпореждат двама горски милиционери. Наоколо, додето стигне погледът, се простираха просторни ливади, обляни от слънчева светлина. Но тук е доста високо и по това време само тук-таме се виждаше да е минала остра коса. Разцъфтелите ливади бяха изпъстрени с безброй най-различни горски цветя.

Реката в подножието на Бегов чарк се спуска стръмно и веднага се разделя и разлива на много ръкавчета. Водата в тях постоянно кипи, пени се, провира се под тучната зеленина и се губи из ливадите.

— Ще се разположим на ливадата под лагера на учителите — каза домакинът.

Но преди това спряхме на малка полянка край пътя. Тук имаше голям паметник от дялан камък: братска могила на 22-ма ятаци, убити пак през онова страшно фашистко време. Те лежат под циментовата плоча, постоянно отрупвана със свежи цветя. И понеже по шосето има непрекъснато движение от камиони, коли и пешаци, могилата рядко остава самотна и без посетители, които четат по камъка дългия списък на имената на убитите.

Ние обкичихме могилата с венци и букети и както при гроба на Божановите другари изнесохме добре подбрана програма. Другарката Маркова каза няколко думи за падналите жертви на фашизма.

Тинка Тосева издекламира „Сърцето ми бе родено за вас“, а Райничка Маврова — „Смъртта на героя“. Дружинният хор под ръководството на другаря Любчо изпя „Вий жертва паднахте“ ...

Когато хористите пееха, всички бяхме коленичили в скръбно мълчание около отрупания с горски цветя и венци грамаден паметник.

Пред погледа ни се откри чудна и необятна равнина, която се нарича Платошкото блато, заградена от всички страни с планини. Широкото шосе като изтървано въже се вие в далечината и се губи зад конусообразен рид, върху който красиво е кацнала бяла къщичка с червени керемиди. Това е вторият горски пункт. По пътя скрибуцаше керван от волски коли, натоварени с миризлива ливадна трева.

Ливадата, сред която се намерихме, когато подминахме братската могила, не може да се опише: от двете ѝ страни се

простираше гората с грамадни върховати ели, над които плуваха бели пухкави облачета...

Но аз нямах време по-дълго да се радвам и любувам на прелестите на природата. Бай Димитър ми пречеше. Той ме следваше отблизо и когато се намерихме на ливадата, където щяхме да прекараме деня, веднага ми зашепна:

— Погледни сега поляната горе, зад дърветата. Ловко. Нали е пълна с дървени къщурки — цяло селце? И спортната площадка с волейболната мрежа личи зад клоните. Виж, там се разхождат хора... две големи момичета слизат с пешкири в ръце към реката. Ах, каква е студена водата ѝ — лед! — сега ще видиш. Това е то лагерът на учителите. Като пропълзим по кривата пътечка нагоре между лешаците, ще потърсим географа. Ти слушай бай си Димитър, няма да сбъркаш. Ловко. Сигурен съм, че между двесте учители все ще намерим човека, който ни трябва. Останалото е лесно: бай ти Димитър не е вчерашен...

Аз пак затреперах от глава до пети — нетърпението ме раздрусваше като треска.

Мъжете разтовариха щайгите с провизиите край брега на рекичката. Сетне поставиха малките щайги, пълни с домати, и любениците в ледената вода, като ги заградиха с едри и обли речни камъни.

Пионерите се изуха, разсъблякоха се и пръснати на разни страни из ливадата, удариха на игри, докато настане време за обед. Девойките песха и играеха: „Подружка моя, ты не беспокойся“, а момчетата погнаха топката, ритаха я и тя летеше до облаците. Заедно с настъпилата детска врява ехото откъм дола току повтаряше ударите по топката: туп! туп! туп!

Някои момчета бяха нагазили боси в реката и се виждаше как тракат зъби. Лекарката веднага се намеси, момчетата изскочиха от водата и се покатериха по брега на слънчице. Ръководителите поседнаха на една страна върху окосената морава. А дядо Георги, като разпрегна коня и го натири да пасе, сам легна под едно дърво с обгоряла хралупа, сложи калпака на очите си и бързо захърка. Е, как няма да живееш до сто години, дядо каруцарю?...

Скоро откъм дъсчения лагер заприиждаха учители и учителки, прегазваха реката и спираха на разговор с нашите началници.

— Ти остани тука... ама не мърдай без бай си Димитър... а пък аз ще ида да послушам какво си приказват. Ловко. Сетне вече... път ни чака.

ПРИ ГЕОГРАФА

Чувам звън от стада. На поляната зад гърба ми се появяват първите овце. Те протягат шии, хрупкат сочната тревица и като слепи се блъскат една в друга. Две бели овчарски кучета, рунтави, с черни петна по гърба и със страшни зъби, пристъпят насам и лягат на няколко разкрача от мене. Като слагат муцуни на предните си лапи, кучетата бързо затварят очи.

А пастирчетата, облегнати на гегите си, застават почти до главата ми и се зазяпват в топката, която лети високо над конусообразните ели.

— Другарчета — питам от нямане какво да правя, — тази рекичка как се нарича?

— Бая я знам.

— Гаче ли я викат Стара река.

— Ами Беглишката далече ли е?

— Белки я знаем!...

Тодинов тича презглава отсреща, с два скока прекосява ливадата и замореи се тръшва до мене.

— Работата е наред. Ама как я наредих и ти сам ще се зачудиш. Питам едного от учителите: имате ли географска карта? Ние сме от кръжока на географите, пък забравихме нашата карта в лагера, а искаме да се ориентираме в разположението на местността.

— Тодинов, не ти прави чест! Ние не бива да лъжем! — креснах в лицето му, рипнах на крака и му обърнах гръб. — Ходи, където си искаш, но ходи сам. Аз няма да се отлъча нито крачка от дружината.

И се спуснах към другарите, които ритаха топката.

Но Тодинов веднага ме застигна, хвана ме за ръкава и рече:

— Гледай сега, колко си сербез! Но защо? Защото искам да ти помогна? Но ти наистина не си знаеш интереса. Кажи ми, кога друг път ще ти се падне да дойдеш насам? Ловко. И помни, че като си тръгнем за дома, ще има да се каеш, задето не си послушал бай си Димитър!... Аз не обичам да лъжа — кога съм лъгал? Но го правя за твое добро.

Аз се позамислих. И се върнах пак на ливадата. Седнах, сложих ръце между колената си и такива мисли се въртяха в главата ми:

„Момчето е право: кога пак ще ми се падне път насам? После татко (той непременно ще научи от устата ми истината)

ще каже: до гърба ти е бил Синия вир, но ти, сине, никак не си куражлия и не си посмял да си подадеш носа към Беглишката река.“

— Да — сякаш налучкал мисълта ми, заговори Димитър. — Страхуваш се да дойдеш с мене, защото не си знаеш интереса. Но помисли малко. И вашите с два гласа са ти поръчали да намериш мястото... И доколкото разбрах, учителят каза: не е далече май това, което търсите. Някакви си пет-шест километра дотам. А ние ще вземем това разстояние за половин час на отиване и половин час на връщане. Излишно е да се бавим при Беглишката повече от двайсетина минути — значи, стават всичко един час и двадесет минути. Нали е работата само да погледнеш лобното място на батко си?

— Но ти сякаш с ръка си поставил „това място“ и веднага ще го намериш? Тъй ли?

— Кой ти каза, че е тъй? Ей, Дълбинка, ядосваш ме! Но разбери, ние не отиваме в джунглите и по пътя все ще срещнем дървари, които да ни упътят. Ти се надявай и на случайността — тя често пъти помага на заблудения, когато се върти като гъска в мъгла.

— Да, заблудения... аз съм заблудения, като мисля постоянно за батко Бенковски... и ти ми се надсмиваш, нали?

Бай Димитър тръсна учудено глава, без да отвърне думица.

След обеда двамината с Тодинов тръгнахме за дъсчения лагер. Не можах да издържа на изкушението, дето се казва. И тук Тодинов, в присъствието на група учители-лагерници, взе да разправя големи работи за нашия „Кръжок на географите“...

Един от лагерниците — леко прегърбен мъж с голяма, бръсната като тиква глава, на която бяха прикачени като халки две щръкнали уши, ни покани да го последваме. Направи ми впечатление, че той, докато слушаше фантазиите на моя другар, тъничко се подсмихваше под мустак.

Влязохме в дървеното жилище, където квартируваше той. Варосаните стени бяха страшно нашечени и скоро усетих как и челото, и бузите ми се обляха в пот. Не, от друго се потях аз, от друго!...

Учителят изрови между книжата на малката си масичка търсената карта и я разгъна пред очите ни. В нея наистина намерихме кривата и червена линийка, с която бе означена Беглишката река. Очите на Тодинов светнаха. Той ме бутна с лакътя си — ловко! — и сетне гласно произнесе:

— Виждаш ли!... Сега, другарю учителю, имате ли линийка да измерим мащаба? Нека стане ясно на нашите момчета от кръжока...

„А пък ми разправяше, момченце: „Аз кога съм лъгал?“ — помислих си с яд.

Другарят учител имаше линийка. Той измери мащаба и запресмята на ум. Тъпката усмивка в ъглите на голямата му уста отново се появи и сетне учителят заприказва:

— Не е далече това, което търсите, другари — от Раково до Беглишката река има-няма четиридесет километра.

А ние от Раково до Бегов чарк бяхме пропътували само седем километра!...

Димитър Тодинов ми обърна гръб и хвърли поглед към ливадата, където нашите пионери нито за минутка не преставаха да ритат топката и откъдето се чуваше смесена глъчка от виковете на момичета и момчета.

Сега аз го бутнах по ребрата и рекох:

— Митко, има-няма четиридесет километра. Ловко!

Но той се направи на глух, сякаш хич го нямаше.

Аз веднага поблагодарих на другаря географ, извиних се за безпокойството, което му причинихме, и двамата с Тодинов напуснахме дървената квартирка.

Когато прекрачих прага на дървеното жилище и излязох на открито, взех да подтичвам на един крак между дърветата, като си тананиках:

— Има-няма четиридесет километра! Има-няма четиридесет километра!

Но като се обърнах и потърсих с очи Тодинов, него го нямаше — беше офейкал незабелязано.

ЛАГЕРЕН ОГЪН ЗА БКП

След като се върнахме от Бегов чарк, цели три дена само това ни беше работата — да приготвим художествена програма от агитки, песни и декламации.

Тогава Павелчо дойде при мене, извади от пазвата си някаква хартия, сгъната на четири, и рече:

— Бате бе, помоли другаря Любчо и аз да кажа едно мое стихотворение.

— Ти ли си го писал?

— Аз я!

— Но това не е стихотворение, а проза — рекох аз, като разгънах хартията под носа му.

— Карай да върви! Но ти го помоли.

Хванах го за ръката и хайде при другаря с дебелите рогови очила. Прегледахме работата на Пипунов и другаря Любчо от първа дума се съгласи да го допусне да излезе на сцената. Очичките на Павелчо светнаха. Той радостно затърка длани и като вихрушка полетя към пионерите, като развяваше високо над главата си своето произведение. Но да си кажа правичката, аз се усъмних: като че ли той не беше писал това нещо, а го бе взел от другиго и несъмнено от Крушков. И почеркът не беше негов, а гладък и четлив — почеркът на Тасе. Изказах подозренията си на завеждащия художествената самодейност и на отредния Рашо. Те ми отговориха:

— Ти пак си много придирчив. Да не се боиш от плагиатство? . . . Не бива да се страхуваш, няма да се изложим: ще предупредим Павелчо да заяви пред публиката, че ще чете чужда работа.

На вторя ни лагерен огън се стекоха двойно повече гости от преди. Дойдоха и партийци от село, начело с председателя на селсъвета и другаря партизанин.

Другарите подпесоха горящите факли под голямата купчина дърва и запалиха огъня.

Започна художествената част. Тинка Тосева спечели сърцата на слушателите със стихотворението „Сталин“. Сабрие Мехмедова пя „Песен за Сталин“ . . .

Когато слушам мелодичния и славеев глас, аз винаги си представям, че съм вече порасъл, седя в първите редици на операта и слушам как туркинчето изпълнява главната женска роля в някоя опера . . .

Надка трябваше да декламира „Здравейте, лагерни дни!“, но се отказа в последната минута, като рече: болна съм. Около врата си беше намотала копринена кърпа за глава.

— Махни гази работа — болна съм! — рекох. Но тя не искаше и не искаше да декламира.

Песента „Сулико“ бе изпълнена от Атанас Крушков. Той — спомених вече — има прекрасен глас. Само че не бива да се пресилва — тогава някои ноткн в гласа му звучат фалшиво. Без всякаква лоша мисъл, като приятел, веднаж му казах това, но Тасе само замахна с ръка и се престори на глух.

На края на тържеството на сцената се появи и Павелчо. Щом го забелязаха, пионерите от четвърти отред страшно зашумяха и завикаха в един глас:

— Павелчо! Павелчо, хем да не ни посрамиш!

И други се заобаждаха, като го насърчаваха, но Павелчо и без това никак не се смущаваше. Смутените бяхме ние. Рашо ми рече:

— Предупреди ли го?

— Кой, аз ли? Но нали ти щеше да го предупреждаваш, Рашо?

— Другарят Любчо сигурно го е предупредил.

Докато се разправяхме, Павелчо се поклони ниско на публика и се обади с тънкото си гласче:

— Аз, другари, ще ви прочета моето написано... което съчиних днеска.

— Уррра! Браво, Павелчо! Кураж! — отново избухна и заръкопляска младата публика пред естрадата.

И Павелчо започна, но бързо като картечница, без да спазва някакви препинателни знаци:

„ПРИМЕРЕН УЧЕНИК

Връщам се в къщи снощи в 12 часа преди полунощ. Отварям стаята, влизам във вратата. Запалвам кревата и лягам на лампата. Слагам главата си на учебника и започвам възглавницата. Баща ми изведнаж дойде при мене и така лекичко ме погали, че искри изхвръкнаха от очите ми: „Лягай в момчето, крева, стига си горил електричеството до късно!..." Сетне, защото бях много гладен, отворих хляба и изядох всичкия дълап. На сутрината станах толкова рано, че слънцето беше стигнало пладне. Лъснах чая, изних си обущата, турих си палтото в чантата, облякох си книжките. И тръгнах на училище. Като стигнах, учителят удари и звънецът влезе в класната стая. Учителят накара стената да ме подпира. „Защо закъсня за времето, не виждаш ли кой урок е настанал вече?!" — викна той. Не се смейте, другари, аз съм такъв само седем дена през седмицата, а през другите дни съм съзнателен и примерен ученик. Девет годинки бях в първи клас, а на десетата, когато минах във втори, учителят умря от радост!"

Щом Павелчо млъкна и скочи от естрадата, младата пионерска публика от вила „Ястреб" изпадна във възторг. Викаха, тропаха с крака, ръкопляскаха и всички останали. След това се раздадоха дружни скандирания.

— На-вел-чо! Па-вел-чо! Ис-ка-ме пак да из-ле-зеш! Пак да из-ле-зеш! Бис! Бис! Бис!

Тогава момчето, което се беше сгушило между ръководителите, отново полетя назад и бързо изскочи на сцената.

Настъпи тишина.

Павелчо извади парченце хляб от джеба на палтенцето си, подиесе го високо във въздуха, сам питаше и сам си отговаряше:

— Хлебче, как се казваш?

— Павелчо Пишунов.

— Ами откъде си?

— От града — Варошова махала.

— В кой клас си, хлебче?

— В трети — минавам за четвърти.

— Ами къде си се забъркало насам?

— В гората край село Раково.

— Ами имаш ли паспорт?

— Нямам!

— Влизай тогава в участъка!

Пишунов отвори широко уста и погълна хлебчето. Ястребчетата изпокапаха от смях и дълго не млъкнаха.

Павелчо беше на върха на радостта. Тържеството завърши с хора и танци.

„ТИХО ПОВЯВА ВЕЧЕРНИК ПРОХЛАДЕН“

Когато се сбогувахме с нашите гости и те взеха да се разотиват, аз хванах под ръка Тасе и му казах:

— Хайде с мене да идем в беседката при алеята. Натам отидоха почти всички ръководители — младежи и девойки. Натам отиде и нашата Ружка от първи отред. Ще попеят, вярвам, а ние ще послушаме песните им.

В беседката заварихме и Тодинов, а след малко дойде и Сантовски.

Той каза:

— Татко ми изпратил цял кафез круши! — и размаха в ръка писмото, което бил получил привечер. — Какво да ги правя толкова круши?

— Щастлив си ти, че имаш татко председател на ТКЗС — рекох.

— Но що ми са толкоз!

— Лесно — отвърна Тасе, — дай ги в трапезарията. Татко ти не е вчерашен и знае, че синът му ще подели крушите с другарите си.

— Знаеш ли, че това е вярно, Тасе? — рече Рашо усмихнат.

Ръководителките изпърво се разговаряха за едно-друго около нашия лагерен огън. Сетне започнаха да пеят.

Тихата и светла лунна нощ предава на мелодията чудна топлота и буди в сърцата ни разни желания. Песента те кара да се забравиш в мечти и ти се иска да пътуваш далече, далече, през гори, планини и морета...

Тази песен, казват, била любима на другаря Димитров:

Тихо повява вечерник прохладен,
гони вълните сред морската шир.
Ей тамо лодка със пътник незнаен,
бързо отплува в безкрайната шир...

Когато другарките млъкнаха, настъпи продължителна тишина. А ние момчетата, унесени в преживяванията на „незнайния пътник", който, прокуден, дири своята загубена родина, сме затаили дишането си и сякаш не смеем да мръднем. И пак главата ми е пълна с най-чудни картини, които ме караха да се вълнувам...

Тодинов, който лесно забравя грешките си, изведнаж ни сепна:

— Ловко! Аз знам за какво си мислите сега, момчета.

— Кажи, щом знаеш.

— Всеки от вас иска да пътува, да пътува дълго; да плува по морета и океани и да познае света.

Аз погледнах неволно Тасе. Той ми кимна с глава и въздъхна: -

— Не лъже момчето.

— Значи и ти като мене, Тасе?... — попита радостно Рашо Саитовски.

— И ти ли, Рашо?

И аз си мислех: какво ли нещо е да бъдеш капитан на кораб и по цели месеци да не виждаш суша, а само море, море и вода?

И Тасе си мислел, и Рашо, и аз...

— Ти сякаш четеш в душите ни, Митко — рекох на Тодинов и разкърших плещи.

— Бай ти Димитър разбира от тези работи. Ловко!

Взе да става студено. Наближаваше полунощ. Хармониката беше спряла да свири. Напуснахме вкупом беседката и тръгнахме към вилата да спим.

ТЕАТЪР НА ОТКРИТО

Обикновено между 11—12 часа правехме слънчеви бани — момчетата на една страна, момичетата на друга. Другарят Физ крачеше пред нас и наблюдаваше как се печем. Но тази заран той ни каза:

— Днеска няма бани, другари. Ще ви предам нов урок по земна гимнастика и ще се поупражняваме малко.

После при нас дойде другарят Любчо със своя помощник — Тинка Тосева.

Другари — веднага заприказва той, — дошло е време да уточним всичко, необходимо за пиесата. Ние си приказвахме с вас, че за декори ще ни послужи самата жива природа. Да отидем да намерим подходящи места.

Другарят Любчо беше решил да играем на открито комедията „Специална задача" от съветския писател Сергей Михалков. Той още превеждаше пиесата и винаги влачеше оригинала на книгата в джеба си. Ролите бяха отдавна раздадени. Аз се готвех да ставам колхозен председател . . .

— Води ни, другарю Муз — рече Тасе и ние тръгнахме след него.

Спряхме пред една дълбока яма, изровена от дъждовен порой. Тя се намираше между група елови дървета с клони, повиснали до земята. Големината ѝ беше около 3 на 3 метра. Под елите околоврът растяха гъсти хвойнови храсти.

— Вот тебя! От това по-удобно място за бункер няма да намерим — рече другарят Любчо. — Действията на пиесата, казахме, ще се представят на различни, но подходящи места. Този трап прекрасно ще ни замести бункера. Ще го патрупаме отгоре с дебели клони, ще ги препречим с върбини, а ниско над земята ще пригодим входа и ще го замаскираме.

Малко по-нататък из лагерния район избрахме място за „Щаба на войсковата част".

А когато попитахме как ще представим немския танк, разрушен и изгорен от съветските бойци-червеноармейци, ръководителят каза:

— Да, задружно трябва да помислим и за това, момчета. Но ето какво предлагам аз: в склада зад кухнята лежи една разнебитена бъчва, ще я изтърколим в гората и като я замаскираме със зеленина, ще стане танк.

— Без колелета?

— Домакинът ще слезе в селото да изреже в мебелната фабрика няколко колелета от дърво.

На връщане отново се отбихме на спортната и насядахме по пейките пред естрадата.

Другарят Муз свали за малко очилата си и ги сложи на пейката. И с примижали очи продължи да ни говори какво още се иска от нас — „артистите“, — за да изнесем пиесата с успех.

— Не е трудно, момчета. Пък и да сбъркаме, ние не сме професионални артисти, нали? Това е само пионерска военна игра. Не се отчайвайте.

— А стареца ще играя аз, нали? Ловко! — обади се Толинов

— Да — рече Любчо, — стареца ще играе „бай Димитър“, понеже гласът му напомня тръба и ще му отива да мърмори като старец.

— Нищо няма да направите — ненадейно възрази другарят Жогов. — Само губи време е това, разберете!

Двамата другари — Жогов и Любчо — обичаха да се препират. Но това беше повече на шега.

Когато градяхме естрадата . . . Казах „градяхме“, но сбърках и се поправям: ние само мъкнехме материал от гората. Другарят Любчо градеше. Гол до кръста, с трион, брадва, тесла или лопата в ръце, той работи близо седмица и не даде на никого от нас да пипне някаква груба работа около постройката на естрадата. През всичкото време беше зачервен от бързане. Гърбът и гърдите му се обливаха в пот и ставаха все по-кафяви от слънчевия пек. Тогава при него често идваше физкултурникът, сядаше отстрани на подвижната чамова пейка и започваше да го подкача:

— Много се блъскаш, артисте.

— Свикнал съм и обичам труда.

— То май, вие, артистите, не сте много от пъргавите . . .

— Тъй ли? Но даваш ли клетва пред другарите, че не се лъжеш? Или понеже си мързелив, завиждаш на труда ми, който ще ме направи прочут между лагеристите?

— Да, мързелив съм. Щом казваш ти, няма да споря. Но не мога да разбера какъв театър ще правите без костюми и разните му там реквизити? Можеш ли ми обясни как ще стане тази работа?

— Ще направим, ти сега недей ни разубеждава, другарю Жогов — викнахме в един глас неколцина пионери.

А Тинка рече:

— Ще направим и оттатък ще минем, вие сетне елате да погледате!

— Ами! Само дето до късна нощ хаби електричеството с превода на пиесата — добави Жогов, като се обърна пак към очилатия Любчо.

— Ти, драги Физ, си голям интригант — престорено сърдито рече другарят Муз.

— Аз, нали?

— Завиждаш ми, пак повтарям, че моята работа в лагера е по-културна, затуй. Не можеш да се побереш в кожата си, признай си!

— Не е лъжа: завиждам, че имаш свободен достъп в летовището с люлките. Я виж какво шкембенце си пуснал! . . .

— Аз съм си тантурест и пълничък от малък — рече другарят Любчо и продължи да се шегува: — Мога да ти дам от моето месце малко и пак ще бъда двойно по-дебел от тебе. Наистина, Жогов, защо си така мършавичък като скакалец?

— Защото не ходя като тебе в дружина „Йосиф Сталин“ да си прося мекици.

— Но аз ходя в съседния лагер не за мекиците им, а за друго. Поканиха ме хората и на два пъти ме гостиха с мекици. Като научили, че ще играем театър на открито, децата веднага се явили при началника си и замолили да ме вземат при тях, за да им поставя пиесата „Червената връзка“.

— Значи прочул си се вече из раковската гора и отвред получаваш покани да учиш пионерите на театър?

Като помълча, другарят Муз отново се обърна към физкултурника и пак го подкачи:

— Но я ми кажи, бе Станчо, защо са ти прикачили тази фирма Жогов? Тя май не е българска, а? Пионерите ме попитаха, а аз не можах да им отговоря.

— Ето каква е тя — бързо заприказва другарят Физ. — Някога прадядо ми бил селски туз. Имал голямо стадо овце; имал и няколко момчета-чираци, които пасели стадото му. А той, селският дембелин, нищичко не побарвал. Едничкото му занимание през живота било — да събира около кошарата своите акрани и да им създава зрелища. Искал от чираците си да му доведат два от най-хубавите кочове и сетне карал тия виторожки да се борят. Драго му било да гледа как животните се огъват и праскат до счупване красивите си рога. Но докато ги принуди да приемат борбата и да се сбият, дядо ми като щуртичал в кръг около тях и съскал: „Жжжог! Жжжог! Жжжог!...“

Другарят Любчо го прекъсна:

— Но сега ти, любезни Физ, би трябвало да спазваш историческата истина и да се подписваш с три ж-та: Станчо Жжжогов. Нали така е право — без да ми се сърдиш?

Ние, децата, изпокапахме от смях, като ги слушахме как се закачат.

Сетне тази история продължава така:

След смъртта на прадядото на Жогов дядо му обеднял, а бащата на Физ — още повече. И другарят физкултурник, за да завърши гимназия, трябвало да ходи лете в керемидарните и да работи по 16 часа на ден.

През останалите годишни времена той сегиз-тогиз помагал на баща си, който бил кладенчар по занаят. От онова време нашият Физ носеше на брадичката си белег, голям колкото обикновена пощенска марка.

Веднаж трябвало да го спуснат в десетметров кладенец. Завързали го с въже през кръста — и хайде в дълбоката яма. Баща му и друг един работник бавно отвъртали макарата с навитото на нея въже. Но изведнаж дървената ръчка на макарата се откършила и — трака-трака-трака! — другарят Жогов светкавично полетял надолу и цамбурнал в кладенчевата вода. Но имал голям късмет, че водата била почти изчерпана, та се отървал само с няколко издънени ребра и с белега на брадичката си.

„ОЧЕЛКИТЕ“

Другарят Любчо зашари сляпо с ръка по чамовата пейка, но очилата му ги нямаше на мястото им. Той стана и взе да търси под пейката и по земята наоколо.

— Хай да му се не видеше! Ей сега бяха тука! Че къде ли ми пропаднаха очелките?

— Но вие ги сложихте до бедрото си.

— Нали? Но къде хвръкнаха те? Ей, братчета, слян съм като котарак, плиснат с помийна вода. Моля ви се, хайде дружно да ги потърсим. Жжжогов ми е направил някоя шега!

Наду ни смях. Не се удържахме и се закискахме презглава.

Жогов каза:

— Но ти дойде без очила бе, Любчо. Какво сега ми разиграваш театро? Да, добър артист ще излезе от тебе. Не си сбъркал, дето си се записал да следваш театрална школа.

— Приказваш си, Жогов! . . . Очелките ми, пионери: няма ги и ги няма!

В устата му тази дума „очелки“, взета от говора на местните селяни, беше много смешна и ние непрекъснато се превивахме от смях.

Само Тинка беше отчаяна от загубата на своя „началник“ и мълчаливо кършеше ръце:

— Боже мой, къде се дянаха тези очила!

И другарят Муз пак взе да се върти безпомощно на крака, като молеше:

— Намерете ми очелките, момчета!

Сетне се сви на пейката, оброни глава и отпусна ръце на колената си.

— Хайде — рече Жогов, — водете го под ръка към „Лиляна“, но предпазливо, да не се пренъне „артистът“ . . .

— Слушай, Радовене - - каза Тасе, като ме погледна замислено, — одеве не пресече ли площадката някакво си момче? Сякаш ми се мярна Павелчо.

Аз запримигвах, като се мъчех да си спомня, и рекох:

— Да, като че ли беше Павелчо.

— Но къде се завлече този ястреб? Хайде да го потърсим, другари.

Пръснахме се из гората наоколо.

Ненадейно двамината с Крушков се натъкнахме на Пишунов. Павелчо седеше на тревата зад един храст, кръстосал крака под себе си и облакътен на една страна. Навел глава почти до земята, той бе зает с някакво сериозно занимание.

— Защо си тук, Павелчо? Сега в отряда ви другарят Коланов чете на пионерите книгата „Тимур“ . . . Защо нарушаваш дисциплината?

— Ей, знаеш ли, бате Радовене . . . прежуря и пали! — отговори той малко забъркано, като бързе скри зад гърба дясната си ръка, а в лявата държеше пожълтяло парче вестник, изпогорено на много места.

— Я да видим какво криеш в ръката си?

— Давай очилата на другаря Муз! — викнах му аз. — Давай! И друг път да не съм те видял с чужди очила да прежуряш хартия със слънчеви лъчи, че само ястреб ще ми станеш.

Павелчо скочи на крака, промъкна се като брабче между нас и тръгна да бяга. Игра му се искаше на момчето — приклекна срещу нас и взе да ни се плези.

Подгонихме го - - един оттук, друг оттам. Тогава той остави очилата на тревата и бързо се загуби зад храстите на пясъчната алея, която водеше за ловния парк.

Върнахме се при другарите. Другарят Муз каза:

— Па мене ли намери да осакати това момченце! Не вижда

ли, че това са осем диоптра стъкла и без тях се въртя като кон, впрегнат в долап!

Пак смехове и викове.

С такива весели и превесели случки беше пълен нашият щастлив лагерен живот.

НЕПРИЯТЕЛЯТ ДЕБНЕ

Съвсем случайно научих, че старият готвач казал пред някои пионери: „Още не мога да разбера като какво момче е онова, високото, с къдравата главица и широки рамена. Щура се из лагера да надушва пагилата ни, че сетне да ги изнася в стенвестника. Белята си дири това хлапе — така мисля аз! Нали то хукна да долага на началника за историята с мусаката? Голяма работа станала! Ако не беше то, ние пак щяхме да убием лисицата и работата нямаше да става дълга и широка. Оттогава ми изстина от сърцето този Дълбинов! Не знам дали някога няма да ми изиграе пак някой номер."

След тази неприятна за мене новина аз отърчах при него да му искам обяснение: защо си е набил в главата такива лоши неща за моя характер? Аз никога не съм бил калпаво момче — наъсквач и клеветник, както той се опитал да ме изложи пред другарите.

Но чичо Стоян ме спря още на първата дума:

— А бе, момченце, ти ако слушаш мене, хляб няма да ядеш! Гледай си работата.

— Значи не ми се сърдиш, чичо Стояне?

— Не мога да ти се сърдя, защото не си по-голям от мен.

— Но как да разбирам тази работа бе, чичо Стояне: „не си по-голям от мене?" Не съм по-голям на години ли, или заемам по-малка служба в лагера?

— И тъй да го вартиш, и иначе да го сучеш, все едно. Ти си още готованец, нали?

И за да не остане у мене никакво съмнение, че ми се сърди, старият готвач ме хвана за ръката, отведе ме малко по-далечко от кухнята и ми повери много важна тайна:

— Вие — рече той — ходите, където ходите, на Бегов чарк и другаде, а хич не ви идва на ума, че „неприятелят" дебне . . .

Изгледах го с учудване.

— Да, да, слушай какво ти говорят! Събудено момче си уж, а пък се правиш на заспал.

— Но ето, че пак не те разбирам, чичо Стояне. Ти пак си много загадъчен. Не можеш ли да се изразяваш по-ясно? Какво е станало?

— Така ще се изразя аз: младежите от лагер-школата постоянно се навъртат из нашия двор. . . Началникът не бива да им позволява да се тъпчат тук и да пресичат лагерния район, защото пак ще ни докарат някоя беля.

— Защо? Каква беля?

— Защо! Защо! Видиш ли, че нищичко не знаеш? Пак аз да те науча: лани, през втора смяна, от лагер-школата направиха нападение на нашия лагер. А нашите пионери уж бяха кураж-лии, но някои от тях се изпоплашиха и сетне им гасих въглени за страх.

— Така беше — потвърди думите на чичо Стоян и Тошо готвачът, който излезе от кухнята и пристъпи към нас. — И сега май замислят някоя дяволия. Гледам ги, разшетали са се нагоре-надолу.

— Видя ли, и Тошо забелязал! А вие спите! Аз главата си ще отрежа с ей тоя меч — тук чичо Стоян грабна дървения меч, окачен на кръста му, — ако момчетата от лагер-школата не готвят нещо. Но какво ни е грижа нас — нали, Тошо? Ние сме сключили съюз с готвачите от „дядо владика“ да си помагаме и да не се нападаме.

Пак не разбрах шегува ли се, или сериозно ми говори старият готвач! Да си призная, никак не бях чувал, че и тук е имало „военна игра“ — нападение. Лани в Бойково ние преживяхме такова нещо и никога през живота си няма да забравя удоволствието, което изпитахме, след като излязохме победители в играта. А сега се разтревожих. Ами ако ни изпреварят и ни нападнат. Ако чичо Стоян наистина е забелязал нещо?!

Споделих опасенията си с някои пионери от първи и втори отред. Димитър Годинов веднага изрева:

— Другари, не бива повече да спим! Да вземем мерки и с всички сили да посрещнем „врага“. Да го бием, преди той да ни е бил. Ловко!

Същевременно той сякаш беше забравил нашата история с географа, ласкаво се въртеше край мене и като ме потупваше по гърба, току повтаряше:

— Дълбинка, поеми сам командуването и ние ще те последваме като един човек. Ти си тъкмо на място. Ловко!

— Не — обади се друг пионер, — най-удобен за началник ще бъде Ганчо Герунов, председателят на нашия отред, защото баща му е майор и Ганчо по-добре ще води „военните“ действия срещу неприятеля.

— Да — рече като на себе си трети, — тия батковци от палата на „дядо владика“ всеки ден се пъхат насам. Ясно е — разузнават разположението на нашия лагер. А ние никак не сме помислили досега за свои разузнавачи . . .

Подбираме се с дружинния председател — и хайде, право при началника горе. Тъй и тъй — разказваме всичко на другарката Йотева — застрашени сме, хем здравата! . . .

— Хубаво! — рече тя и погледна към прозореца. Гласът ѝ беше отсечен и решителен. Отворените стъкла леко зазвънтяха, когато всички се разприказвахме.

— Не бива да позволим на „врага“ да ни изненада — добави аз след Тасе с развълнувано и туптящо сърце.

— Добре, искате военна игра, ще ви устроим такава. Друго?

— Искаме главно — рече Крушков — ние първи да нападнем.

— И тогава победата ще бъде наша.

— Да не оставяме „неприятелят“ да тържествува. Лани в Бойково . . .

Другарката ни прекъсна:

— Хубаво, деца. Но оставете ме сега, претрупана съм с работа, както виждате. А довечера ще свикаме лагерния съвет и ще решим подробностите. Първо трябва да влезем във връзка с „врага“ и да уговорим условията, при които ще се води играта. Аз ви обещавам да уредя този въпрос, но сега съм заета — пиша доклад.

Излязохме веднага. Подбрахме купчина лагерници и изтичахме при другаря Жогов.

— Ще ги бием! — рече той. — Ще ги изпреварим и ще ги изненадаме!

Хванахме се за това обещание и час по час тичахме да безпокоим другаря началник.

И зачакахме решението на лагерния съвет. А дотогава — „Нащрек, момичета и момчета, да не се изложим!“

НЕТЪРПЕНИЕТО ПРЕЛИВА

Ходим, където ходим, изпълняваме редовните си лагерни занимания и постоянно си мислим: „Ще успеем ли да надхитрим другарите от „дядо владика“, или те така ще ни постелят, че ще ги запомним. И през тези дни само това ни беше в главите и само тази опасност човъркаше непрекъснато съзнанието ни.

— Не се плашете — казва Апостол Нашиванов, — аз познавам едно местенце, през което, като се промушим, веднага ще издебнем и спипаш часовоя и ще му затулиш устата, да не вика!

— Да не забравяме, другари — казвам, — че те са по-големи момчета и имат по-голям опит в живота.

— Дълбинка, ти слушай бай си Димитър: аз като го издебна и като изрева на ухото му: Предай се! — злъчката му ще се пукне на този часовой! Ловко! Няма значение, че са по-големи, казвам ти!

— Да, да — вика Герунов. — Ние ще спечелим, ако станем нападатели, а не отбранители.

— Ще им покажем на тия от „дядо владика“!

Така си приказваме, ежим се и виждам как нетърпението ни все повече прелива, сякаш дъх не можем да си вземем.

Най-сетне условията бяха уговорени. Но всичко се пазеше в тайна. Зачакахме с нетърпение решителния ден. При мене час по час идеха другарите да питат: „Какво става?“

— Ще стане работата, още мъничко търпение!

Другарят Жогов започна да се сърди; и другарят Любчо се оплакваше:

— Какво правите, момчета? Зарязахте си ролите и само за бой на бойното поле бълнувате!

— Друго правят те — допълва другарят Физ, — с действията си подравят почвата под краката си.

— Как тъй да я подравяме? — рекох засегнат.

— Много просто. Пионерите постоянно се влачат към владишката вила. А младежите там не пасат трева. Виждат ви ума, здравата се готвят и виж, че сте изпуснали инициативата от ръцете си.

— Вярно ли?

— А, лъжа е! Но така е то, когато режеш клона, на който седиш: ще гупнеш по гръб и ще вирнеш крака, разбира се!

След това справедливо предупреждение ние решихме да действуваме веднага и свикахме дружинния съвет. Но пак всичко се държеше в тайна...

— Да бързаме — казваше Тасе, — докато младежите не са се сепнали и опомнили какво става при нас и колко е разгорещена атмосферата сред пионерите.

— Довечера!

— Довечера!

И тръгнахме отново при началника да молим. Не бива повече да се протака работата!

РЕШИТЕЛНИЯТ ЧАС НАСТЪПВА

Ясна лятна вечер. Звездите тихичко премигват. Пълната месечина бавно плува над планините. По небето не личи нито най-малкото облаче. Лагерът е заглъхнал като в най-дълбок сън и никакъв лагерник не се мярка навън. Но радиото на домакина в вила „Ястреб“ свири весели мелодии. Цял следобед вече ние чакаме от това радио музика: това ще заблуди врага, че лагер „Вълко Червенков“ никак и не помислюва да го обезпокои в съня му...

Под зелената стряха на вила „Лиляна“ е прикачен високоговорител. Весела музика залива и кипе гората с приятни звуци.

Готвачите и дядо Лечко седят на чамовите пейки при трапезарията и се разговарят полугласно.

Но макар да изглежда, че лагерниците са се прибрали за сън, никой от нас не спи. Само външно лагерът има вид на смълчан и сякаш необитаем. На другарите е заповядано да останат на тъмно и будни по леглата си, без да нарушават тишината. Други са пуснати в разузнаване: секретните постове са нащрек, прикрити сред храстите в гората.

А ние — неколцина пионери и ръководители — сме се сврели на тъмно в стаичката, която се намира в дъното на коридора във вила „Лиляна“. Тази стаичка пионерите наричат карантина. В нея лежаха струпани на една страна куфарчетата и сандъчетата на лагерниците.

Скоро разузнавачите започват да летят напред-назад и докладват:

— Врагът не спи. Поставил е пост на вратата на вилата. Младежи и девойки крачат по пътеките в двора, сядат по пейките на лунна светлина и тихичко си приказват. Чуват се закачки, песни и смехове.

Иде нова свръзка:

— Другари, наблюдението при секретните постове предава: неприятелят се готви за нападение. „Веднаж да се зазори, майчице, че душата ми се стяга от нетърпение!“ — така си приказват момчетата оттатък. А от момчетата човек най-лесно може да научи какво се готви в редовете на противниковата страна. По всичко личи, че ще бъдем нападнати призори, когато школниците се надяват, че ще бъдем дълбоко заспали.

Приемаме донесенията, даваме нови заповеди за още по-голяма бдителност и разведките отново се спускат навън. Работата е много сериозна! . . .

След това ние в карантинната, насядали по сандъчета и куфарчета, при угасена лампа, разискваме „донесенията“ и чертаем планове за развитието на предстоящите „бойни“ действия.

Но кои бяхме ние — с право ще попитате.

Другарят Жогов беше избран за началник-щаба на дружината; Крушков и Герунов бяха негови помощници, които щяха да ръководят настъплението, Рашо Сантовчето беше назначен за командир на резервното ядро от бойци, което след обезвреждането на вражеските часовои и след започването на боя трябваше веднага да се придвижи напред, готово с помощта си да подкрепи усилията на нашите предни части, ако това се наложи.

Аз трябваше да проследя всички военни действия, да опиша как са се развили в разгара на битката и сетне да им дам широка гласност чрез стенвестника. Назначен бях за военен дописник.

ПЛЕННИК

Разузнавачите докараха пленник.

Хванали го, когато напускал вилата на „дядо владика“ и пълзешком искал да се добере до нашия лагер.

— Кой си ти? Млад или стар? — запита в тъмното другарят Жогов, като почти допря чело до челото на непознатия.

— И ние не можем да разберем — обажда се един от разузнавачите. — Момче е . . . постоянно захилено. Щяхме да драснем клечка кибрит да погледнем лицето му на светлината, но нали ни е забранено да палим огън . . .

— Къде беше тръгнал? Говори! — повтори заповедта си началник-щаба. Сетне щракна огънче с бензиновата си запалка. И изведнаж зяпнахме: Топливо! . . . Той имаше причини да бъде недоволен от нас: нали му забранявахме да измъчва животните — и предпочел да върши шпионство в полза на неприятеля.

— Да се арестува в мазето! Предайте на домакина заповедта на щаба, че от днес нататък складът с провизии ще се превърне на затвор за всички заловени шпиони! ... Ще го разпитаме и ... разстрел!

— Но аз не съм никакъв шпионин и нищо не съм направил — помъчи се да каже нещо за свое оправдание дърварчето, като се подсмиваше. — Мене ме повикаха там, защото им трябвали дърва.

— Не се смей, момче, лошо те чака! Не издаде ли ти на лагер-школниците нашите планове?

— Нищо не съм издал, защото нищо не знам.

Пошепнах на ухото на Тасе:

— Борис едва ли е способен на предателство и не вярвам...

— Не е твоя работа, Радовене! — скръцна ми със зъби Герунов, който ме беше чул. — Следствието по-късно ще се произнесе и покаже.

Двамина от нашите бойци грабнаха Топливо, отведоха го и временно го уединиха в ъгъла на коридора, където поставихме стража да го пази.

А аз рекох с безпокойство:

— Положението на „фронта“ всяка минута се мени...

— Това е стара истина — прекъсна ме Герунов. Нали баща му е офицер, нашият Ганчо леко се справяше с настъпилите промени в лагера на противниковата страна.

Като син на майор той можеше да летува в съседния лагер, но не пожела да се дели от училищните си другари и дойде с нас.

И продължи:

— Ясно е, неприятелят се готви да ни напада. По-рано нощем нямаше пост при дворната врата, а сега поставили. Затуй казвам и повтарям: пленникът е предател.

— Другарю помощник началник-щаб, не се горещете — забеляза Жогов. — А сто що — нужно е веднага да мръднем часовника с един час напред и да нападнем. Решителният час наближава, другари! ...

ДУХЪТ НА НАШИТЕ МОМЧЕТА

След тези опасни новини нашите редници започват да губят кураж и тихичко да треперят. Вратата на карантинната често се хлопа; през нея влизат и излизат пионери, но в тъмното е невъзможно да се разбере кои са те.

Сещам се за нещо и питам:

— Тодинов и Апостол Пашиванов тука ли са?

Мълчание.

Крушков и Сантовски като мене се взират в тъмнината и казват едновременно:

— Няма ги тези момчета!

— Как може? Те бяха най-куражлиите и големи приказки разправяха!

— Да се издирят и върнат по местата им!

Втурвам се навън. Сблъсках се в мрака на коридора с Апостол. Питам го:

— Къде беше?

— Повънка.

— Тъй . . . Час по час ходите повънка. Усетихте трудностите на положението, в което се намира бойната ни дружина, и бързо изгубихте духа си. Къде е „Ловко“?

— Той ли? „Ще ида — рече — при лекарката, тресе ме.“

— А-ах, лисичката! А той с куража си щеше да ме накара цели четиридесет километра да блъскам до Беглишката река! Но трябва да го намеря!

„В кабинета на лекарката той не е — мисля си по пътя. — Лекарката заедно с началника и някои ръководители чакат като нас решителния миг.“

Потърсих го във втори отред. Но леглото му беше празно. Будните другари наскачаха насреща ми:

— Ти ли си? Ти ли, другарю военен дописник? Казвай, Радовене, кога ще настъпим?

— Шт! Тихо! . . . Потърпете, скоро ще се даде тревога, а дотогава бъдете готови!

Слизам при нашия отред: може би тук се е примъкнал да си поприказва с другари. Но и тук не го намерих.

Тичам към вила „Ястреб“. И го намирам: свил се между ястребите, завит презглава с одеяло и уж че спи, но се пострува. Дърпам силно одеялото от челото му и казвам до сами ухото му, за да не предизвикам паника в редовете на ястребите:

— Ставай! Тук ли ти е мястото? Виждам, гласите я някаква с Апостол. Тъй ли? Но куршум ще има, внимавай! Игра си играеш ти . . . във военно положение!

Бай Димитър се „пробуди“, поизправи се на леглото и затърка „сънливи“ очи:

— Ммм . . . кой ме буди? Що ме будиш?

— Будя те, защото си повикан да защищаваш с кръвта си лагер „Вълко Червенков“, а ти от страх си се сгушил сред ястребите!

— Мене лекарката ми каза . . . имам температура!

— Четиридесет градуса, нали? Ех, ти. . . ти Дълбиката ияма да измамиш и заблудиш!

Тодинов тръгва с мене, но очите му хвъркат към прозореца на лекарската стаичка. А когато минахме по коридора, той се поспря:

— Мога ли да се обадя на другарката? Ловко.

— Не можеш!

— Да ми даде аспиринче или да ми каже какви прахове да гълтам?

— Не! Кой прави като тебе? . . .

— Тресе ме, ако вярваш.

— Сега ти ще изпълняваш заповедите на командуването, а утре гълтай каквото си щеш!

Когато се прибрахме в карантинната, заварихме другарите да си приказват за пленника:

— Помъчих се да изтръгна признание от него, но той се държи чист като зехтин над вода и не признава нищо. Но за мене е съвършено сигурно, че това е вражи шпионин, който трябва да получи най-строго наказание — за пример на всички оние, които тепърва биха се опитали да предателствуват във вреда на нашия лагер.

— Ще стане ясно виновно ли е дърварчето, или не — забеляза другарят Жогов и добави: — Да не бързаме да гадаем. Всяка разумна тактика изисква от нас да имаме напълно сигурни доказателства, а не предположения.

— Страхувам се, че този път ще изгубим — обади се Герунов, като от главата му не излизаше мисълта за заловения пленник.

— Не бой се, Ганчо — заприказва пак началник-щаба. — Когато разузнавачите узнаят намерението на врага и ни докладват — отде най-лесно ще можем да се втурнем изненадано зад гърба му и на един дъх да обезвредим неговите предни постове, — тогава победата ще наклони на наша страна. До това време нашите „щурмовци" трябва да са срязали вече „телената мрежа" пред неприятелските позиции и сетне — двама по двама по гърди да пълзят за унищожаването на тези постове. А веднаж пътя ни разчистен, веднага ще хвърлим в бой и нашите резерви, до пълното разгромяване на противника.

— Задачите са ясно набелязани — заговори Тасе. — Сега ни предстои да дадем тия задачи за изпълнение от нашите

бойци. Всеки да помни какво му е възложено да върши и главно — да не се дига никакъв шум!

Прекъснах Крушков и изказах някои опасения пред Щаба. Жогов веднага се съгласи с мене.

— Да, това нещо е важно и ние за малко да го изтървем от вниманието си. Нареждам: да се отдели една част от бойците за охрана на лагера. Дълбинов, ти си съвършено прав. Пред двете врати да се поставят часовои. А отбранителите нека залегнат сред храстите зад бодливата ограда.

На Ганчо сякаш му докривя нещо от моите забележки, които Жогов веднага прие на драго сърце, и нацупено рече:

— Другарю началник-щаб, аз моля да се има пред вид и друго: без спазване на единоначалието ние не ще бъдем годни да постигнем целта си. Тук сякаш всички се бъркат в работата на командуването.

— Разбирам, Ганчо — рекох, — в коя градина хвърляш камъни, но какво да правя, като сърцето ми не трае!

Рашо изтича в първи отред, дигна мълчешката двама от пионерите и ги поведе навън в коридора́:

— Грабвайте карабините и вървете да пазите при вратите. Веднага ще ви пратим и поддръжка.

— Условията?...

— Отваряйте си очите и гледайте да не заспите! Иначе — лошо! Ще отговаряте пред военния съд на дружината!

— Полека, Рашо, да не се препънеш! — рече единият от постовите. Сетне с разваленитe карабини в ръце двамата хукнаха да заемат местата си.

— Навън е светло като ден — чувам гласа на Тасе, който разговаря нещо с другаря Муз.

— Светло не светло — мене не пипайте, момчета. Аз ще се сгромолясам още на първата крачка и отидоха ми очелките!

— Елате, елате с нас, другарю Муз — настояват пионерите.

— Ще падна нейде из дола и ще си строша врата!

— Вие елате — пак го кани Тасе, — ще останете при резервата и оттам ще наблюдавате. И домакинът, и готвачите ще дойдат също.

Но той не искаше: — Ще ида — каза — да се заключа горе в станчката си; ще си легна и ще метна одеялото на челото си, зер не ми се слушат някакви си гърмежи!

А аз треперех. Нетърпението ме изгаряше. Не, от друго треперех аз: Топливо е издал нашите планове. Герунов е

прав — затуй онези са избързали и сложили своя пост. Но дано изпреварим!

В настъпилата тишина ясно се чуваше как тежко дишахме от вълнение, сякаш не ни достигаше въздух.

ТРЕВОГА

Като видя нашето безпокойство, Жогов поиска да ни вдъхне смелост и каза:

— Условията са изгодни. Така се и следва във военна игра. Но те ще бъдат особено изгодни за нас, които ще имаме инициативата за нападението. Нужно е само да запазим самообладание, та каквото и да стане, да няма паника в редовете ни.

Сетне извади часовника си и го погледна на светлината от цигарата си: десет!

— Време ли е да дигнем другарите?

— Време е! Дайте тревога! Всяка пропусната минута е загуба за нас.

Ако ме попитате сега, казвам ви, не помня как съм изскочил от карантината. И полетях към вила „Ястреб“ с такава бързина, че отзад полата на палтото ми дойде на една линия с главата ми и плющеше като крило. Летях колкото ми държат силите, а след мене тичаха момчетата, които отиваха да будят пионерите в другите спални.

Забутах тихичко по-големите момчета и момичета:

— Тревога, другари! Ставайте, вземете пистолетите, грабвайте ножовете, препашете сабите!

Разбудиха се всички. Наскачаха изплашени, зашумяха.

— Нападат ли, казваш?!

— Не, другари, сега инициативата е в наши ръце, а не както е било лани. На оръжие, пионери, да покажем на врага на какви героични дела сме способни, когато свободата, сигурността и щастието ни са застрашени! Щабът ни даде всекиму задача, а от нас се иска да бием неприятеля на всяка крачка!

Децата бързо се застягаха, като дигаха страшна глъчка из всички помещения.

— Къде са гащите ми? Ей тука си бяха! — викаше моят приятел Павелчо Пишунов.

И всички бяха някак си нервни и объркани, и всеки се оплакваше или протестираше срещу съседа си:

— Хей, Връбчо, защо ми обуваш гуменките? Дай ги, че знаеш ли!

— Миче, дай ми ножчето, дето ми го взе на вечеря.

— Дърпай, дърпай рокличката ми, Порданке... скъсай я, ама не ти прави чест!

— Защо ми тъпчеш палтото, сляп ли си?

— Къде ми отиде пистолета? Митко, ти си го взел!

— Умрял съм ти за пистолета. Сякаш сам не мога да си издялкам пистолет.

— Тихо! Тихо! — викам аз. — Разбудихте и когото не трябва.

— Да запалим електриката.

— Никакво палене! И всички ония, които не са получили „повиквателни" от мене, да се прибират отново в леглата си! Изпълнявайте заповедите на Щаба.

Право е да се каже: аз отърчах тук не да будя ястребите с някакви си повиквателни. Задачата ми беше друга: да видя как се държат в решителната минута тия деца и да опиша наблюденията си в стенвестника.

Неполучилите повиквателни вече трепереха от страх и по очите на някои момиченца се показаха сълзи. Ха, ха — да заревят с глас.

В това време Тодинов се разправяше с децата от втория етаж на нашата вила. Гласът му гърмеше тъй, че можеше да провали всичко. Чувах как отгоре, през отворените прозорци, долитат думите му:

— Страхливците не щем с нази си! Ловко!

И там, види се, някои от по-големите лагерници се бяха разхленчили. Аз изпратих едного да отърчи в „Лиляна":

— Тичай и кажи на „Ловко" да не ръмжи толкова!

Но по-късно и страхливите тръгнаха след нас и послужиха на дружината колкото да крещят до пресипване, когато настана това време да се крещи.

Разбира се, много момиченца дори не помирисаха навън, а останаха свити по креватите си във вила „Ястреб". Но повечето момчета — нали се смятаха мъже — не искаха да останат посрамени.

Надка, Здравка Шишкова и Клашникова дойдоха при мене и в един глас запитаха:

— Дълбинов, момчетата казват, че пушката на часовоя при „дядо владика" била пълна...

— Кой си ги брънколеви тия неврели-некипели? — скарах им се. — Нали има уговорени условия? Ние сме честни в играта си и лагер-школниците ще бъдат честни.

— Дълбинка, всичко дотук върви добре — чувам над рамото си гласа на бай Димитър. — Момчетата са страшно настървени. Здрав бой ще падне!

— Върви то, но ти по-малко да ревеш.

— Иначе ще има пум-пум! — за нарушение на военната дисциплина — обади се някакъв тънничък гласец — Павелчо Пишунов. Той се бе въоръжил с голяма кама от чамова дъска. — Чичо Стоян ми я подари.

— Ами като е тъмно и нищо не виждам? — питаше едно момиченце другарчето си.

— Като не виждаш, врагът първо тебе ще изненада и ще те плени. Мисли му сетне!

— По-добре тогава да си ида в креватчето, аз нямам повиквателна.

Слушам всичко това и пак първата натрапчива мисъл се върти в главата ми и не ми дава мира:

„Топливо е предател! И може би сметките ни съвсем ще се объркат.“

А Щабът беше пропуснал нещо. Макар да бях само един скромен допризник, който не биваше да се бърка в работите на командуването, и въпреки справедливата забележка на Герунов, реших веднага да поправя сторения пропуск, като казах на звеновия Марко Бочков:

— Другарю, изслушай ме... правя го за доброто на нашата сигурност и пълна безопасност. Вземай оръжието си и бягай да пазиш при вратичката откъм дола! — И той хукна да изпълни нареждането ми.

ТРЪГВАНЕ

Най-сетне всички се събрахме в зашумената алея и зачакахме заповед за тръгване.

Другарят Жогов се показа на каменните стъпала и се запъти по пясъка към нас. И не беше скрито за никого, че той пак бе напълнил джобовете си с дървени бухалки, а на гърдите си носеше моя бинокъл. След него важно пристъпяха Тасе Крушков, Рано и Герунов. Преди да слезе от стъпалата, другарят Жогов сложи бинокъла на очите си и огледа околовръст „бойното поле“ — не се ли е задал врагът?...

Разбира се, той го направи на шега.

Мене ме наду на смях. Но бързешката затули с длан устата си.

— Работата е сериозна — рекох си, — нашите дечица вземат всичко за чиста монета и целичките треперят. Те никога не са преживявали „нощно нападение“, а ти сега — само това остава, да провалиш със смеха си цялата игра!

Не след много отново почувствувах сърцето си натежало и взе да ми прималява под лъжичката от това пусто нетърпение!

Началник-щаба свика около себе си своите помощници и им даде последни нареждания за движението на настъпващата дружина:

— Тръгваме! Десетниците по местата си! Членовете на Щаба — след мене. Тихо, безшумно! . . .

Минаваме покрай вила „Ястреб“, прекосяваме площадката и се запътваме към брезовата портичка. Като излезем през нея, ще се спуснем в дола и сетне, с пълзене в гърба на противника, излизаме горе на брега. Тук ще застанем под гъстата гора, отсам „дядо владика“, и ще чакаме заповед за нападение.

Вървим мълком и безшумно. Пясъкът зловещо скърца под стъпките ни. Часовоят Бочков, заел войнишки стоеж, ни изпраща с плахи очи. Виждам ясно това, тъй като лунните лъчи греят право в очите му.

Другарката Ютева, ръководителите и лекарката се движеха на опашката на редицата.

Спираме в дълбокия дол. След това започваме да пълзим нагоре, като се плъзгаме, падаме, ставаме, камъчетата се роят под краката ни. Държим се за храстите, за да не се търкулнем обратно в дола.

— Тихо! Без шум!

— А нам защо не кажете условията, Апостоле? — питат в тъмнината някои от четвърти отред.

— И това ще стане, момчета, когато му дойде времето.

Ние бяхме решили да пазим от повечето другари тия условия. Сам другарят Любчо рече:

— Запазете всичко в тайна. Ако им кажете условията, играта ще стане безинтересна.

— Така трябва — добави Тодинов. — Ловко. Нека на всекиго да тупти сърцето като на подгонен петел и да не може да си вземе глътката.

— Павелчо, ти като знаеш, защо мълчиш?

— Знам ги, я! От Бойково . . . ама не казвам!

Павелчо никога не бе ходил в Бойково, а само се перчеше и докарваше.

Стигнахме, където трябваше, и се притулихме под дърветата. Гората тук беше толкова гъста, че светлината на месечината с мъка си пробиваше път към земята.

Щабът се задели настрана и бързо изчезна от очите ни. При бойците — момичета и момчета — останаха само отредните и почти всички звенови.

Аз ходя между тях и наблюдавам какво става с бойния им дух. И това ще ми послужи за описание в дневника и стенвестника.

Всеки един носеше по някакво оръжие: кой — пистолет от борова кора; кой — чамов нож или меч; кой — сабя или дървена бухалка.

Бойното ни въоръжение и бойните припаси бяха достатъчни, за да осигурят победата на лагер „Вълко Червенков“. Оставаше да се види какъв боен дух ще проявят нашите пионери от дружина „Павлик Морозов“.

ВЪОРЪЖЕНИЕТО НА ЧИЧО СТОЯН И ДРУГИ

Скоро иззад дърветата изскочиха и се присъединиха към нас, в помощ на дружината: домакинът, дядо Лечко с карабината и двамата готвачи.

Чичо Стоян беше с препасан на кръста изпитан в много боеве страшен меч, а на рамото му висеше конска торба, която бе взел назаем от каруцаря дядо Георги. На първо време аз не можах да разбера какво значи тази торба. Помислих нещо друго и попитах:

— Другари, взехме ли санитарната чанта с бинтове и други медикаменти за ранените?

— Всички санитари са тук и чантата е тук.

— Хубаво — рекох и попипах торбичката на стария готвач. — А това, чичо Стояне, навярно е храна — неприкосновен запас? Помислил си може би, че обсадата на „дядо владика“ ще трае дълго и ще потрябва нещо за ядене през тези дни?

— Не, момченце. Ти бръкни хубавичко и по-дълбоко в нея и ще ти стане ясно каква гореща попара готвя на враговете!

Веднага бръкнах и усетих как нещо примокри на пръстите ми: торбата беше пълна с развалени патладжани, краставици и домати, взети от кухнята. Наду ме смях. Щях да се пукна от кискане.

— Не се смей, не се смей! — рече мрачно и внушително чичо Стоян. — Само да чукна врага в окото с тази „червена бомба“ — защо ти е тогава сляп войник на бойната линия? — И като дигна ръка, добави: — Да хвърлям ли вече?

Задържах го за ръкава:

— Потърпи! Чакаме разузнавачите с нови донесения и сетне ще хвърляме.

Ненадейно едно дребничко личице, като протегна ръце в тъмнината и ги сложи на раменета ми, глухо проплака:

— Добричкият ми... бате Радовене! Кажи: ще има ли убити и ранени от нас?

— Райничке, ти сякаш си била глуха, когато ви разправяхме днес. Това е само една невинна игра — да видим кой кого ще изненада и кой е по-буден на поста си като войник — ние или лагер-школниците. Имайте доверие в нас — командирите. Няма да се пролее нито капчица кръв. Ех, може би някой ще се одраска в нощта. Но ние малко ли се драскаме всеки ден при пионерските игри?

Момичето си отиде напълно успокоено и седна до дънера на едно борово дърво.

„Туп! Туп! Туп!“... Трошат се съчки под краката на някого, който тича в нощта, търкалят се неволно ритнати камъчета и всичко живо настръхва в очакване.

Пред бойното ядро изскача разузнавач. Задъхан и тревожен, с изхвръкнали от напрежение очи и цял потънал в пот от бягане, той пита: „Къде е Щабът?“ И отминава зад близките храсти. Аз тичам след него. Той докладва.

— Лагер-школниците се прибраха във вилата. Вътре свири грамофон. Те сякаш танцуват...

Още не отминал единият разузнавач, иде друг:

— Школниците са излезли на терасата и разговарят. Положението е спокойно и не вдъхва никаква опасност засега.

Времето минава. Луната ярко грее и къпе „Овчаря“ с приказна светлина. Сърцата ни не спират да туптят, гърдите се задъхват.

Трети разузнавач, преди да отмине към Щаба, спира при нас:

— Неприятелят също се готви за атака тази нощ — казва обезсърчен той, като обезсърчава и бойците: — Ще се сблъскаме с него гърди с гърди по средата на пътя!

Мисля си: „Това са паникьори-разузнавачи! За такива — съд и разстрел!“

Надка — каквато си е нервна и решителна — цяла се люлее и не може да се сдържи.

— Какво чакаме още? Къде е Щабът, къде са началникът на лагера и ръководителите? Ти си длъжен всичко да знаеш и знаеш всичко.

— Да — казвам, — Щабът се държи в тайна. Или искаш ония да разузнаят мястото на щабната квартира и да изловят в плен нашите командири! . . . А другарят началник с част от ръководителите отиде на отсрещната страна, зад спортната. Оттам скришом ще наблюдават сражението.

С тях се помъкна и „очелките“ — нетърпелив и той като мене. Спи ли се с одеяло на очите в тази опасна неизвестност!

— Но ние сам-сами ли сме оставени тук? — съскат тънките устни на момичето и очите му горят като пламъчета.

Домакинът подаде глава зад струпалите се край нас лагерници, а след него и двамата готвачи се обадиха.

— Как сам-сами? — рече бате Тошо, като измъкна от задния джеб пистолета си. — Това видите ли? Само да посмеят . . .

А чичо Стоян разпасва меча:

— Ех, мале мила, само да ми се поладат тези отсреща! На кюфтенца ще ги накълцам! Свикнал съм . . . Но няма такива, види се — неродени от майки и баща, — в лагера на противника, да ми излязат насреща!

След това той заблъска по рамото помощника си — малкия Тошо — и допълни:

— Момче, върви докарай магарищата на Топливо! Като се разреват двете и като захвърлят чифтета, никой не може им стоя насреща!

Шегуват се. Но мене не ми е вече до шеги. Щъкам насамнатам, наблюдавам какво става, ободрявам другарите и постоянно се тъпча в Щаба.

НАПАДЕНИЕТО

— Какво ново, другари командири? — питам щабните.

— Чакаме свръзките. Този път много се забавиха. Някой говореше за някаква си дупка . . .

— Дупката, през която можем да се промъкнем в стана на неприятеля, била затрупана с храсти и дървета. Дадена е заповед да се разчисти. Сантовски с хората си отиде да изпълни заповедта.

— Да нападаме — рекох, — че децата се плашат и изгубиха всяко търпение.

— Още малко ще се почака, Дълбинов.

— Слушам, другарю началник-щаб!

А след някое време, когато стана дума да се почнат вече военните действия, никой не искаше да излезе пръв напред. Момчетата изведнъж се бяха отчаяли. Последните обезкуражителни известия — „ще се сблъскаме с врага по средата на пътя“ — сякаш бяха изчерпали всичкия им кураж.

Тогава изскачам напред и викам:

— Другари, за делото на Ленин и Сталин, за делото на Димитров — след мен напреед! — Но пак никой не се помръдна.

В това време пристига разузнавач и докладва:

— Часовоят дреме. Значи не е много опасен и часовой на място. От терасата са изчезнали лагер-школиците. Врагът не подозира нищо и вероятно е отложил часа на своето нападение.

Топла струя смелост нахлува в гърдите на пионерите. Страхът у момчетата, определени да си разчистят сметките с противниковия часовой, веднага се изпари. Те веднага се замаскираха със зеленина и сетне, с подгънати колене, тръгнаха.

Ничком пропълзяват към живата ограда на лагер-школата и като си помагат един на друг, внимателно се промушват под бодливия тел. Но аз съм така погълнат и увлечен в играта, че също започвам да пълзя след тях; искам да видя какво ще стане и веднага да го запиша в бележника си.

Момчетата пълзят и пълзят. Но едно не знам: изпитват ли те това жарко вълнение, което изпитва сърцето ми в тази опасна минута? Опитът, опитът! Той е много важно нещо. Мъча се да си припомня как е действувал нашият патрон Александър Матросов, но главата ми гори като огън — и нищо друго . . .

— Какво е положението? — попита другарят Жогов, неочаквано изскочил зад гърба ми.

— Всичко затихна. Сякаш младежите налягаха. Но пак не ми се вярва. Дали няма изневиделица да ни ударят в гърба?

— Изключено! Разузнавачите донесоха, че около нашия лагер всичко е спокойно. И никакви неприятелски части не застрашават тила ни.

Аз се радвам. И искам да стисна ръката на нашия храбър Физ с дървените бухалки в джебовете. Но не бе време за нежничене.

— Хубаво — казва той и поглежда часовника си, — единадесет!

Явяват се двама и докладват от името на Саитовски:

— Дупката е разчистена, нашите преминаха благополучно в гърба на неприятеля и заградиха отзад вилата, за да отрежат пътя за отстъпление.

Жогов тръгва нататък. А аз пълзя в оная посока, където изчезнаха четиримата щурмовaци... И какво виждам? Двамата от тях лазят по гърди и наближават вражеския часовой, който си седи спокойно и нищо не подозира! Единият лази малко вдясно, за да пресече пътя му, в случай че часовоят се опита да избяга.

— Стой! — чувам глас, но толкова тих, като изпод земята. Същевременно гласът беше твърд и решителен и можеше да накара кръвта ти да се смрази! Заедно с това щурмоваците се нахвърлят върху постовия и го обезоръжават. Той не продумва нито думица. „Условието“ от негова страна е изпълнено прекрасно!...

По каменните стъпала на вилата пълзят останалите двама щурмоваци.

За миг една от вратите в дъното на терасата се отваря и две бели сенки, облечени в пижами, изскачат на пръсти на терасата.

— Ще ни угадят и ще се развали цялата работа, подготвяна с толкова мъка и труд.

Сърцето ми бие — ще се пръсне. Затайвам дишането си. Глътката ми е пресъхнала. Протягам ръка нататък, сякаш искам да препреча пътя на двете школнички, да затуля очите им — дано не забележат какво става в тази минута около тях...

Но нищо не мога да сторя. И тревогата ми не спира. А девойките си приказват:

— Защо ли да идвам утре с вас, като съм простинала?

— Но ти не идвай, миличка.

— Ето, говорят си за нападението, което готвят школниците, казвам си. Спасени сме, щом отлагат работата си за утре вечер!

— Стой!...

Момичетата плахо изпискват, но запазват самообладание. Сещат се каква е работата и млъкват. И тук „условието“ е изпълнено честно.

А едно от уговорените условия с неприятеля беше:

Бъдеш ли изненадан от „врага“, помисли, че си вече пленник и не оказвай никаква съпротива. Това се отнасяше еднакво и за двете „воюващи“ страни.

— Фюний! — свириаха ненадейно ония, които пазеха часовоя при пътната врата.

— Фюний! — наду свирката си Жогов.

— Уууууу! Уууууу! — засвири злокобно сирената зад гърба ми.

— Уррра! Уррра! Уррра! — Гората заеча отвред като при страшна буря от виковете на пионерите, които се хвърлиха в атака.

Търчат презглава другарите — момичета и момчета, — нахлуват отвред, изпълват градината на „дядо владика", бягат по каменните стъпала и блъскат капаците на прозорците в дъното на терасата.

— Пленени сте! Пленени! Предайте се!

— Уррра! — тича чичо Стояи с гол меч в ръка и конска торба на рамо.

Тичат домакинът, дядо Лечко и кака Еленка.

А сирената под здравите мишци на Тошо готвача продължава да реве и дъни гората ...

Горските птици, изненадани в съня си, пляскат с крила и пресичат на разни страни лунно осветения въздушен простор над главите ни.

Наблюдателите-началници от другата страна на пътя бързо се придвижват напред, запътени към мястото на атаката; двамата щурмоваци с „пленения" часовой също хукват натам и скоро всички се струпват на обширната тераса.

Дотук всичко върви добре. Капаците се отварят. През прозорците отвътре надничат полусъблечени, боси и с разплетени коси девойки и младежи. Но някои от тях се изхитряват. Отварят внезапно двете врати на салона от първия етаж, вкарват група пионери при себе си и пак ги затварят. Сетне започват да се боричкат с тях и крещят:

— Пленени сте, пленени!

— Вие сте пленени!

— Вие, батковци и какички! ...

— Ама ти, какичко, защо ме щипеш! — пищи и се мята вътре Павелчо Пишунов, попаднал в ръцете на една другарка от редовете на вражеския лагер.

Тичам и тук, и там — не бива да изпусна нищо! Напускам терасата и се вмъквам в една отворена врата, отдето долита някакъв шум; сетне се бутвам в кухнята на школниците, пълна с наши момчета.

— Тук има пълна щайга с домати, другари! — крещи и гърми Тодинов.

— Ще я вземем като военна плячка, момчета.

— Търсете да вземем и друго. Ловко!

— Нищо да не се пипа! — казвам.

— Във война сме, Дълбинка . . . ти не знаеш! — Герунов грабна пълната щайга, дигна я над главата си и изведнаж изсипа всичко в казана на огнището.

И Малю Шишков . . . отде се намери пък у него толкова кураж! . . . И той като грабна кошчето с вилиците и лъжиците — цамбур! — пак в казана.

Една бабичка изскача по долна фуста от вратичката в дъното на кухнята, хваща се ужасена за главата и писка:

— Какво направихте, баби? Ами че това нали е вода за съдовете?

Герунов я прекъсва и се шегува:

— Какво да правим, бабо: на война се действува като на война! Но ти като извадиш доматите и лъжиците, пак дай тази супа на другарите-школници. На победените такава попара се полага. Нека сърбат!

— Божке! — кръсти се старата . . .

Без да чуя последните думи на бабата, отново хуквам навън. Крясъкът на затворените наши другари не утихва. Павелчо върти юмручетата и шиба кого де свари.

— На, на, на! Да помните! . . .

Намесва се другарката Бодра и вика:

— Да излезе другарят Петев!

Началникът на школата подава глава.

— Да турим край на играта, другарю.

— Нека се повеселят, другарко Ютева, нека се пошегуват.

— Не е право — протестират нашите победители. — Вие не постъпвате правилно.

— След като ви изненадахме, трябваше веднага да сложите оръжието, а вие! . . .

Вратите се отварят широко. Терасата се изпълва с много народ — раздърпани и разрошени школници и пионери.

— Има ли ранени между вас? — Санитарите пристъпват.

— Другарю началник — оплака се Павелчо, — аз съм ранен, лошо щипят. Откъснаха ми мръвка от кълката! — и се пипа за бедрото.

Баба Петруна отново кълне:

— Пукнали дано! . . . Гледай, гледай, другарю Петев, не стига поразията в кухнята, ами и тук изпоцапали с домати!

Поглеждам торбичката на чичо Стоян. Тя виси празна на рамото му. Веднага се сещам каква е работата. Старият готвач нарочно е разпилял своите „бомби“ по терасата. Децата са ги изпотъпкали. И всичко се е превърнало в някаква червеникава каша по циментовия под.

Гледа ме той и ми смигва:

— Да чистят като са победени, та да ни запомнят! Каква им е работата.

— Тишина, другари! — Нашият началник вдига ръка и врявата бърже заглъхва. — Внимание! Вие спечелихте победата . . .

— Уррра! Уррра!

— А сега какво следва?

— Сега следва другарите от лагер-школата да признаят, че са победени и да подпишат, че ние сме победителите.

— Дайте, ще подпишем! С двете ръце! — викат и началникът, и момчетата, и момичетата от школата.

— А какви други искания и ограничения да поставим и наложим на победените?

— Ние трябва да им наложим . . . да не минават вече през нашия лагер!

— Аз пък казвам друго — заявява началникът Петев, — ще ви почерпим по едно конфитюрче и нека пак си заживеем в мир.

— Бива! Става!

— На мене дайте най-много — вика Павелчо, като се провира през блъсканицата, — защото аз най-много пострадах!

Децата тържествуват.

Облизваме чинийките от конфитюра и си приказваме с младежите:

— Бихме ви и пак ще ви бием, щом спите.

— Признаваме, че е така. Биха ни малките — отговаря един школник с рошави коси.

А друг:

— В същност, другари, ние се готвехме да тръгнем утре преди изгрев слънце за село Мечкаре, затова ни изненадахте.

— Никак не сме предполагали, че тъкмо тази нощ ще ни нападнете.

— Кьорав карти не играе — тъй вика чичо Стоян — рече Димитър Тодинов.

На другия ден залепихме „документа“ за капитулацията на врага върху стенвестника: всеки да чете и да се чуди какво можем ние — и това беше!

„ЗАЩО ТАКА СЛАБЕЕШ?“

Веднаж седях самотен и замислен в брезовата беседка. Ненадейно пред мен застана другарката Маркова и любопитно се загледа в лицето ми. Аз поисках веднага да се изправя и поздравя, но нещо ме теглеше назад към пейката и сякаш не ме пускаше. И без да продумам, също я загледах мълчаливо.

— Дълбинов, защо така слабееш?

Повторно се опитах да заприказвам, но нищо не излизаше. В гърлото ми се беше набрала някаква буца, която го затискаше, исках да я изплюя, а пък не успявах.

— Какво те мъчи, кажи — продължи дружинната ръководителка. — И не се храниш както трябва, така научих.

Пак отворих уста да отговоря, а пък съвсем друго се въртеше в ума ми, не това, за което ме питаше другарката.

— За батко си ли мислиш? — изведнаж се досети тя. — Мъчно ти е, че не можа да отидеш на гроба му?

— Да — рекох най-сетне аз. — Далече е... далече! Ще си отида оттук, без да съм посетил мястото, където е паднал той... По-добре е да си събера багажа и веднага да се махна!

Маркова ме изгледа смаяна и ме хвана за рамото.

— Радовене, ти бълнуваш ли!...

— А, не!... Но ми е много мъчно.

— Какво става с тебе, момче?! Кажи, да видим.

Тогава протегнах ръце, увиснах разчувствуван на шията ѝ и я замолих:

— Другарко, моля, поприказвайте на бати Страхил. Той е партизанин. Той може да получи разрешение за кола откъдето трябва, да тръгнем група другари и да посетим Синия вир, където е паднал батко.

А сълзите ми течаха ли, течаха и обливаха бузите ми чак до брадичката.

Още същия ден Маркова тръгна за селото. Аз я чаках до мръкнало да се върне, като висях зад телената ограда при малката портичка, вперил очи в каменистия път надолу.

Когато тя се зададе и отдалече весело ми помаха с кърпичката си, разбрах, че работата е наред.

— Дълбинов, партизанинът обеща да намери кола и да ви заведе до Беглишката река. Още утре-другиден ще ни обади какво е направил.

Аз така се зарадвах от думите на другарката, че не знаех как да ѝ благодаря.

Бях си въобразил, че без да постигна желанието си, за мене няма да има спокоен сън, докато се намирам в лагера, който беше много по-близо до Беглишката река, отколкото от нашия град дотам.

— Ще тръгнем, ще тръгнем и всичко ще се сбъдне, както съм си мечтал!

Нощем будех Рашо от сън и му говорех само за това.

— Но ако не разрешат? . . . — парваше ме като коприва тази мисъл и пак се обръщах към своя приятел, за да чуя мнението му.

— Стига ме буди, Радовене, ще се побъркаш по тази Беглишка река!

Но на третия ден получих бележка, писана направо от ръката на партизанина:

„Другарю Дълбинов, гответе се. Работата е опечена. Получих разрешението, което те интересува. Ще заминем двадесетина пионери и аз с камиона на Велинградския народен съвет. Подбери другарите, които желаят да те придружат. Допълнително ще определя датата на нашето тръгване."

Радостта ми беше безгранична. Оставих Сантовски сам да се блъска със сборния отред, който трябваше да дойде с нас, тъй като колкото деца бяха в дружината, толкова и желаещи имаше за това пътуване.

НА ПЪТ ЗА БЕГЛИШКАТА РЕКА

Помня, беше 17 юли. На 17 юли 1944 година брат ми е паднал прострелян от вражеска ръка. Чудно съвпадение! Но покъсно ми стана ясно, че бати Страхил нарочно бе избрал тази дата за нашето пътуване.

Още от заранта слънцето страшно прежуряше и денят се случи много горещ. Камионът се зададе откъм селото и спря на пътя, зад бодливата ограда на лагерния район. Партизанинът изскочи от шофьорската кабина, за да стори място на другарката Маркова. И тя тръгваше с нас. Мина ми през ума, че тя нарочно идеше, за да почувствува по-дълбоко всичко онова, което изпълваше душата ми, докато жадувах за това пътуване. Шофьорът рече:

— Тук могат да се сместят още двама души.

— Дълбинов, качи се при нас.

— Не, другарке, нека друг се качи. Например другарката Ружка.

Не пожелах да се наместя в кабината. Гледах с четири очи къде ще се настани бати Страхил, да седна при него. Той предпочете да остане между пионерите в колата отзад, тъй като момчетата силно настояваха за това, и каза:

— Да, минете, минете и заемете местата при Ангел. — Така се казваше шофьорът.

Най-сетне, когато всички се настанихме в колата, моторът забръмча и камионът тръгна.

Облекчително въздъхнах. На гърдите ми стана леко, леко. Беше настъпил часът да се изпълни заветното ми желание.

— Напълни ли ти се сърцето? — подкачи ме шеговито бати Страхил. — Или трепериш от нетърпение? Но почакай. За час време сме при Беглишката река. Сетне като походим малко, ще стигнем Синия вир. Или пò ти се иска да прелетиш за един миг? Може би със самолет? . . .

Нищо не отговорих. И какво ли можех да отговоря? Умът ми беше далече, далече, при моите родители. Мислех си: сега те никак не знаят, че аз пътувам ... пътувам към Синия вир! И през всичкото време мълчах.

Но и другарите ми — чудно! — не дигаха много врява сега, както правеха, когато им се паднеше групово да пътуват на далечна екскурзия. Не беше трудно да се сетя, че те се пазеха да не оскърбят с излишни лудории паметта на батко тъкмо на тоя паметен ден, когато той се беше простил с живота.

Страшни и опасни бяха завоите на прашното шосе. Колата току внезапно намаляваше скоростта си, като се тресеше цяла, от шините до ламаринения покрив на шофьорската кабина.

Камионите, които летяха по двете посоки на пътя, превръщаха тясната ивица небе над главите ни в безкрайна прашна лента. И нашата кола, пълна с пионери, трябваше да се движи при завоите колкото се може по-внимателно. На места ние бивахме просто обгърнати от плътни облаци прах и ми се струваше, че под краката ни няма здрава почва, а просто летим към някаква дълбока пропаст.

По едно време Тасе и Саитовски рекоха да завържат разговор с мене, но аз им отговорих с половин уста:

— После ще ме питате. Сега погледнете, само върховете на планините стърчат над нас, а всичко останало плува в прах!

— Побеляхме като мелничари.

— А жегата е една, сякаш слънцето сипе жарава — рече партизанинът, като подаде шмайзера си на Рашо и взе да смъква презглава пуловера си.

Когато колата кривна по страничния междуселски път и засили движението си, въздухът над главите ни се проясни. Небето, очистено от прахоляците, светна. И слънцето сякаш не печеше вече така силно. Вятърът шибаше лицата и гърдите ни, и бати Страхил отново навлече пуловера си.

— Стооой! — викна по едно време той и почука с пестник по ламарината на кабината: — Карай бавно и през дола, надясно!

— Аха, знам — обади се от кабината бати Ангел.

Колата се заспуска по стръмен наклон. Черният път от двете страни бе зашумен от грамадни площи нискорасла дъбрава. Шумата едва достигаше до канатите на каросерията.

Ненадейно шофьорът затегна спирачките, които продължително изскърцаха. Колата се затресе, насмалко да се наваляме един върху друг, и спря на място.

Намирахме се в дълбока сенчеста усоя. Въздухът бе пропит с гежък дъх на гъби, плесен и гнили корени. Надвисналите скали, от двете страни на усоята, опираха чела високо в синьото небе. Непознати гороки птици постоянно надаваха почти човешки крясъци, като че ли изплашени от някаква опасност, която ги дебнеше. Зеленината наоколо беше гъста и се състоеше

от бор, ели и вечни се растения, плъзнали по земята и дървета-та. Орлите като сиви точки висяха неподвижно в дълбочината на бездънното небе и лекичко програкваха.

Бате Страхил с един скок се намери на песъчливата и влажна земя.

— Стигнахме, момчета. Да се изтръскаме от праха и да се измием на реката. Синия вир е близо.

И той захвана яростно да отупва с ръце крачолите си, да тупка с крака по земята. Ехото му отговаряше глухо и тайнствено, то не пропускаше нито една наша дума, без да се обади, като че ли дълго ни бе чакало и сега бързаше да си поприказва с нас.

— В този пущинак, така заглъхнал и обрасъл с гора, сякаш не би те хванал куршум — изтърва по едно време другарката Маркова.

— Куршумът е сляпо нещо — отвърна веднага партизанинът, — но скита навред. Особено тогава, когато воювахме с жандармеристите и полицейските копои, кой можеше да бъде сигурен в своята безопасност? . . .

Излязохме на брега на реката. Но това не беше Беглишката река, а само нейн приток. Чува се грохотен шум от падаща вода, който изпълва усоята. Напразно търся да зърна с очи самата вода или дъното на реката. Само голи гладки блокове, облепени с жълто-синкави лишеи, къдрави като дантели, задръстваха коритото.

СИНИЯ ВИР

Бавно, бавно, като се провираме между различни плъзящи растения, навлизаме все по-навътре в усоята. На места се плъзгаме към запрященото корито и скачаме от блок на блок, като час по час се ловим за лещаците, израснали по брега на реката.

Скоро пред нас се откри тясна козя пътечка. Тръгнахме по нея. И пак скали, отвесни скали с кичури жълтеникава тревица, поникнала из пукнатините, висят над главите ни — върхът им се не вижда. Под върховете, в редица една над друга, растяха столетни борове. В дъното на усоята блести малко езерце, прилично на огледало, в което се оглежда околният пейзаж. Това е Синия вир, окован в гранитно, изгладено от дъжда и времето каменно корито. Срещу него, зашумен от лещаци и повет, личи скромен паметник от дялан синкав гранит. Малката поляна наоколо е потънала във виолетови перуники

и безброй макове, червени като кръв. На върха на паметника е закрепена олющена металическа петолъчка, изрязана от ламарина. Дъждът и слънчевите лъчи са я потъмнили и на пръв поглед не можеш да познаеш какъв е цветът ѝ: син, черен, винен или оранжев.

Вдълбан в гранита, личи следният надпис:

Тук загина,
застигнат от вражи куршум,
партизанинът

ГЕОРГИ С. ДЪЛБИНОВ — БЕНКОВСКИ

Този, който падне
в бой за свобода,
той не умира . . .

Дъхът ми сякаш спря. Главата ми се зави и замая . . .

Преди да се окопитя и застана твърдо на краката си, някой ме обгърна през рамото. Видях другарите, свалили шапки, в стегнат строй, всички мълчат, без да направят каквото и да било движение и като мене не свалят поглед от паметника. Стоим дълго в скръбно мълчание.

Само реката монотонно бълбуника по пясъчното дъно на усоята и на места проблясва от слънчевите лъчи.

Някой се размърда, въздъхна и рече толкова тихо, че само аз можах да го чуя:

— Самотен гроб, забравен в усоята.

Това беше Дина Клашникова.

Изведнаж някой запя: „Ален мак . . .“

Хармониката на Дина придружи този глас, който проникваше дълбоко в сърцето ми и там се превръщаше на жив огън, който ме изгаряше!

Всичко се въртеше в главата ми. И като през сън слушах песента на Тасе, и като насън усещах присъствието на другарката Маркова, която непрекъснато беше при мене и ръката ѝ продължаваше да лежи на рамото ми.

. . . . . .

Тук загина,
застигнат от вражи куршум . . .

Спомням си как батко ме носеше на раменатa си. Водеше ме на Марица да се къпем. Спомних си и разговора между него и татко, когато батко му съобщил, че отива при партизаните.

— Георги, ти обмисли ли всичко добре? Къде тръгваш? Какво те чака? Колко гроша струва главата ти за тия фашистки кучета?

— Обмислих, татко, и ти нямай грижа за това. Решен съм на всичко. Отивам там, където са моите другари. Знам, борбата ще бъде кървава. За главата си не мисля. Тя не струва и пукната пара тук, но тя ще бъде необикновено ценна там, където отивам. Звярът трябва да бъде бит и унищожен! Иде краят на фашизма у нас, татко!

Татко му подал ръка:

— Върви, сине! Бий се мъжката и извръщай глава насам: народът се надява на вас, партизаните! Без победа не се завръщайте дома! . . .

Тези няколко думи са били разменени между двамината. И бате Гошо тръгнал с бързи крачки и раница на гръб. Тръгнал в нощта и ние не можахме да се простим с него.

Другарката Ружка бе повела девойките да берат цветя и да вият венци. Маркова, седнала до мене, мълчеше. Мълчаливо ме наблюдаваше и не знаеше как да ме утеши.

— Тежко ли ти е? Поплачи, може би ще ти олекне.

Разтърсих глава:

— Не! Не съм дете.

Въпреки всичката ми мъка, у мене се надига някаква гордост, като гледам това място, което е посрещнало и изпратило последния дъх на батко ми, загинал като герой.

Преди да покрием гроба с горски цветя, другарката Здравка Шишкова каза няколко думи за падналите борци през време на съпротивата.

След това се раздаде гласът на Клашникова:

— Кажете нещо, другарю партизанин.

Партизанинът се бави една дълга минута, като че ли обмисляше откъде да почне, и започна:

— Щабът на бригадата искаше да се свърже с отреда на лесничея. И жребият се падна на Бенковски. Преди да тръгне, той предаде някои ценни вещи, които се намираха у него — часовник, пръстен, мушама; предаде и бинокъла си на политическия комисар и тръгна. Цяла седмица той кръстосваше плани-

ната, прекосяваше пътеки, хълмове и долища, докато най-сетне се добра до „лесничейските“. Свръзката беше установена. Но на връщане, като започнал да се спуща от тия стръмни скали. Бенковски бива открит от жандармерийските шайки. Това било при изгрев слънце, на 17 юли, като днес. Без каквото и да било предупреждение, и от страх може би, секретните постове на врага го издебват и изпращат в гърба му редица изстрели от своите автоматки. Бенковски веднага се хвърля във вира. Сетне, макар и тежко ранен, той изпълзява на брега тука и открива с парабела си огън срещу преследвачите, като поваля смъртно двама от тях. Но нова залпова стрелба оглася дола, засреща го и той, простреляи на много места в гърдите, пада по очи и не може да мръдне. Последните му думи били: „Ах, мерзавци, изядохте ме! Но след мене идат други, които ще ви отмъстят! . . .“

Бенковски вярваше твърдо в успеха на борбата и знаеше, че неговите другари са живи, вървят по петите на убийците и не е далече денят, когато властта на техните господари ще рухне из основи и завинаги.

Шмайзерът на бати Страхил, изправен до паметника, блещеше на слънцето. Без да слушам какво се говори между другарите, аз се добрах незабелязано до него. Когато идвахме насам — и по-рано пак, — бати Страхил ни беше показал как се „работи“ с него. Дигнах го при гърдите си, отмахнах предпазителя и натиснах спусъка:

— Крррр! Крррр! Крррр! . . .

Всички — момчета и девойки от нашия сборен отред, ръководители, шофьорът и партизанинът — изведнъж стреснато се отдръпнаха назад, като направиха широк полукръг зад гърба ми. Но аз не мислех да стрелям повече. Оставих на бати Ангел да стреля. И той не се стърпя и гръмна с пистолета си няколко пъти във въздуха.

Като се усмихваше, без да продума, бати Страхил ме приближи и издърпа от ръцете ми шмайзера. А другарката Маркова ме прегърна и усетих целувката й по челото си.

Ние останахме след това почти цял ден в усоята. Тук и обядвахме, другарите пяха партизански песни и с песни се върнахме в лагера.

ЩЪРКЕЛЪТ

Топливо ни донесе щъркел. Намерил го паднал в ливадите. Единият му крак беше строшен.

Лагерниците го навалиха. Всеки посягаше да погали по главичката ранената птица. Топливо се бранеше с една ръка, като отпъждаше любопитните, а с другата държеше до гърдите си щъркела.

— Не го барайте, повече ще му навредите крака!

— Ти си го замерил с камък в ливадите! — рекох.

Момчето цъкна с език и се усмихна.

— Не съм го замерил, иди питай хората. Искаш ли да ти се закълна?

— Да го спасим, да го спасим! — завикаха пионерките.

— Харно, но лекарката отсъствува. Отиде във Велиниград. Да вървим в летовище „Петър Коларов“ . . .

Но ние не тръгнахме веднага. Тъкмо по това врёме репетирахме пиесата „Специална задача“ и другарят Любчо ни упътваше как да говорим, как да се държим на „сцената“ . . .

А когато мина репетицията, се упътихме към съседния пионерски лагер. В това време лекарят се зададе от дъното на пътеката, която водеше за лагерната канцелария, и ние се изпречихме пред него — купчина пионери от различните отреди.

— Другарю старши лейтенант — рекох, — помогнете на болния: нашата лекарка отсъствува.

Лекарят погледна щъркела и каза:

— Сега. Намерете ми една тръстикова цев.

Пак Топливо услужи. Неговите джебове бяха цял арсенал, дето се казва. През всяко време на деня и през всички годишни времена там се тъчеха какви ли не дрънкулки и дреболии.

Военният лекар разряза с ножчето си цевта на две по средата. Сетне намаза болното място с някаква кафеникава течност, взе памук, постави двете половинки на масура върху крака на птицата и ги пристегна с малък бинт.

— Следете „пациента“ да не лежи как да е — забеляза шеговито лекарят, като се обръщаше към нас. — А като му сковете едно скемле, гледайте да лежи на здравия си крак. И ще му мине.

— По-добре оставете го при нас. Ние по-добре ще го гледаме — рекоха някои пионери от дружина „Йосиф Сталин“.

Но нашите момчета и момичета не дадоха дума да се издума за това.

Спомних си нещо и рекох на другаря лекар:

— Не яде! . . .

— Ще прояде, като оздравее.

Давахме му разни жаби, които Борис носеше от дола в джебовете си, но щъркелът не ги помириса дори.

Благодарихме за помощта и си тръгнахме обратно.

ПЕТКАН

На връщане Дина предложи да кръстим щъркела като ежко.

— Как да го кръстим, я? — попита друг.

Тодинов се обади:

— Дълбинов, хайде да направим като Робинзон: на пустинния остров той намерил своя другар в петъчен ден и го нарекъл Петкан — и днес е петък. Ловко, нали? . . .

— Петкан! Петкан! — завикаха всички другари и така бе дадено име на нашия болен.

Привечер щъркелът взе да потраква с човката си.

— Няма да издържи дълго — рече дядо Лечко.

— Какво смяташ ти? — попитах Тасе.

— Лошото е, че не яде.

Но ние всеки ден се грижехме за него и всеки ден го оплаквахме — ще издържи ли, или няма да издържи.

Мина време, цевта падна от крака му и щъркелът взе да пристъпва по малко, но пак не ядеше. По цял ден стоеше свит под кухненската стряха. Таралежът Борко току се тъпчеше в краката му, но Петкан не го и поглеждаше дори.

— Ще умре — чух повторно да казва старецът.

Една вечер здравата ме втресе. Ах, как се въртяха край възглавницата ми и другарите, и ръководителите, и лекарката; как ме отрупваха с грижите си, но аз бях зле и сякаш не чувствувах тяхното присъствие в стаята.

Късно през нощта някой прошепна:

— 39 градуса! Ще умре! . . .

А аз бях все по-зле. Не разбирах кой и за какво говореше. Струваше ми се, че все за Петкан става дума. Отпуснах глава на възглавницата и скоро сънят напълно притъпи съзнанието ми. Но усещах насън как непрекъснато се въртя. Крушков, който спеше отдясно на мене, и сетне Рашо — цяла нощ дежурили край леглото ми. А по едно време Тасе ме сбутал:

— Много пъшкаш! Как се чувствуваш?

— Ммм. . . — Обърнал съм се на другата страна и пак съм потънал в кошмари.

Крушков хукнал да буди лекарката.

. . . Чувам на двора викове. Строени на площадката, децата се сърдят и крещят, задето се бавя:

— Къде е Радовен? Пак ще изгубим няколко точки!

— Ще дойде. Той не е такъв уж, а пък . . .

— Да излезе! Да излезе! Бива ли да губим съревнованието заради него?

Ставам от леглото и тръгвам навън. Влизам в строя, сетне започваме някакви игри, но всички други играят както трябва, а аз — скачам гърбом ту назад, ту напред; въртя се на лоста до главозамайване — глупаво!

Изведнаж под стрехата на кухнята нещо изтрака. Обръщам глава. Павелчо е седнал на пейката и така е стиснал щъркела за шията — ще го удуши! Петкан перпели с крила, иска да се изскубне. Най-сетне той надмогва и бързо се изтръгва от ръцете на момчето. И избяга, като пляскаше с крила над главите ни.

— Тръгува за топлия юг — казва някой.

— Ще литне високо и ще избяга! — крещят в хор пионерите.

Щъркелът направи един-два кръга над лагерния район, като помахваше за поздрав крила. Пионерите също му помахват за сбогом. И аз искам да се простя с нашия скъп гостенин. Из-

важдам от джоба си някакво изписано листче и започвам да декламирам високо:

Довиждане, щъркел драг!
Прости, че дълго те опяквахме...
Ела ни догодина пак,
Ний с нова радост ще те чакаме!

Някой заприказва над главата ми:

— 36 и шест... нормална.

Отворих очи. В прозорците надзърташе утрото. Подплашено скочих на крака:

— Свири ли заря?

— Остани в леглото, че страшно ни изплаши, немирнико!...

При повторното им идване при мене другарят началник, Маркова и лекарката до съмнало не напуснали леглото ми.

— Уууууу! Уууууу! — нададе вой сирената.

А дружинният председател, застанал при краката ми, не помръдва. Стои като закован за пода и ме гледа право в очите, но дума не продумва.

— Искам да видя Петкан, Тасе.

— Петкан... умря тази заран, Радовене!

Мнозина, особено пионерките, плакаха за него. Но хубаво гробче си има сега нашият Петкан: то е под младата еличка зад вила „Ястреб". Слънцето по цял ден го гали с лъчите си, а наоколо сред тревата цъфтят цветя, дъхави горски цветя.

ЗВЕРОУКРОТИТЕЛЯТ

Веднаж, тъкмо пишех писма, при мене дойде Герунов, пожела да надникне в отредния дневник, който водех, и рече:

— Хубаво си се постарал. А в нашия дневник е една каша — отчаяна работа.

— Защо? — рекох скромно аз. — И Дина се старае, момичето.

— Какво ти старание. Дълбинов! Или ти се подиграваш?

— Не съм чел нито ред от вашия дневник и тъкмо с работата на Дина Клашникова не смея да се подигравам. Дина е способно момиче-музикантка и макар да е още малка, мнозина хармонисти не биха могли да се сравнят с нея.

— Така е, но...

— Ти ще видиш какво нещо ще излезе от нея, но всичко си чака времето.

Герунов замлъкна като онемял и нещо обмисляше. После измъкна от вътрешния си джеб тетрадката-дневник и ми я подаде.

— Чети ти — рекох. — Но не бива да ѝ казваш, че си ми показвал това нещо, ще я обидим!

— Няма какво да се чете тук! — недоволен и с мрачно чело забеляза той. — Момичето едва е вписало в него 3-4 страници и на всеки четвърти ред, изглежда, е смучило молива. Нямало нищо интересно, нищо не е ставало в лагера, което заслужавало да се записва — така се оправдава Дина.

Герунов изведнаж постави обратно в джеба си дневника и като се надвеси ниско над мене, поверително зашепна:

— Разбирам всичко... Но моля ти се, не ѝ казвай, че съм вземал тетрадката изпод възглавницата на леглото ѝ, да не я обидим.

— Да, добре! Не е виновна Дина: един го бива за едно, друг за друго. Защо не намерихте друг пионер за тази работа?

— Нямаше кого да намерим.

— Разбирам! Но какво искаш в същност от мене?

— Искам... помислих: не можеш ли да ѝ помогнеш да се справи по-добре със задачата си?

— Да, ще ѝ помогна, непременно ще ѝ помогна, но да видим какво лице ще направи тя.

И временно работата остана така — един похвален, друг отречен без остатък в усилията му да бъде полезен на втори отред.

Когато изпратих Герунов, продължих да пиша, не помня вече кое по брой писмо на Крум в Пирина. Писмото засягаше главно звероукротителската страст на нашия Топливо. Работата стоеше така:

На другия ден след смъртта на Петкан беше празник. Аз бях вече на крака — здрав и бодър, изпълнен с ненаситна жажда да се радвам на живота и природата.

Борис дойде в лагера. Каза ни, че днес е свободен и няма да ходи за дърва в гората.

— Ще ви събера да гледате една интересна игра.

— Каква?

— Такава... — Топливо извади от джеба си някаква мишка, вързана с канап за задното краче, и я постави на длан-та

си. Мишката беше настръхнала като врабченце и плашливо мигаше с изпъкналите си очички.

Като не пожела да задоволи повече любопитството ни, момчето се откъсна от нас и през брезовата портичка задълба към дълбокия дол.

Всички пионери бяха свободни от труд и занимания и чакаха с нетърпение новото забавление, с което щеше да ни изненада нашето дърварче.

Чакахме дълго, а Борис още не идваше. Стана обяд. Обядвахме, а той все още не се вестяваше.

— Излъга ни този път Топливо, както никога досега.

— Да, можеш ли да кажеш нещо за него? Борис винаги си е седял на думата.

— Да, така е — съгласих се с Тодинов.

След това бързо забравихме за него и се прибрахме във вилата за следобедна почивка.

Заспал съм дълбоко, сладко изтегнат на кревата.

Към четири часа, когато сирената даде сигнал за ставане, хукнах навън и тук, на пейката под кухненската стряха, съгледах нашия герой. А на пясъка между разтворените му боси крака лежеше жив дълъг смок, вързан с връвчица през врата.

— Как е, Топливо? — рекох, без да смея да приближа змията.

— Аз ѝ махнах зъбите.

После той ми посочи цялата си менажерия — мишката още седеше в джоба му, а сърчицето ѝ подплашено тупташе.

— След като закусите, ще тръгнем.

— Смока ли ще разиграваме? Но къде ти е тенекето?

Борис не отговори на въпроса ми.

След закуска почти цялата дружина, заедно с някои ръководители, тръгна подир Топливо.

Там, край естрадата на спортната, зееше голяма яма. Служила е, изглежда, за гасене на вар, когато се е градяла владишката вила. Сега ямата беше почти празна. Само в единия ѝ ъгъл имаше купчина боклук и съчки.

Пуснахме в ямата змията, пуснахме и мишката. За всеки случай Борис продължаваше да държи в плен мишката с канапче за крака.

Седнал на брега на ямата, той държеше в ръката си дълга четалеста върлина и току побутваше ту смока, ту мишката. Дълго бута той, но нищо не ставаше.

— Като си факир, не познаваш ли никакви заклинания, Борисе? — подметна му другарят Любчо.

Топливо мълчеше, цял запотен. Тънки вадички течаха по челото и пълните му бузи. И като виждаше своето безсилие да сбори животните, още повече се потеше и жалко се усмихваше.

— Луд свири, луд играе, който го гледа, ум няма! — рече по едно време Рашо.

— Чакай, Сантовски — прекъснах го аз, — на нашия звероукротител още не е проработило щастието. Да видиш ти какво знае той!...

С всяка изминала минута Борис се ядосваше страшно. Виждах това по усмивката му. То не беше усмивка от сърце, а пълна със злоба и яд. Но не се издаваше момчето.

Много скоро — както се бяхме навалили над ямата и очаквахме с потръпващи сърца какво ще стане — другарят Муз ни разблъска с лакти и рече:

— Дайте път, деца! Трябва да се помогне на нашето дърварче.

Сетне той хукна по брега на ямата, като викаше:

— Жжжжог! Жжжжог! Жжжжог!...

Това ни трябваше и на нас — момчетата. Всички завикахме „жог“, като тайничко поглеждахме другаря физкултурник. Но и той, без да се сърди, също хукна да обикаля като нас и повтаряше:

— Жжжжог! Жжжжог! Жжжжог!

— Жог, ама ти не си като прадядо си и никак не можеш да помогнеш на Топливо — рече другарят Любчо. — Мишката и змията седят като замръзнали по местата си.

И падна смях до бога — ние просто се държахме за коремите.

— Бягай в съчките, мишле! Ама глупавичко! — рече Дина.

— И змията не бяга, що ли така?

— Топливо ги е хипнотизирал — подхвърли пак очилатият Любчо.

Борис се пръскаше от мъка.

— Хайде, другари, да играем на нещичко — предложи Тинка Тосева. — Какво сме се оставили на Топливо да ни лъже? Тези животни никога няма да се сборят!

Мнозина изказаха това мнение.

— При това — рекох — силите не са равни. Змията е без зъби.

Борис почна да ни уверява да почакаме. Той просто молеше. Гласът му се засичаше, като че ли го давеха сълзи. Страхуваше се сякаш да не остане посрамен пред момичетата. И вече с по-голяма ярост взе да блъска с върлината по главата ту смока, ту мишката.

ЧИЧО СТОЯН ПОМАГА НА ТОПЛИВО

— Чакай, Борисе! — ненадейно извика зад гърба ни проточен и познат глас.

Чичо Стоян дойде със стария пазач и веднага накара Топливо да махне връвчицата от крачето на мишката. А нас разпъди — да сме се държали колкото може по-настрана.

— Че инак гадинките се плашат.

И изведнаж двете животни се наежиха.

— Ссс! Сссс! Сссс! — засъска старият готвач, наведен над ямата.

В това време другарят Любчо рече:

— Чуваш ли, Физ, за тази работа тук се иска да се наричаш Сссъсов, затуй никак не ти провървя факирството.

Ние пак се разсмяхме с глас.

— Ето, ето! — прошепна Борис с разпалени очи и замрял на място. Вълнината заиграла в ръцете му от вълнение.

Едрата сива мишка бе отворила вече уста и издаваше сърдити звуци: „Цвиц! Цвиц! Цвиц!“

На противоположната страна на ямата смокът, като се сгърчи в къса зигзагообразна форма, изправи стреловидната си главичка. Четалестият му език взе яростно да шари навън...

— Ще стане работата — обади се дядо Лечко.

Мишката се отдръпна назад и опря гръб на стената на ямата. Тя започна да диша тежко и пресечено. И изведнаж се хвърли напред — клъцна смока по главата. А той само се размърда и още повече се нагъна, като не спираше да върти език във въздуха.

— Сега пък змията ще ухапе мишката.

— Това е млад смок — рече чичо Стоян. — Не умее никак да се пази. И повече очаква, отколкото да напада.

Мишката още на два пъти нападна смока, като бързешката го клъцваше с резците си. От главата му потече жълто-червеникава течност.

— Ще го умори! — затаено прошепна готвачът.

— Кой — кого? — попитах тихичко, като се учудвах на невижданата гледка.

— Старата ще умори смокчето. Погледнете, женска е, май че кърми мишлета.

— Навярно си има малки.

Ненадейно смокът рязко подхвърли глава напред и изсъска.

— Цвиц! Цвиц! Цвиц! — Мишката за трети път се метна през главата на своя враг, бежешком заби нокти в кожата на врата му и пак изтърча и застана на предишното си място, задъхана, настръхнала и очакваща.

Змията само подскочи на място и се извърна като пряната от нажежено желязо. Тя дишаше тежко и с отворена уста, а изпъкналите ѝ очи изпущаха пламък.

— Борбата няма да има край. Ха-ха- хааа! — засмя се дядо Лечко.

— Ще продължи до мръкнало — рече готвачът.

— Един от двамата трябва да падне. Гледал съм ги аз. . . — добави старецът, като изтриваше с единствената си ръка потта от челото си.

Борис тържествуваше. Той ни гледаше с доволни очи и чакаше да го похвалим.

Но децата взеха да изпитват страх от борбата и замолиха ръководителите да ѝ турят край.

Тогава другарят Жогов се наведе над ямата и размаха кепето си. Двете животни изведнаж се умириха. Те извърнаха глави и спряха изцъклени очи в черното нещо, което ги заплашваше от брега на ямата. И аз забелязах как мускулите под кожата им се отпуснаха и успокоиха. Сякаш за миг злобата бе угаснала в малките им сърчица.

След минута смокът затвори уста и с едно „фффът!“ грозно изфуча и се намъкна под купчината съчки в ъгъла на ямата. Мишката, напротив, продължаваше да ни гледа смаяно; сетне просто слепешката се втурна напред, покатери се светкавично по отвесната стена на ямата и неусетно се заплете в краката ми. Изревах ужасно:

— А-а-а! . . .

Децата се разбягаха с крясък и се пръснаха по спортната. Но след това пак се скупчиха до едно, като дигаха весела глъчка. Смееха се на висок глас и ми подхвърляха разни закачки, задето винаги съм се навирал на първо място! Мене ме досрамя. Грабнах един камък. . . но кого ще намериш? Мишката бе изчезнала сред пелинювите храсти край естрадата.

НОЩЕН ПОХОД

Лагерните дни минаваха един след друг, пълни с най-разнообразни игри и развлечения. Наред с кръжочната дейност всичко проведохме, всичко изпитахме. Не бяхме провели само нощен поход. Мине ли и той, ще почнем да мечтаем за дома. Винаги така ставаше: труд, блъскане, тичане, веселби, а наближи ли изтичането на смяната, обхваща ни желание да бъдем между близките си, да им бъбрим до късна нощ как сме прекарали в китния балкан. Ние и тогава пеехме:

Дай, дай, дай, мили роден край,
нашто лагеруване да няма край!

За нощен поход имаше много желаещи — повече от две трети другари и другарки. И когато ръководителите ни съобщиха: „Утре вечер тръгваме!“ -- радостта ни беше безгранична.

Започнахме да се стягаме. Някои момчета имаха джобни фенерчета. И аз имах фенерче. Но батерийките им се бяха изхабили и ние предварително поръчахме на бате Тошо да ни купи — и той ни донесе от Велинград батерийки. Готвачите приготвиха големите фенери. Те също щяха да ни придружават.

— Повече храница, чичо Стояне. Знаеш, я, цяла нощ ще останем в гората и за да няма гладуване...

— Става, момчета, става. Чичо ви Стоян пет лета вече с нощни походи се разправя.

Миозина изказаха желание и партизанинът да дойде с нас. Изпратихме му покана. Бати Страхил веднага ни отговори: „С вас съм, другари пионери!“

Радостта ни още повече се засили.

Когато настана часът да тръгнем, той беше с шмайзера си в нашите редици. Ние особено се радвахме на неговото присъствие и само болните и най-страхливите момиченца — около двадесетина на брой -- не пожелаха да участвуват в похода. Оставихме ги на грижите на дядо Лечко, баба Катя и кака Еленка.

Това, което ще разкажа сега, е много важно да се знае. Навремето го записах и в дневника, за да послужи за урок на онези пионери, които ще летуват след нас в лагер „Вълко Червенков“ ...

Тодинов беше ходил през деня в селото по своя работа. На връщане той ме намери и какъвто си беше запален, със светнали очи ми каза:

— Дълбинов, работата се нарежда! Ама как ловко я наредих и ти ще се зачудиш! Приказвах с другаря партизанин и той ми обеща: „Добре, ще вървим заедно, но няма да се делите от мене! Като ви подбера десетина пионери със себе си, хем ще си вървим по пътя нагоре в планината, хем ще си попукаме с шмайзера."

— Щом е тъй, с вас съм! — радостно се съгласих на първа дума.

Но сетне, сетне! ... Как горчиво се каех, задето и този път бях позволил да бъда „ловко" заблуден от бай Димитър, както при историята с нашето „бягство" ...

Попаднах в такава беда, че не намирам думи да я опиша. Но нямаше вече връщане назад, нямаше изход! ...

След вечерна проверка сирената отново засвири сбор. Направихме втора проверка — 108 пионери, готови за път.

Преди да тръгнем, другарката Бодра ни говори за значението на нашия нощен поход:

— Другари, току-що получихме известие от „Щаба на армията", че над местността Сърнена ливада са прелетели неприятелски самолети и спуснали диверсанти, които застрашават нашия тил. Какво ще трябва да правим?

— Ние ще трябва да направим така: да се спуснем към Сърнена ливада, да обградим и унищожим вражеските войници! — отговориха в хор всички пионери.

— Да, такава е и заповедта от „Щаба", която получихме по специален куриер-мотоциклетист. Но помислете, другари — продължи нашият началник, — страшна работа е то... И не е ли по-добре да се приберем в квартирките си, да си легнем и се понаспим, вместо да тръгнем да проливаме кръвта си? ... При това до Сърнена ливада има близо два километра!

Ние пак в хор:

— Не може така! Ние сме дошли тук да служим от душа и сърце на нашата любима родина и сме готови да дадем и последната си капка кръв за нейното щастливо съществуване!

— Несъмнено, пионери. И нашата „бойна" дружина веднага ще литне натам, за да накаже некадените гости, които искат да ни превърнат в свои роби, да задушат свободата ни, спечелена след толкова скъпи жертви.

— Да вървим! Не бива да чакаме! — Най-много викаше моят запален приятел Тодинов, сетне Тасе, Рашо, Герунов и накрая всички пионери.

— Добре — рече началникът. — Аз знаех предварително, че нашата бодра смяна е на мястото си. Но искам от вас, пионери и пионерки, да изпълнявате условията при воденето на битката с „врага“. Защото понякога вие се увличате, забравяте реда, дърпате се един друг, като не си отстъпвате първенството на изненадата, и развалите играта. Освен това работата стига и до бой... истински бой. А сега нареждам: втори и трети отред да бъдат диверсантите. Ще потеглят първи, за да се укрият из храстите на Сърнена ливада! С тях ще заминат другарите: Жогов, двете ръководителки, домакинът с ловната си пушка и парабела... да ги пази. Ще заминат също и двамата готвачи и Топливо, който същевременно ще закара с двете магарета закуската на дружината.

Първи и четвърти отред ще тръгнат по друга пътека, за да се справят с приземлилите се парашутисти! ...

— Нарежда се! Ловко! Кому разправях аз? Партизанинът остава с нас — прошепна на ухото ми Тодинов. На него му е много драго, че се нарежда тъкмо тъй, както ми е разправял.

— Сега да уточним авангардните части и разузнавачите — рекоха в един глас физкултурникът и другарят Копанов, който оставаше за командир на първи и четвърти отред...

Едва след това тръгнахме и ние.

При ловния парк почакахме малко. По небето на изток се разливаше алена светлина. Луната подаде нащърбеното си червеникаво око над планинските зъбери и озари с мека светлина спящата природа.

„Диверсантите“ поеха по стръмния път нагоре, начело с два запалени огнеупорни фенера. Половин час по-късно ние свихме по пътеката надясно.

Другарят Любчо, който беше дошел само да ни изпрати, изведнаж промени решението си и рече:

— Другари, и аз идвам с вас! Ако ще мрем, нека всички заедно да мрем. А за „очелките“ си никак не мисля, защо му са на умрял човек очелки?

Децата радостно го навалиха, повлякоха го след себе си и дигнаха врява до небето.

— Пионери, пазете пълно мълчание! — заповяда другаряг Копанов и добави: — Иначе ако врагът ни угади, ще ни изтръшка по гръб, преди да сме гръмнали тек пушка!

И нашите момчета и момичета, повечето неопитни в тая нощна игра, запазиха мълчание, като плахо се озъртаха и си шепнеха едва-едва.

Но сетне гласовете пак се отпуснаха, като забравиха нареждането на командира.

Месечината се издигаше все по-високо на небето. По просеките стана толкова светло, че вече не се препъвахме в нощта.

Изпърво аз изказах желание да бъда между разузнавачите, но и тук Тодинов ми попречи:

— Ами партизанина къде оставяш? Или забрави какво си бяхме наглазили? Ловко! Разбираш ли?... — рече той полугласно.

И като ме хвана под ръка, двамината се върнахме малко назад, при опашката на колоната, където беше другарят Страхил.

Той вървеше заедно с началника, лекарката и останалите двама ръководители. Всички увлечено си приказваха нещо.

КАКВО МОМЧЕ Е ТОДИНОВ?

По едно време бати Страхил изостана малко назад. Тодинов отърча при него и му прошепна нещо. А той протегна ръка и посочи нейде към пътеката, по която се движехме. Аз не дочух нито сричка от разговора им, но ми се стори, че партизанинът каза на другаря ми: вървете нататък и ме почакайте. В същност така ми се искаше да е казал.

Като търкаше радостно длани, бай Димитър веднага се върна при мене и на един дъх изрече:

— Обеща! Ловко! То не може така: и ние момчетата го искаме с нази си, и другарите-началници го искат. Ще им стане криво, а съвестта не му дава, неловко му е. Аз знам пътя, а той рече, че ще ни настигне при поточето на Меча поляна.

Грабнахме се неколцина момчета и незабелязано отминахме напред по стръмната пътека.

— Ще си попукаме с шмайзера!...

— Славна работа, да!

Знам, че мнозина, които биха надникнали в моите „Спомени от пионерския лагер“, възмутено ще кажат: „Е-хе, и това ми било пионери!“

Но аз не разказвам всичко това, за да се похваля. Напротив, желанието ми е да посоча какво не бива да прави днешният пионер, ако той скъпи славното си пионерско име!

Малко преди това трима разузнавачи, начело с другаря Копанов, бяха отминали по същото направление, накъдето и ние се бяхме запътили.

— Ловко... Гледайте да не си строшите краката в някоя дупка! — посъветва ни нашият водач.

Сантовски крачеше пръв, след него аз. Често святках с фенерчето си. В кръгчето светлина, която фенерчето хвърляше на тясната пътечка, виждах как непрекъснато ни препречваха пътя малки и големи, изгладени от дъжда, обли камъни.

Вървя внимателно, отбягвам камъните и си мисля: като какво момче е този Тодинов. За него приказваха, че много леко, без учебници и по памет, се справял с уроците си. Той познава на пръсти тия места, по които сега вървим, разбира се. Само към Беглишката река не е ходило момчето. Веднаж дори ме помоли да забравя историята с географа и да не му се сърдя, защото неволно сбъркал тогава.

Може ли тъй, защото един пионер не знае още цялата отечествена география, да му се сърдим? Не! Ти го поучи да си знае мярката, както вика татко. Станалото-станало, това не е голям грях най-сетне.

На места пътеката е стръмна и влажна. И само тук-таме луната облива с лъчите си някой храст, дънер, криво дърво или камък. Плъзгаме се час по час в тъмнината. Преди някой от нас да падне по очи, писка и бърза да се залови за храстите край пътя.

Нощни птици пляскат с крила из шумата на дърветата. Става ни грозно. На всяка крачка пукат под краката ни сухи съчки, нападали от дърветата, и пак тръпнем!

— Къде ли се загубиха нашите разузнавачи? — питаме се.

— Това няма значение. Още малко и ще стигнем поточето — казва Тодинов, избързва с двама другари напред, а ние със Сантовчето изоставаме по средата на нашата малка дружина.

— „Ловко"! — бутна ме по рамото Рашо. — Началникът ще има да ни друса, задето се отлъчихме от ядрото...

— Няма! — обажда се Тодинов, дочул думите му. — Бай ти Димитър познава на пръсти тези пътечки, полянки и долчета в раковската гора и когато той научи, че сте с мене, дума няма да продума.

Момчетата забравят нареждането да се пази тишина и започват да си приказват на висок глас. Така като че ли нощта е по-малко страшна и опасна.

ВЪРВИМ, ВЪРВИМ, А НЯМА КРАЙ!

— Аз — говореше Апостол Нашиванов, — като се замаскирах със зеленина от повет... пълзешком се примъкнах зад гърба му. А той, легнал под храстите, току се върти по корем, изблещил очи — чака откъде ще се покаже „врагът"... Но из-

веднъж като скочих върху него и изкрещях: „Пленен си!“ — Маринчо си умря от мъка.

— Ами аз? Да ви разправя ли аз? . . .

Всичко, което си разправяха другарите, бяха спомени от минали нощни походи.

Сетне всички се смълчахме.

— Вървим, вървим, а няма край! Колко ще се блъскаме още до тази Меча поляна? — рекох след малко.

— Остава ни още — има-няма — около половин километър — отвръща Тодинов.

— Да не стане като беглишките километри? . . .

— То мина онова. Ловко!

Интересно момче: докато си постигне целта и влезе под кожата ти, държи се до немай-къде ласкаво. Сетне отхвърля от себе си всяка отговорност и става безочливо и нахално дори. За първи път ми се случваше да лагерувам с него, затуй още не можех да схвана напълно характера му.

На стотина-двеста крачки зад нас пълзят нашите другари и началници. До ушите ни достигат отделни думи и смехове, глухи и разпокъсани. И не знаеш отде идат те — гората върти звуковете както си иска. Някои момчета назад пищят — планат се от ежовците, които шумолят из окапалата шума под дърветата.

Мене дори ми се стори, че преди малко някой ме повика по име и си рекох:

— Другарката Маркова пита: „Къде е Дълбинов? Навярно е с разузнавачите напред?“ — Но не последва никакъв отговор. „Щом излезем на Меча поляна, както казва Тодинов, ще седнем да си починем и ще ги дочакаме — мисля си. — Другарят партизанин сякаш забрави за нас.“

Ние често се поспирахме и очаквахме той да се зададе по пътеката, но винаги напразно!

По едно време всичко се смълча. Никакъв звук зад нас. Не сбъркахме ли пътя? Тичам напред и хващам Тодинов за яката.

— Къде ни влачиш ти, момченце? Ами ако се заблудим в гората? По-лани в Бойково . . .

Той ме прекъсна — думите му се леят като водопад — и на един дъх ми наприказва толкова неща, колкото ние всички заедно не бяхме изприказвали, откакто се отлъчихме от ядрото на дружината.

— Ловко! Бай ти Димитър не пътува за първи път през тази гора. Той може да скита тук и със завързани очи.

Боял съм се, че хората зад нас изведнаж спрели да дигат глъчка.

— Бойковец! . . . — Тук Тодинов плю. — А пък работата е толкова проста: нали и те имат душа, седнали са нейде да си вземат дъха, а ние сме избързали напред, затуй не ги чуваме повече. Разбра ли?

А това, че другарят Копанов не ни настига, нищо не значело. Разузнавачите няма да ти тръгнат по открити пътища: врагът може да е поставил тъдява секретни постове и да ги очисти до един! Минали са, значи, със своите донесения пряко през гората, дето гърми, че не вали. И по-добре е станало — ние можем да бъдем спокойни: ръководителят няма да ни засрещне и викне: „Марш! Прибирайте се до един в ядрото!“ Как съм смятал аз — другарят Копанов вчерашен ли е? Хе-хе! Той се е бил на фронта, рамо до рамо с червеноармейците, срещу фашистките гладници. Иди му поискай да ти покаже трите си ордена . . . и съветския . . . за храброст. И с две звездички на рамото — поручик се е върнал от бойното поле.

Тодинов смяташе вече, че с тези думи ми е запушил устата. Аз не можах да изтрая повече дърдоренето му и го прекъснах:

— Известно е и на децата това, което ми разказваш. Другарят ръководител ни е разказвал странички от своите бойни спомени. А ти недей много да се перчиш, сякаш си някакъв втори Колумб! . . .

Сега той пак ме прекъсна:

— Ловко! — И ми зададе много чуден въпрос: — Ти си ходил на море. Виждал си там разни кораби и капитани. А знаеш ли как се определя скоростта на една флотилия? Не знаеш, нали? Тогава пак бай ти Димитър да ти обясни: тя се определя от скоростта на най-бавноходния кораб в нея.

— Но каква връзка има това нещо с нашата работа тук? — попита смаяно Саитовски.

— Няма ли, а? Аз пък ви казвам, че има! Другарят Муз късоглед ли е? . . . Късоглед. Значи, този „кораб“ нощем плува така, сякаш стъпва в панички, затуй ядрото трябва да го изчаква и се бави.

Поисках да го прекъсна, да не му растат толкова ушите от сполучливите примери, но в това време стъпихме на просторна морава и Тодинов изпревари:

— Ето че стигнахме Меча поляна!

НА СТРАХА ОЧИТЕ СА ГОЛЕМИ

Като се вгледахме по-добре в полегатата и огряна от лунна светлина местност, пред нас се представи твърде любопитна гледка. В дъното, където поляната се спускаше в някаква долчинка, играеха няколко зайчета, които с подскачанията си рисуваха чудни фигури.

Ние затаихме дъх, вторачихме очи и се любувахме на невижданата игра на зайците.

— Сядайте, момчета, да не ги изплашим — прошепна Тодинов и добави: — Тук ще си отдъхнем малко и ще дочакаме другаря партизанин. А сетне още малко и ей къде е Сърнена ливада.

Сядаме, притулени под лещаковите храсти на единия край на поляната.

Унесени в играта на зайците, ние забравихме всичко. Забравихме закъде сме тръгнали, а времето минава и звездите постоянно менят мястото си по чистото небе. Задуха силен вятър. Струпаните над планинските зъбери гъсти облаци плъзнаха към луната, подгонени от вятъра. Стана студено. Всеки се загръща, дига яката на палтенцето си.

Наблизо сред тревите тече поточе, което приспивно ромоли и навява сладка дрямка.

— Другари, да не заспите! — казвам. — Още малко и нашите ще дойдат. Сетне тръгваме по-нататък.

— Другари, да се проверим! — рече Рашо. И започна да брои на ум насядалите кръстом по земята момчета.

— Осмина тръгнахме и пак сме си толкова.

— Там виждам сякаш и девети! Но той през всичкото време мълчи — рече Апостол Нашиванов.

Обърнах очи към храста, който растеше близо до стръмната пътека, по която дойдохме. Рашо става и пристъпя нататък.

— Павелчо, ти какво дириш тук?!

— Чакам другаря партизанин.

Стана ми съвсем ясно: това момченце, като усетило закъде се стягаме, веднага тръгнало след нас, а ние да не го забележим!

Апостол отиде да му се кара:

— Върни се веднага при ядрото! Дигай се, грабвай си партушините и да те няма!

— Ти пита ли някого, та си тръгнал подир нас?

— Ммммм. . . ммм. . .

— Заповядват ти, Павелчо, и ти си длъжен да се подчиниш на отредния си командир — добавих решително.

Павелчо смъмка нещо и недоволен, веднага се заспуска по пътеката надолу. Но това е било само за лице. Ние двамината с него пак се сблъскахме в мрака на нощта. Сблъскахме се, когато бях изпаднал в страшно окаяно положение и животът ми висеше на косъм, дето се казва, като нито за миг не престанах да си мисля: „Свършено е вече с мене, тук ще ми бъде гробът! . . .“

Докато се разправяхме с Пишунов, забравихме играта на зайците. А когато отново се огледахме, те бяха вече избягали. Не, не всичките. Беше останал още един заек. Той бе застанал на задните си лапи, дългите му уши шареха и се кръстосваха, като душеше въздуха по посока на нас.

„Къде е сега татковата двуцевка?. . .“ — мислех си. И като си представях, че дигам пушката за прицел, аз дори неволно свих едното си око. Изведнаж тъмен облак покри луната и потопи в сянка открай докрай поляната. Тогава заекът избяга.

Полегнах малко на гръб и се загледах в месечината, която бавно се провираше под гъстото було на облаците.

И неподейно дочух как нещо се промъква зад гърба ми, сякаш някой тежко ходи из храстите, съчките пращят под краката му и сетне силно изпръхтя!

— Мечка! Бягайте! — викна колкото му глас държи Малю Шишков, братчето на Здравка, и сетне какво стана, не помня.

Другарите хукнаха презглава на разни страни по поляната, като пищяха и дигаха невъобразима врява. А аз — къде съм бягал, колко съм бягал и до днес не знам. Но като се спрях отново, гледам — пак някаква полянка и пак наблизо шурти поточе. Помислих си: „Минал съм от другата страна на поляната. Ами сега?. . .“

Да викам, за да ме чуят другарите, не ми достигаше куражът. Боях се да не издам присъствието си на страшния звяр, който ни беше подгонил и така силно изплашил, че още биеше сърцето ми.

— Не! — рекох си. - Става, що става, ще мълча и само ще мълча. Сам в планината. . . нощно време. . . опасно!

И ще вървя тихичко през гората, и няма да обръщам глава ни назад, ни встрани, защото на страха очите са големи!. . .

САМ

Познавам един татков приятел — ловец, много сериозен и положителен човек. Другарите му го тачеха, защото беше много сладкодумен — заприказваше ли, мед се лееше от устата му. Ние децата много обичахме да слушаме неговите ловджийски спомени. Дойдеше ли у нас, веднага ще го заобиколим, жадно загледани в очите му. А той приседне на миндера, загледа се замислено пред себе си, сякаш виждаше случката, която се канеше да ни разкаже, приглади с два пръста рунтавите си мустаци и започне:

„Много често — казваше той — върви из гората и изведнаж, като изскочил изпод земята, пред тебе ще се изправи с целия си ръст някой опасен звяр. Но ти не се бой. Ако мечката не е гладна, ще те наплюе така и ще си подмине. Защото — звяр, звяр, ама и той се страхува и сигурно такива мисли се въртят в главата му: „Да му разваля кефа на тоя пътник и да се спусна срещу него добре, от това по-лесно няма. Но и той не носи ръцете си на гърба, а виж, че ми запратил някоя шикалчица, както съм раззинала уста да го налапам. Сетне ще ми вземе кожицата за кожух.“

Докато се ровех из спомените си и треперех от вълнение, добре познато под името страх, облаците все повече се трупаха над главата ми и бързо затулиха цялото небе. Луна, звезди, всичко изчезна и угасна като огнище, върху което си изсипал котел с вода. Навред из гората настъпи непрогледна тъмнина — оттук дотам не можеш да видиш. Вятърът все посилно бучеше, а дърветата от двете страни на криволичещата пътека блъскаха клони и издаваха див вой.

Не, не бива да се бавя — рекох си окуражен. — Ето поточето. . . същото. . . Ще тръгна по него и навярно то ще ме изведе при нашите „отбранителни“ части.

Тръгвам, като не напускам нито за миг тревясалата пътечка край брега на ручея. Пред мене час по час се изпречват храсти, пънове, скали и дървета. Аз се блъскам и дращя по тях, запъхтян до премала, и бързам, бързам. Скоро може би ще ливне дъжд. . .

На едно място през шумата ми се мярна светлинка. Дървари! . . . Но светлината изведнаж се изгуби. Искам да извикам, но как, като страшно се боях от собствения си глас?

Сякаш той щеше да разбуди всички горски зверове и тогава — чакай мечките да те заплюят, ако имаш юнашко сърце!

Под краката ми пълзят някакви дребни животинки и това още повече увеличава страха ми. Косите ми настръхват. По гърба ми лазят мравки. Ризата ми е полепнала на гърба от ледена пот. ...

Сега кой път да хвана?. . .

„Как се определя скоростта на една флотилия. . .“ — минаха ми през ума думите на Ловко. Но ти ела ми кажи сега: как се определя пътят на едно загубено в гората момче, което дири да мерне планинския рид „Овчаря“, за да се оправи?... Оставаше ми само тази надеждица.

„Скоростта се определя . . .“ — започвам сякаш да бълнувам. Ще ме втресе. Прокарвам ръка по челото си и „флотилията“ бързо се изпарява от главата ми.

„Аз съм бойковец. . . Деца, не се дърпайте при играта. Планите се сами. . . Но който плаши другите, той сам носи страхливо, пилешко сърце . . .“

Какво ли прави сега другарката Ютева? Ами Маркова?... Моите подплашени другари ще се приберат здрави и читави в дружината и ще разкажат как съм пропаднал сам и в неизвестност. Тодинов ще щракне с пръсти: „Пфюйт, ловко! Ще го намерим! . . .“ — и те ще се погрижат да намерят следите ми.

Подминавам още стотина крачки все по брега на поточето И изведнаж гледам — то шурти пенливо и излива водите си в някаква дълбока пропаст. За малко да се сгромолясам на дъното й.

— Изгубих пътя! Това не е поточето, което търся, и поляната съвсем не е Меча поляна!. . .

Сядам на един влажен камък да се отморя. Стискам глава между дланите си, а тя бучи като вятъра.

— Сви ли сега нашият „Борко“ нейде из района на лагера? Ще се сетят ли да му подхвърлят малко варена каймица?

Заръмя ситен дъждец. Аз треперя и зъбите ми непрекъснато тракат.

„Другари, другарчета. . . прощавайте! Аз няма вече да се върна при вас!“

Налегнаха ме тежки мисли. По очите ми нещо пари — сълзи задушиха гърлото ми. Още малко и ще зарева с глас, но стиснах зъби и не дадох на сълзите да ме покорят. Разтърсих глава гордо вдигнах чело:

„Аз пионер ли съм? Пионер! И ето, аз не се боя от нищо. . . татко, защото много ми се иска пак да те видя, да видя мама, батко Евтим и Петърчо! . . .“

Същевременно страшно разкаяние разкъсваше сърцето ми за това, което направих, като се откъснах самоволно от дружината.

Но мислите ми не спират, а се нижат една от друга по-неприятни и по-отвратителни.

Макар и по-късно татко ще научи от устата ми истината и ще каже: „Как можа, сине, от страх да вземеш гората на два скока, без да се справиш с действителността — дали опасността е била явна или само мъгла?“ — „Но, татко, мечката!. . .“ - „Вървеше по петите ти?“ — „Ами, вървяла! То онова момченце. . . така страшно изписка. . . Къде ще ти остане време да се справяш ноцно време с действителността!“

Ставам от камъка и пак тръгвам. Излизам на малка поляна. Тук пак изниква и се провира между тревите тясна пътечка. А дъждът продължава да вали, ситен и спорен. Дрехите ми залепнаха на гърба.

Пред мене се изпречи грамадно дърво.

— Ще се кача на него и ще остана на върха му до съмнало! Не! Ще проуча отгоре къде беше „Овчаря“ и бързо ще се ориентирам в посоката, която трябва да хвана.

Дървото беше много високо, но аз криво-ляво се покатерих до самия му връх. И тук изведнаж нещо изцърка — глътнах си езика и за малко да полетя презглава надолу.

Катериче гнездо!.. . .

Кой свестен човек ще седне да се бои от катерички, такива невинни и плахи животинки, но мене ми стана грозно и със светкавична бързина се смъкнах обратно на земята. Но „Овчаря“ не видях. Изчезна и тази надежда!

Навлизам в някаква мочурлива долинка. Едра родопска папрат се блъска в краката ми. Трънаци раздират дрехите ми. Пред мене израства нов гъсталак. Сега накъде? . . .

Ами ако ненадейно стръвницата изскочи от дупката и ме подгони?! Онзи добър татков приятел сигурно говореше за случаи, когато денем застанеш очи с очи пред горския звяр. А нощем? . . .

И дали беше убита тя или не? Чувах селяни да разправят в лагера, че лично видели мечката, просната на площада пред селсъвета. Но аз като не съм я видял! . . . И дали това е била същата стръвница? . . . И дали мъжката сега не ме наблюдава нейде изпод гъсталака?

Бати Страхил нищо не беше споменал за втората мечка. Или той нарочно е мълчал? Така е, на децата не всичко се казва, за да не се плашат.

С такива от страшни по-страшни съмнения се пълнеше душата ми, главата ми се надуваше, бучеше и цял се къпех в студена пот. Зъбите ми непрекъснато тракаха. Вслушвах се на всяка крачка, но не чувах нищо друго освен ударите на сърцето ми.

ЧОВЕКЪТ С „НОЖА" ЗАД ГЪРБА МИ....

Промуших се под гъсталака, излязох между два ронливи сипея и намерих нова пътека, зашумена отвред с лещакови храсти.

Пътеката час по час менеше посоката си. Върти насам, върти натам, спуска се в някоя долчинка, възкачва се към облаците и пак завърта наляво или надясно. И мене ми се струва, сякаш постоянно се спускам в някакъв огромен и дълбок кладенец и пак се измъквам нагоре. Дотолкова непрогледната тъмнина преобразяваше местността.

Спрях за малко, капнал от умора. Бях страшно зажаднял. Потърсих в мрака и намерих ручейче с бистра и студена вода. То звънливо бъбреше в късната нощ. Да можеше да говоря, то би ми направило голяма услуга, ако ми кажеше накъде да вървя. Но и това ми желание беше само една мечта. Всичко спи. Чашките на горските цветенца са затворени. И птичките спят в гнездата си. Само аз кръстосвам без път в планината и не знам къде да спра да почина безгрижно и без страх.

Къде ли са и моите непослушни като мене другари? Сигурно са се прибрали вече в лагера за сън. Те бяха много, затуй са сполучили да се оправят в нощта. Страхливци! С такива да не тръгваш на път!. . .

Поне зорницата да се покажеше. Но небето все още е покрито с дебела пелена. Вали.

Как ли биха постъпили на мое място Павлик Морозов, Александър Матросов или Амазонката? Навярно те без страх биха останали под някое дърво да дочакат разсъмването. Но ако им предстоеше важна задача като моята тази вечер. . . Не, не бива да се чака! Аз трябва да намеря поне тази Сърнена ливада, защото там, сред „защитниците" на лагер „Вълко Червенков", моето място е празно. Какъв срам! . . . И пак тръгвам с бързи крачки по каменистата пътека.

Нощни горски животни пресичат пътя ми. За малко да настъпя нещо, което изквича — не, то издаде звук на ядосана гъска: сссст! Не беше змия. В тази студена дъждовна вечер змиите се таят на сушина в дупките си. Ежко беше.

Вървя и вървя, без да знам кое време е. От дългата умора колената ми се подкосяват. Все по-често се питам: движа ли се, откъде съм тръгнал, закъде отивам и колко време вече ходя самотен из тази безкрайна гора. Препънах се и зарових глава в шумата на пътеката. Шумът от моето падане още повече ме изплаши и преди да се дигна, плахо се озърнах.

От известно време часам ми се струва, че някой върви след мене и уморено диша във врата ми. Стъпките му дебнешком ляпат по калната дъбова шума. Плещите ми се схващат. Китките на ръцете ми се свиват до болка в пестници. Косите ми настръхват. По гърба ми лазят студени тръпки. Вратът ми е като сдървен — потънал дълбоко между раменета. Най-сетне се решавам и обръщам глава. Взирам се на четири — нищо не виждам освен тъмнина и само глуха тъмнина!

Но чувството, че някой дебне подир мене, не ме напуща нито за миг. Вслушвам се — шумата пак шуми. Спирам се — няма стъпки зад гърба ми. Пак тръгвам — пак някой лекичко крачи и пръхти във врата ми! ...

Вървя час, два, а може би и три. Вървя сред нискорасла дъбрава. Тежък дъх на влага и плесен изпълва въздуха. Тежко се диша. И изведнаж някой ме ритна по кокълчето на крака! Заболя ме много, пред очите ми изскочиха искри и двойно ми притъмня. Обръщам неволно глава и изтръпвам! Не — замръз-

вам на място! Стоя като схванат за пътеката! А сърцето ми — туп! туп! — лудо заби в гърдите ми.

Пред мене стоеше някакъв си много нисък човек, почти джудже, с насочен гол нож към гърдите ми! По лицето му играеше злобна усмивка. Той сякаш се надсмиваше на моя страх и безпомощност в последните минути на краткия ми живот. Острието на ножа издаваше грозен блясък. Още малко и да зарева с цяло гърло!

— Виж тука какво нещичко си намерих — чух изведнаж непознат глас.

— Па-вел-чооо! — викнах с цели гърди.

Той мълчеше гузно и плахо.

— Па-вел-чооо! Какво търсиш тук, Павелчо?

— Ходя след тебе . . . цяла нощ вече!

— А защо не се обаждаш?

— Аз мислех, че играта е такава — да вървим и да мълчим, както при нападението на „дядо владика". А пък се изквасих, изподрах си ръцете и краката от тия трънаци!

Представете си, това момченце се е намирало наблизо, когато уплашени се разбягахме из гората. То хукнало след мене, дълго вървяло по петите ми, а аз да не го усетя!

— Павелчо, Павелчо — рекох, — щеше да ме побъркаш. . . Косата ми побеля от страх! Я хвърли това „нещичко" от ръцете си!

— Но аз го намерих под дървото, когато ти се катереше . . .

— Моето джебно фенерче? Дай го тука. Павелчо, Павелчо, какво щеше да направиш! . . .

— Аз пък като съм с тебе, никак не ме е страх, бате Радовене.

— Намерил си кой да те уварди в случай на опасност, нали?

— Сега накъде? — попита Павелчо. — Лагерът комай остана много далече . . .

Разкрачен по средата на пътеката, аз едва поемах въздух и мълчах. Чаках да се успокоя.

КОН?!...

Когато дойдох на себе си, попитах:

— Павелчо, ти там ли беше, когато онова „нещо" изпръхтя и ни наплю?

— Кое беше то? Не мога да си спомня — рече Павелчо, като дигна рамена.

— Мечката.

— Онова . . . бялото ли?

— Не знам бяло ли е, черно ли е. Но ти не се прави на дивак, момченце! . . . — викнах в лицето му.

От преживения страх нервите ми се бяха страшно изопнали и сякаш, за да ги успокоя, изпитвах нужда да крещя и се карам:

— Бели мечки по нас няма, разбери! Те се развъждат там нейде, на север, където има вечен лед. А у нас мечките са обикновена порода, нашенска. Не си ли виждал? Не бива да водим тук празен разговор, казвам ти!

— Но то беше кон . . . бял кон . . . вързан с въже за колче сред храсталаците. Вие нали ме изгонихте? Но аз се върнах след малко и рекох да се скрия близо до вас, зад гърба ви. Нагазих купчина съчки. Тогава конят ме усети, дигна глава и изпръхтя до сами лицето ми.

— Кон ли?! Кон, а? . . . — заприклепвах често-често и веднага разбрах каква била работата за най-голям мой срам. И като не исках да се издам пред Павелчо, че един кон ме беше изплашил, изведнаж рекох:

— Лъжеш, Пишунов! Или искаш да ме изкараш за голям страхливец, но сбъркал си адреса! Не е вярно, не! Нали видях мечката — протегнала лапа до сами рамото ми?! Виж, бели вълци има . . . — говорех забъркано и продължих да го навиквам: — Млъкни! Не стига, че не изпълняваш заповедите на началниците си, върви посред нощ по петите на хората и ги плашиш . . . ами искаш и на сляп да ме правиш!

Но скоро се стреснах и трябваше да млъкна. Видях, че отивам твърде далече.

„Какво правя? — рекох си. — Да не би нещо да съм се побъркал? „Бели вълци“ и не знам какви си дивотии! Утре като се успокоя, ще се извиня на Павелчо. Прощавай, ястребе, аз сполци нарочно исках да те посплаша с мечката . . . за да станеш действително примерен пионер.“

А сега рекох спокойно:

— Стига, Павелчо, и нека оставим тези страшни приказки за заранта!

Но той ме прекъсна и попита:

— Ти чу ли одеве как свиреше сирената?

— Абсолютно нищичко не съм чул, ястребе.

— О-хо! А аз чух. Колко дълго свири . . .

— Тъй ли? Но къде съм бил аз?! Не, слушай, момченце, понякога аз така се унасям в мислите си, че и с тъпан да ми биеш на ухото, не чувам!

— Ама как дълго пищя... пищя, сякаш плачеше... за нас. Сигурно другарите са тръгнали да ни търсят. И какво ли си викат: загазиха тия момчета!

— Вярваш ли?

— Ба!

— И аз се надявам, че другарите сега са стигнали на Сърнена ливада и си представям как тичат срещу началника и викат: „Павелчо Пишунов и Дълбинката се загубиха, опасно!"

— Нали? А пък ние си седим тука, приказваме си и нет пари не даваме за мечките.

— Но кой знае, Павелчо, може би на тебе само ти се е сторило, че свири сирена?

— На мен ли? — рече Пишунов, като прихвана ръце на гръб и изпъчи гърди.

— Как иначе... На човек понякога му писне ухото и той се ослушва не свири ли нещо — дордето, разбере, че ухото му пищи.

Павелчо отстъпи крачка назад по пътечката и като сложи пръсти в ушите си, живо отвърна:

— Тия ушички чуват много отдалече. Когато бях на лагер в Атолука, а машината пуфтеше и свиреше долу край Марица, пак чувах — влак минава.

— Но ти разбра ли откъде пищене сирената?

Павелчо вдигна рамене:

— Де да знам! Ту оттук, ту оттам... ама много отдалече.

— Виждаш ли, прав съм бил значи: това е от многогласното ехо. Гората върти звука, както й се иска. И „Овчаря" не можахме да мернем оттука, а то иначе — отдавна щяхме да запрашим към лагера.

— То се вика, здравата загазихме. Но ние сме си виновни, задето не се подчинихме на дисциплината и не останахме при партизанина в дружината.

— Престани, Павелчо, че от срам не мога да се търпя и цял изскачам от кожата си!

Постояхме няколко минути занемели на едно място, като продължихме да се вслушваме: дано се обади повторно сирената. Но надеждите ни останаха напразни. И пак помислих, че това свирене е чисто Павелчова фантазия. Но не било така. По-късно чичо Стоян ми разказа всичко. Ето какво ми разказа този добър човек.

ТРЕВОГА В ДРУЖИНАТА

Седяхме един до друг на пейката под кухненската стряха. Чичо Стоян беше кръстосал крака и килнал на една страна бялата си кухненска шапка, увлечено ми разказваше.

— Аз ли да те оставя така? — рече той, като засука храбро ръкавите си: — Чичко ти Стоян да мирува, когато ти си водил борба с таласъми и караконджули в планината? Не, не ме познаваш ти. Но нали бях пленен от „врага“ . . . Инак — допущаш ли да скръстя ръце? — бърже щях да се запна с пушка в ръка и да те върна от средата на пътя. Второто поточе те е заблудило тебе, така смятам аз.

В тази глава предавам само думите на стария готвач. Съвсем не искам да се намери някой, който да ме обвини в хвалба. Аз изобщо не обичам да се хваля. И никак не са ми по сърце деца, които на всяка крачка се хвалят и искат да изпъкнат.

Чичо Стоян дори имаше намерение да замълчи някои неща, но аз веднага го замолих да бъде откровен и да ми разкаже всичко, всичко, както си е било.

И тогава разбрах . . . и си рекох: „Колко хубаво е да знаеш какво мислят и говорят за тебе хората. Така ти си вземаш бележка от техните думи и се стараеш за в бъдеще да поправиш своите недостатъци.“

Месецът не бил още залязъл под облаците и греел като ден. Сърнена ливада се къпела в мека светлина, а тревиците на всяка крачка пръскали свежест и сладостен дъх.

Започнала играта.

Парашутистите се укрили из храстите на младата елова горичка край ливадата. Нашите настъпващи части, щом наближили мястото на вражеския десант, веднага пропълзели от всички страни и поставили в чувал неканените гости. Сам Крушков хванал трима пленници. Сетне неволно се натъкнал на боркинята Надка Тошева. Тя писнала и по недоразумение му запляскала една „здравичка". Тасе се хванал за бузата, но нищо не продумал. И сам за малко щял да попадне в ръцете на парашутистите.

Вражеските диверсанти били обезвредени до един и тилът на нашата дружина се намерил в пълна безопасност.

Тогава децата веднага огладнели. Мъжете разтоварили двете магарета, пуснати да пасат на поляната, и взели да раздават закуската: на всеки пионер по кюфтенце и дебела филийка хлебец, намазана с един пръст масълце.

— Павелчо! Пишунов! Къде си? — развикали се от четвърти отред.

Но Павелчо не се обадил.

Тогава другарят Копанов се усъмнил нещо и рекъл високо:

— Другарю началник, не е ли време да проверим числения състав на нашите дечица?

— Да, да, другарю. Какво сте правили досега? Аз се надявах на вас, на ръководителите. Може някое да е пропаднало по пътя.

— И нашият председател Апостол го няма, другарю ръководител!

Копанов изтръпнал, кръвта му изстинала, както се казва при такива случаи. Нали е бивш босц, той е трябвало да знае как стават тези работи и го налегнало страшно гризене на съвестта.

Заобаждали се и от нашия отред:

— И оня — дето си драпи в дневника, — и той липсва между нас! ... — най-много викала боркинята, от чиято ръка пострадал моят приятел Тасе.

Копанов още повече объркал конците, но изведнаж дигнал чело и започнал да крещи:

— Другари, никаква закуска, преди да се преброим! Строй се!

С порязаници в ръце момчетата и момичетата заели местата си в строя.

И какво излиза? Девет души липсват, девет души пропаднали в неизвестност!

— Хубаво я наредихме — изахкала другарката Бодра и без „здравичка" се хванала изплашена за бузата. — Ами сега? Каква я свършихме! ...

А през това време небето се затулило от черни облаци и заръмял ситен дъждец.

Пионерите, с още неначената закуска, се сврели под дърветата в еловата горичка. Сърцата им се свили от тревога. В очите на някои вече плували сълзи — яде ли се в такова отчаяние: деветима липсват! А из гората шетат какви ли не зверове — и вълци, и мечки, и рисове...

Само двете бездушни пъстри магарета не почувствували скръбта от загубата и макар да ги шибал дъждецът, продължавали вкусно да хрупкат сочната тревица.

— Къде ли са сега те: Радовен, Малю Шишков, Рашо председателят?...

— Какво ли правят в този дъжд?

— Трябва веднага да пратя телеграма на татко, че Малю изчезна — простенала Здравка и се обляла в сълзи.

— Другари, не се плашете! — викнала нашата отредна ръководителка Ружка. — Ставало е и други път такова нещо, но загубените пак са се връщали, след като огладнеят. Яжте и не се тревожете

Но порязаниците с кюфтенца отгоре все така неначенати си седели в отпуснатите ръце на пионерите.

— Аз няма да туря троха в устата си, дордето не разбера жив ли е Радовен! — обадила се Дина Калашникова.

— И аз... за Рашо... — смъникала Тинка.

Само Надка възразила:

— Много ми трябват! Да не са се отделяли от нас. Каквото търсили, това и намерили — и захапала кюфтенцето си.

А Тасе ходел като замаян, напразно поглеждал по всички посоки и чакал — дано му свирнем отнейде, дано се зададем!

ДРУГАРИТЕ ВЗЕМАТ МЕРКИ

Загрижени от изчезването ни, мъжете хукнали със запалени фенери из гората да ни търсят. Но колкото и да се блъскали в нощта, диренето им не довело до нищо. Върнали се мрачни, уморени и с невесели лица.

— Никакви следи не можахме да намерим, другарю началник — докладвал Копанов, като изтривал с кърпичка челото си.

— Ами сега? Кажете, другари, какво да предприемем? — обърнала се другарката Бодра към ръководителите. — Така и по-лани в Бойково, при нощен поход, изчезнаха няколко момчета. Ума си изкарахме от страх, докато ги намерим! Каква

сметка ще даваме сега на техните родители и с какъв доклад ще се явим пред Околийския народен съвет?

— И пак ще ги намерим — решително заявил Копанов.

— Ах, вие, вие! — сърдито добавила другарката Бодра. — Сякаш не деца, а грънци са ви поверили!

След това началниците се заделили на единия край на ливадата и продължили да разискват събитието и да се обвиняват един друг. И дълго ни оплаквали. Най-първо започнали да оплакват Тодинов, Саитовски и другите загубени, а сетне дошъл и моят ред.

Другарката, завеждаща кръжочната дейност, рекла за своя помощник:

— Какво ловко момченце беше той — и вярно като кученце. И както гледаше децата в очите, така обичаше да ги полъгва, но без задна мисъл, а ей така на шега.

И всеки изказал мнението си, и всеки излял чувствата, които тежали на сърцето му.

— То онова момченце — сладкодумното, височкото, с малката главичка, отрупана с руси пашкулчета, то е повело децата след себе си! — подхвърлил внезапно и мрачно чичо Стоян.

Лошо настроение е имал старият готвач, затуй се бил нахвърлил върху „височкото“ момченце.

Но някои взели да ме жалят.

Лекарката казала:

— Да, русичкото с къдравите коси ... но и между другите има много слабички и ще се изпоразболеят в този дъжд! Ще го пратя на родителите му накрай време, преди свършването на смяната. Много лудува, чичо Стоян е прав. Зер на гърба ми ще се струпат всичките криви дърва, когато легнат ... — Заедно с тези думи лекарката сключила в отчаяние ръце и обърнала очи към еличката над главата си.

Другарката Маркова рекла да ме защити, но другарят Музй попречил. Той протегнал ръка за очилата си, които бил сложил на тревата до себе си, и изтървал:

— Другари, аз на едно се учудвам най-много: как се е решило да скита в нощта онова малкото, което един ден беше злоупотребило с очелките ми! ...

Маркова сърдито го прекъснала:

— Другарю Карабоюков, кога ще се научите да приказвате правилно български?! На два пъти вече тази вечер ви чувам да казвате: очелките. А очилата са си очила и нищо друго. Уж сте културен българин.

— Благодаря, другарко, ще си взема бележка от вашите думи — рекъл другарят Любчо, като ѝ се поклонил до пояс в тъмнината.

Но сетне, за да заглади впечатлението от грубия си тон, Маркова въздъхнала дълбоко и рекла:

— Отиде ми най-добрият ученик! Какъв талант се криеше у него и какво щеше да излезе пак от него, нямате представа!

— И как само стреляше с моята ловджийска пушка — добавил бати Тошо: — дан! — без да му мигне окото.

— Пропаднат ли завинаги тези момчета и моят театър на открито пропада — поклатил печално глава „културният българин“ и продължил. — Кой ще ми замести „колхозния председател“? А няма кога да се занимавам с обучението на нови артисти.

Настанал редът и на другаря Физ.

Но той налъгал и налъгал за русото момченце:

— Съгласен съм — рекъл, — че момчето беше талант. Но някак си не вървеше в крак с физкултурата. Стопих се с този непоправим Дълбинов: никак не му теглеше сърцето към масовите игри. Дайте му само мастило и хартия. И пишеше, не си играеше на шикалки. До късна вечер лампата гореше над главата му. С часове не дигаше глава от бялата хартия. Казват, цял роман вече съчинил този Радовен и го пращал на части ло някой си свой другар в Пирин планина (Крумчо ли беше, Наумчо ли, не помня!) да го чете. И ако остане живо това момче и продължи писателската си дейност, ще стане това, което не е ставало между нас! Като събере и издаде лагерните си преживелици в отделна книга, мнозина наши ръководители и началници ще видят като в огледало лицата си.

— Такова нещо позачух и аз — рекъл очилатият Любчо. — Но щом е била такава работата, другарю физкултурник, не биваше да му разказваш своята жоговска история.

— Да, да, артисте. Опасно момче, което дава големи надежди. Той и тебе ще нареди заради очелките ти; ще нареди и другарката, задето постоянно се заяжда заради някакви си родни думички и не оставя хората да ги произнасят както им е угодно! И сега, ако стане нещо с него, аз съм длъжен да ида у дома му и да моля близките му да ми простят, задето не съм оценявал както трябва качествата на техния син и съм го карал да се премята презглава в часа по земна гимнастика!

Разбира се — бързам да добавя, — на стария готвач не биваше да се вярва напълно. Разговорът, който се е водел на поляната, само наполовина е бил верен, мисля аз; а на останалата половина чичо Стоян сякаш нарочно придаваше изкълчен вид, за да ме разсмива.

След това всички се смълчали и навели тъжно глави.

Чичо Стоян ми разправяше, че и той навел глава, но аз на него, смешника, не му вярвам много-много.

И че уж другарката Бодра си мислела какъв доклад да прави; а лекарката — кого да вземела на око и да го прати дома преди изтичане на смяната.

— А ти, бай Стояне, защо мълчиш и думичка не продумваш? — изведнаж се обърнал началникът към него. — Вие май се карахте с момчето, та . . . не знам какви мисли се въртят в главата ти по случай неговото изчезване.

Чичо Стоян — както седял така на тревата — се попадигнал, подпрял се на чамовия меч и като въздъхнал тежко-тежко, заприказвал:

— Какво да река, другарко? То се е казало вече всичко, щом нашето момче пропадна — отиде, та се не видя! Но и мене, като Жогов, ме мъчи малко съвестта. Седя си тука и мълча, но никой не знае какво ми е на сърцето; а мозъкът ми работи ли, работи и бучи като тази нощна буря! Ровя се из паметта си и се окайвам: вярно, между нас имаше разправии с момченцето. Но дали в яда си не съм го прокълнал и моята клетва да го е постигнала? Ах, ако е така, докато съм жив, душата ми няма да намери мир и покой! . . .

И радостта от нощния поход и победата над „врага“ се развалила на всички.

БОЙКОВСКАТА ИСТОРИЯ СЕ ПОВТАРЯ

По едно време другарката Бодра рипнала на крака и рекла:

— Другари, стига приказки, а тръгвайте отново да ги дирите! И докато не ги откриете, не се връщайте назад. Може би децата са заспали нейде на голата земя! — Дори заблъскала по гърба другаря Копанов — толкова голямо било вълнението ѝ.

На Копанов свят му се завило: къде да търси тези непослушни момчета!

А партизанинът предложил:

— На заранта ще ида във Велиград да дигна всички наши партизани, но ще ги намеря под дърво или камък! А сега, другарю началник, моля веднага да се изпрати човек в лагера. Може би загубените са се прибрали вече там. А в случай че не са, тогава нека същият човек да ни донесе насам сирената. . .

— Нали, нали? — рекъл доверчиво началникът. — И полани в Бойково постъпихме така: единадесет тръби тръбяха из гората, тръбяха по планинските гребени и долища, да тър-

сят заблудените септемврийчета; единадесет фенера светеха по козите пътеки на Родопите; единадесет ръководители следваха тръбачите; с единадесет кметове се разправяхме по телефона до съмнало. И всички те — сякаш си бяха плюли в устата — отговаряха едно и също: не са намерени загубените, пропаднали са в неизвестност! И пак тръбяха тръбите, и чак в Пловдив се е слушала нашата тревога! Но на утрото телефонът иззвъня: „Намерени са момчетата в Рогово, заспали като заклани в една кошара извън селото."

— А сега къде да търсим деветимата? Ах, дечица, дечица, дето ми пукате устните! — викнала накрая другарката Бодра. — Всяко лято ще се случи по нещо такова. Борисе, тичай да провериш какво има в летовището! И ако още не са се прибрали, донеси сирената.

Топливо веднага се метнал на едното магаре и животното търтило презглава по надолнището, на път за лагера.

Скоро Борис се върнал. Магарето било потънало във вода от тичане, а на врата му лежала сирената.

Когато мъжете повторно запретнали ръкави за нашето спасение и другарят Любчо крачнал след тях, началникът го срязал:

— Къде, Муз, ти шашав ли си? Или искаш да си строшиш врата на дъното на някоя пропаст!

— Да, да — обадил се физкултурникът, — сигурно ще пострадаш и нали те знам, артисте, че и денем се пъшеш като сляп кон в камъните на гората. — И го разубедили, въпреки желанието му да помогне на своите загубени артисти.

А нашите пионеротърсачи скитали до съмнало и сирената час по час пищяла в ръцете на Топливо. Но ние, изглежда, сме се били отдалечили дълбоко в планината и като мъртви, никак не сме се обадили на нейните сигнали, казваше старият готвач, който също не седял празен, а носел един от огнеупорните фенери.

И пак, и пак надавала жален плач сирената.

Мишците на Топливо се изпъвали като корабни въжета и целият му гръб, и топчестите му бузи плували във вода от въртенето.

По едно време бати Страхил и Тошо домакинът грабнали оръжието си и загърмели на поразия. И другарят Копанов рекъл да си опита късмета, дано го чуем, и той измъкнал пистолета от задния си джеб. Но накрая всеки изхарчил патроните си и не останало нито тек куршум да си запазят поне главите, в случай че ги нагази някоя мечка. И целият им труд отишъл на вятъра!

С една дума — бойковската история се повторила.

Бурята била утихнала. Небето — ясно. Месецът избелял и плавно-плавно се заспускал посред пухкави розови облачета над хоризонта на планинските зъбери. Прозрачни мъгли пълзели из долищата, надигали се и се разтапяли в свежия и прохладен балкански въздух. Настъпило утрото.

Изгряло едно слънчице! . . .

Но ние с Павелчо знаехме тази работа — за слънчицето — и беше съвсем излишно старият готвач да ми я разправя.

ДВАМИНА В НОЩТА Е ПО-ЛЕКО

Двамината с Павелчо продължавахме да стоим в тъмното на пътеката сред дъбравата. Взе да ми става студено. Станах от мястото си и разкърших плещи: затропах с крака по шумата и направих няколко физически упражнения. Кръвта ми се раздвижи. Постоплих се.

— Аз пък викам да запалим огън и да се посгреем — стресна ме гласът на момчето.

Павелчо дори се наведе и взе да се рови из шумата за сухи съчки и дърва за гориво.

— Огън? — дръпнах го за ръкава. — Ти, разбира се, не знаеш какво приказваш, Павелчо! Посред нощ в гората — огън! Или искаш да ни издебне. . . не, не бива да се плашиш. Тук наблизо всичко е спокойно и само таралежите се гонят из храстите, не бой се. Ти слушай мене. . . ловко!

Неусетно си спомних за Тодинов. Странен гняв ме обзе. „Ех! — рекох си. — Дай боже сега и той да пътува в тази тъмница. Но сто пъти бих желал да е сам-самин — да го питам аз него как ще се оправи в непрогледния мрак! Друго лошо не му желая. Той ме докара до тоя ред.“

А пред Пишунов кипнах:

— Но ако го зърна тъкмо сега пред очичките си, веднага бих го нагостил, както си знам! Душичката му ще извадя като нищо!

„Ами ако той се е прибрал безгрижно и щастливо в лагера, тогава?“

Тогава ще трябва да се помиря с всичко и да си река: „Радовене, Радовене! Все на твоята глава ли ще се трупат тези беди? И докога, Дълбинов? . . .“

Но децата на моята възраст не са злопаметни и аз не съм, та бързо забравих за „Ловко-то“ и се замислих за съвсем далечни неща.

— Сега накъде? — отново ме сепна гласът на Пишунов.

— Сега ние, Павелчо, щом сме двамина, добре сме. Двамина в нощта е по-леко. И пак така ще вървим, както сме вървели досега. Останем ли на място в гората, ще се схванем от студ. Не чувствуваш ли колко влажно е сред тази дъбрава?

— Да идем в някое село и да се предадем на милицията.

— Чакай! — възпрях го аз. — Нали вярваш на батко си? Слушай тогава: ще вървим полека по тази пътека . . .

— Не се ли предадем, ще помислят, че сме излезли да крадем дини.

— Казвам ти, не бой се. Какви пък страхотии пълнят главата ти, кой те знае. Ще вървим и щом се разсъмне, лесно ще оправим пътя.

И закрачихме.

Бурята и дъждът бяха спрели. Луната ту се мяркаше, ту се губеше под тежките облаци, които бързо се разсейваха и потъваха зад планината.

Павелчо се обади зад гърба ми:

— Що не ме послушаш? Едно огънче в гората е хубаво нещо. Като си изровим от селските нивички пълна шапчица картофчета и си ги пекнем на жарта, да видиш колко весело ще бъде. Ей такъв бой ще заподскачаме!

— Не! — рязко отхвърлих желанието на ястреба. — И Павлик Морозов не е ял печени картофчета — в книгата никъде не пише за такова нещо.

— Знаеш ли на какво хубаво миришат — препеченки! — Павелчо целуна пръстите на ръката си, събрани в купчинка, и добави: — И както съм изгладнял, пълна шапчица картофчета мога да нагъна в стомахчето си!

— Не и не! И Митко Палаузов не е палил огън в гората, а вървял цяла нощ в тъмното и бързал да изпълни задачата, която си бил запланувал.

— Да заплануваме и ние ходенето си, бате Радовене.

Без да слушам, аз продължавах да вървя, като говорех на Павелчо през рамо:

— И Митко Палаузов е гладувал, и Амазонката е гладувала, но не умрели от глад и това не е много важно засега. По-важно е да си намерим тихо пристанище далече от гората, където да подсушим мокрите си крака, да се изтегнем на гръб и да заспим дълбоко! Сетне вече, като се събудим, ще кроим нови планове за ново и дълго пътуване . . . Знаеш ли ти, че има треска и болести? . . .

Най-сетне Павелчо утихна и повече не се обади за огънчето и за картофчетата.

КУКУРИГУУУ!...

Тук-таме пътеката започва да се разширява. Земята се е разгнизнала от дъжда, не виждаш къде стъпваш. На всяка крачка се плъзгаме, падаме с разперени ръце и забиваме колена в разкаляната почва. Оваляхме се като малачета.

— Кукуригууу! — чу се ненадейно далечно и глухо като изпод земята кукуригане.

Заставаме на пътеката и усещам как Павелчо силно ме прегръща отзад през гърба:

— Кукуригу, Радовенчо! — А краката му радостно цопкат на място в калта.

Вслушах се.

И вече не един, а много петли се обаждат в студената нощ, сякаш се надпреварват.

— Съмва ли се вече?

— А, къде ще се съмва, Павелчо! Месечината е още толкова високо. Но ще съмне, след като пропеят трети петли.

Повървяхме още малко — пътеката вече ставаше широк път, по двете страни на който лежаха голи пространства — навярно ниви-стърнища, по които скоро е минал сърпът на жетварите. И пак нова изненада:

— Бау, бау, бау!...

Не се стърпях и рекох:

— Екстра! — както е викало Трътлето, приятелят на партизанчето, за което ни беше разказвал бати Страхил: — Ястребе, тук наблизо има или село, или овчарски кошари, щом бафкат кучета!

— Тогава няма да се предаваме, а? Но как ще приближим до кучетата?

Тъкмо се канех да му отговоря, моят малък другар бързо ме дръпна за палтото и ме накара да се закова на място:

— Виж там на пътя... Това не са ли хора?

— Хора!...

— Хей, Дълбинка, ти ли си? — последва вик отсреща.

Нашите момчета! Рашо Саитовски се обаждаше, познах гласа му.

НАЙ-СЕТНЕ СЕ СЪБРАХМЕ ВСИЧКИ

Очите ми се замрежиха от радост. Усетих сълзи да се търкалят по бузите ми. Но ги отрих, за да не се издам . . .

Сетне търчешката и сърдито се спуснах нататък, където заварих, седнали на камъните, седемте загубени пионери. Веднага се нахвърлих върху тях:

— Какво правите тука, страхливци?!

— Това правим — седим на скалата и си мислим какво да правим. Ловко!

— Страхливци! — започнах пак да ги изобличавам. — Подплашихте се от един кон и си глътнахте езиците. Питайте това момче . . . Пишунов, кажи!

— Ба, кон беше. Бял.

— Какво, какво? — запита Тодинов, като често-често примигваше с големите си черни очи.

— Бял кон беше това, викам.

— Добре, момченце — веднага заприказва Тодинов, сякаш нищо не бе станало. — Ти рече бял кон, нали? Но аз да те попитам тебе: този кон бял ли се е родил, как мислиш?

— Защо питаш?

— Ти ще кажеш бял, нали? — запита пак Тодинов.

— Иска ли питане! — отговори просто Павелчо. — Бял се е родил.

— Да имаш да вземаш! И вие, момчета, запомнете това, което ще ви кажа: никой никога не е виждал да се роди бяло конче. Всички коне изпърво са били сиви или тъмносиви, но сетне, когато пораснат и вземат да позастаряват, стават бели. Ловко!

Ето колко лекомислен беше той. Сякаш никаква вина не тежеше на сърцето му. Но от него човек можеше да научи сума нови неща.

Въпреки всичко — и като видях, че той нарочно извърташе работата, за да ме заблуди, — рекох:

— Млъкни, Тодинов! Не ти прилича, дето ни докара до този ред . . .

Тогава Тодинов се обърна назад и рече:

— Мало Шишков направи всичкото, защо се сърдиш на мене!

— Не беше кон! — викна Малю и взе да се препира напук на Павелчовите думи. — Нали видях мечката през храсталаците!...

— Лъжеш, млъкни! Ти от страх извреща тогава . . . Тебе всички те знаят, че си страхлив като . . . не знам що си!

И продължих да нападам всички заради малодушието им, а пък те — сякаш чувствуваха вината си — мълчаха.

Сетне пак се нахвърлих върху Тодинов:

— Мустачки са ти покарали, а ума ти е още зелен! . . . Къде ни поведе в джендема на дъното. А час по час се хвалеше: „Всичко ми е познато, бай ви Димитър си знае работата!“ Сега ти си длъжен да си направиш самокритика . . . още тук, веднага! Сетне — не искам да те знам, нито да имам повече работа с тебе!

— Остави го — рече Рашо. — И ние малко не го друсахме за тази работа. И сам е отчаян, че между нас няма нито един, който знае пътя, за да ни каже къде се намираме — в раковската гора или нейде в джунглите?! . . .

— Остави, Рашо — рекох. — Нека той ми отговори: защо ни е лъгал?

— То мина онова — обади се виновният, като гладеше с длан плата на измокреното си коляно.

— Не е минало, не! Ти си длъжен да ми отговориш: защо ни изигра така?

— Защото съм такъв — магаре!...

Тогава той си призна, че освен Бегов чарк не познавал твърде планината. Случило се променчиво време лани през тяхната смяна, постоянно валяло и им пречело да правят разходки. А всичко, което бил налъгал, слушал от бати Тошо домакина или от другари, летували и по-рано в Червенковския лагер.

— Е, душа ли да дам сега, като съм се заблудил в географските си познания?

„Такъв какво да го правиш? — помислих си. — И боят му е малко. Но няма пък да седна да се бия с него!“ Това не е в характера на нито едно смислено момче. Не беше и в моя характер! А никак не ми се искаше да забравя и да спра дотук. Но Рашо се намеси:

— Хайде, не се препирайте, че здравата ще се скарате. Минало-свършено и точка!

— Ловко!

— Да, ловко. Прави се сега на смахнат, след като ни докара дотам — подхвърли мрачно и отредният председател Апостол Нашиванов.

— Сега ще ни вземат пионерките! — разхълца се неочаквано един.

— Нека ги вземат — рекох, — защото не се показахме достойни за тях! Шега ли е . . .

— А вие двамата къде се забъркахте, момчета? — прекъсна ме Тодинов, като правеше най-невинно лице, и добави: — Ами чухте ли сирената? Страшно пищеше. Ловко!

Аз бързо се опомних. Настроението ми да се карам беше преминало. И запитах:

— Кога е било това нещо?

— Беше, нà. И кучета лаят, и овчари покашлюват наблизо — забеляза Рашо. — Но ние не смеем да вървим по-нататък. Страх ни е да не ни нагазят тия карамани с остри зъби.

Реших да проявя кураж и викнах:

— Стига страх, другари! Бегом след мене!

Но никой не се помръдна от мястото си върху мократа скала.

Те бяха капнали от мъчително блъскане из планината и също като мене чувствуваха краката си като вдървени, а очите им сами се затваряха за сън.

— Ставайте! — викнах повторно. — Насядали сте на тоя камък и утре всички ще легнете!

— Да мръднем към селото, а? — рече Сантовски и сладко се прозина.

А щом той реши и другите наскачаха от скалата.

— Да вървим! Сега вече на сто кучета ще видим работата! — рекох.

Извадих джобното си ножче (и досега се чудя на себе си как го бях забравил тогава, когато се плашех от сенките в гората!), разтворих го и попипах острието му. Става.

И бързо се заспускахме от склона на планината надолу, където отвреме-навреме се чуваше кученце лай.

НИЕ РАЗУЗНАВАМЕ

Вървяхме около четвърт час. Всички мълчахме. Само Павелчо сегиз-тогиз се обаждаше и мънкаше под нос, но не ми беше ясно защо прави така — от умора или от нещо друго. Всички бяхме капнали. С нищо не можехме да му помогнем. Нямахме сили да го понесем на ръце, нито пък се сещахме да нагласим някаква носилка от върлини и да го сложим на нея

като най-малък, та никой да не изостава назад от славната ни компания.

След малко Пишупов рече:

— Дай ми мъничко „лебец“ от торбичката си!

Рекох на другарите:

— На това хлапенце страшно му се спи и както върви, бълнува! — Но никой не обърна внимание на думите ми.

Изостанах малко назад и се изравних с него. Сграбчих го през раменатa и силно го раздрусах:

— Павелчо, Павелчо, гледай да не заспиш!

— Ммм . . . ммм . . .

— Клатушкаш се като пиян по пътя. Ще се забравиш някак си и ще захлупиш очи на земята!

Момчето едва-едва отвори по-широко очи, прозина се отново, погледна ме отстрани и пак помоли:

— Нямаш ли малко хлебец в торбичката си?

— За каква торбичка бълнуваш, ястребе? Не разбираш ли, че ние сме заблудени и окаяни пътници? Не нося нищо със себе си! Но скоро ще слезем долу и работата ще се оправи.

Пътят започна да се разклонява на много пътеки, които се пръскаха на разни посоки из вековната букова гора. Заставаме на едно място и се озъртаме. Между дебелите дънери на буките свети ивица небе.

— По кой път сега? — попита Рашо.

— Да караме направо — рекох. — Ние сме вече на края на гората. Ей там под клоните на дърветата проблясва светлина.

Пак тръгнахме. Но не вървяхме много. След две минути излязохме на края на буковата гора. Пред нас се разстилаше недълбока равнина. А там под хълма, над който светеше небето, се извиваше бял път: той водеше на север — може би към село Раково.

— Село ли е? — рече нашият звеновй Марко Бочков, като се загледа напред. — Празна работа! Не се забелязва никакво село, а пък кучета лаят.

Лаеше само едно куче — отпуснато и лениво.

— Но има селище: погледни нататък, зад дърветата сред ливадите.

Успях да различа на лунната светлина покривите на няколко постройки.

— Останете тук, а аз ще ида да разузная. Може би и село да има тук наблизо. По-рано лаеха много кучета.

— Ловко! — изтърва бай Димитър, като ме последва и добави. — Ако е пчелин, ще си хапнем в тъмното по малко медец.

Като чу думата „медец“, Павелчо изведнаж се ококори, затърка сънливите си очи и също потегли след нас.

— Върни се, върни! — изшътках му в тъмнината. — Сетне всички ще слезем нататък. Ти такъв ли си вироглав!

Двамата с Тодинов пропълзяхме през ливадите. Но скоро бяхме принудени да спрем на място. Притулихме се в един ров.

Кучето ни беше угадило и веднага удвои своя прегракнал лай.

Лежим мълчаливо в окопчето, наблюдаваме постройките насреща и се питаме:

— Какво мислиш да е това, а? Село или кошари някакви?

Тодинов вдигна рамене, без да отговори.

— Ето — викам, — там има две дълги постройки с правоъгълна форма и малки прозорчета под самата стряха. Разбирам каква е работата.

— А съвсем накрая там — виждаш ли двете високи къщи?

— Не, предполагам, че това не са къщи, Митко, а повече приличат на плевни или хамбари.

Докато се обаждаше само едно куче, от невиделица изскочиха и други две. Тичаха между дърветата насреща и с яростен лай се хвърляха срещу окопчето, в което бяхме залегнали. Подушиха ни, изглежда.

— Какво разбираш, казваш?

— Това е някаква краварска ферма. Другарят партизанин ми разказваше, че в Равни дол имало такова нещо. И това е сигурно равнидолската животновъдна ферма.

— На такова ми мирише. И сякаш чувам прасета да квичат.

— Тук има не само прасета. Щом е ферма, навярно има различни видове животни. Петлите, които пееха преди малко, оттука са се обаждали.

— Ловко!... Щом рече петли, Дълбинка, знаеш ли какво стана с мене? Изведнаж устата ми се напълни със слюнка и страшно ме застърга стомахът.

Аз го погледнах усмихнат. Това сякаш го окуражи и той заприказва:

— Ще видиш ти! Ако ни се падне да гладуваме още един ден и една нощ, утре заранта ще станем крадци на кокошки и ще си изпечем едно петле на жар в гората!

— И ти като Павелчо взе да бълнуваш за хайдутлук!...

Върнахме се обратно при другарите. Но както пълзяхме и кучетата — баф! баф! — по петите ни подгониха.

— Пст! — Тодинов грабна буца пръст и ядовито я запрати назад. Настървените животни се отдръпнаха за малко, сетне налетяха с още по-ожесточен лай.

Задържах го да не ги дразни повече: ще ни угадят хората от фермата и още по-лошо: току-виж, че ни взели за крадци и ни стрелнали из засада по някоя шикалка.

ВЗЕМАМЕ РЕШЕНИЕ

Посъветвахме се какво да предприемем. Всички бяха съгласни, че гладът си е глад и може да се издържи, но на първо време е нужно да се приберем нейде на сушина, за да чакаме разсъмването.

— Останем ли тук под буките, ще заспим като заклани и ще се озъбим от студ — рече Саитовчето.

— Да се промъкнем в плевните и там да се натъркаляме на топличко под сеното. Ловко!

Страхувахме се да идем да хлопаме по вратите на хората. Кой знае на какви ще налетиш. Пък може да стане някакво недоразумение. Тогава здравата ще си изпатим в пощта.

— Така ще направим, да — рекох. — Тодинов ще пропълзи, а ние тук ще залисваме кучетата. Я вижте как яростно се хвърлят и не спира проклетият им лай.

Но в това време Павелчо отново захленчи — искаше да върви с бати си Димитър. Ние се опитахме с добро да го вразумим, но той не отстъпваше.

— Ще те вържем — рекох.

Но той се разплака с глас — още по-лошо.

— Пущайте го да се маха от главите ни! — замахна с ръка Рашо.

И го пуснахме, като с два гласа им заръчахме:

— Огледайте и веднага се върнете, да не чакаме много.

Нашите разузнавачи тръгнаха. Те пълзяха тихичко. Кучетата се бяха отдръпнали към средата на ливадата, която лежеше под нас, и се бяха умълчали. Насядали на влажната земя до дебелите стебла на буките, ние с жадни очи заследихме опасния път на нашите момчета. По едно време песът с дрезгавия глас сякаш подуши във въздуха движението на двамата разузнавачи и пак нададе пресипнал вой. А след него и другите забафкаха. Тогава аз нашипах в тъмното под

краката си някакъв камък и като станах, с все сила го запратих. Вниманието на кучетата бързо бе отвлечено и те вкупом се нахвърлиха по посока на камъка, като свирепо лаеха и ръмжаха.

Тодинов и Павелчо пълзяха ли, пълзяха. Когато наближиха дърветата, които обграждаха стопанския двор, те съвсем легнаха и запълзяха по гърди.

— Лошото е само да не направят някоя беля — прошепнах на Рашо, който седеше до мене.

— Каква беля?

— Да не би да се полакомят за някое петле и да попълзят в кокошарника . . .

Рашо не отговори. Той гледаше с вторачени очи в мрака, сетне скочи, сякаш го бяха настъпили за мазола, и издаде късичък звук . . . ааа! . . . Той сграбчи за раменете момчето, което бе облегнало гръб на буката, и завика разтревожено:

— Дърпай ги! Дърпай! Те заспаха до един и хъркат . . . калпазаните!

Тогава и аз се заех:

— Момчета, дигайте се на крака! Какви войници ще ми станете . . . какви пазители на родината и граничари, когато не можете да издържите една безсънна нощ!

Всички наскачаха. И като търкаха очи и се прозяваха един през друг, питаха къде се намират, защо е тъмно, вали ли дъжд и върнаха ли се нашите разузнавачи?

— Еех, сънливци! — засъска Рашо. — Дълбочък ви е бил сънчеца, та сте се хумнали като не знам що си! Хайде, стойте прави на крака. И не се облягайте на буките, не! Защото пак ще захъркате.

Момчетата изправиха глави, но се виждаше как смешно и час по час клюмаха с полузатворени очи.

Мина доста време. Взехме да се безпокоим. Търпението ни се беше изчерпало. Питаме се шепнешком с Рашо:

— Каква е тази работа? Да не са ги пипнали пазачите на фермата? Кучетата се умълчаха! . . .

— Не вярвам. Ако са ги пипнали, „Ловко-то" е такова дрънкало, че веднага ще издаде къде се намираме.

— Не бива да чакаме повече! — рекох решително аз. — Да ставаме и да вървим след тях. Да им помогнем, ако се нуждаят от нашата помощ. Това е наш другарски дълг найсетне. А пък и в тази влага тук се наказахме и наказахме!

— Да вървим! — размърдаха се и нашите другари.

НЯКОЙ МЕ ХВАЩА ЗА КРАКА

Свихме веднага по пътя на нашите разузнавачи и се запътихме към двете високи постройки. Не мислехме вече да се пазим от когото и да било.

— Да става каквото ще! Не сме някакви си калпави момчета най-сетне!

Минаваме дебнешком между дънерите на високи буки и ето, първата плевня. Напипваме в тъмното дъсчената стълба, спусната от втория кат до земята, и хайде — по нея!

— Внимателно, другари, тихичката! . . .

Затайваме дъх и започваме да се катерим по чамовите стъпала. А те — скърцат и пукат — ще ни издадат! Сетне ненадейно нещо изпръхтя и звъннаха някакви синджири. А ние всички — туп! туп! туп! — запремятахме се по гръб и бързо се намерихме под високата стълба, скупчени плътно и прихванати един друг за рамена и пищяли. Натъртих се хубавичко! И останалите момчета си изпатиха, но мълчахме и не смеехме да се оплачем помежду си.

— Долу е обор . . . конюшня — пошепна Апостол Нашиванов.

— Хайде пак нагоре! — рекох. — Но сега един по един, че стълбата не държи!

Първо Рашо, сетне другите и най-сетне аз малко по малко се промъкнахме в самата плевня. Здраво подпряхме вратичката, която предателски скърцаше, със зъбците на една желязна вила. Опряхме я и с гърбовете си, сякаш се бояхме да не ни изненадат назачите отвън. След това се заоглеждахме из плевнята. Но нищо не се забелязваше освен грамада от напластено сено, висока почти до гредите.

— Ти нали имаше фенерче? Дай го тука.

— Имам, имам . . . — зарових се из джебовете си, но в тях не се оказа нито помен от някакво си електрическо фенерче.

— Какво се бавиш, хайде! . . .

— Няма го у мене — викам, — аз забравих, че го дадох на Павелчо, да си святка по пътя.

— Гледай сега — проклетия! Цяла нощ ли ще ни преследва тя? — въздъхна отчаяно Сантовски, сетне добави: — Но къде се дянаха тези другари?

— Навярно са се мушнали в сеното на другата плевня.

— Възможно. Но тук е било по-удобно да се мушнат . . .

— Да имаше една свещица да запалим — обади се цял разтреперан Малю Шишков. Зъбите му тракаха от страх.

— Да запалим свещица, па сетне да пламне сеното и живи да изгорим, на въглени да ни измъкнат хората от пожара! — сърдито изсъска Рашо.

— Не става тя, другари, ами хайде, лягайте кой където намери — рекох. — Завирайте се по-дълбоко в сеното.

Пристъпих слепешком напред и блъснах главата си в някаква дъска, положена полегато върху грамадата. Заболя ме страшно. Искри изхвръкнаха от очите ми. И ненадейно, както тъпчех пръснатото сено по пода, някой ме сграбчи за глезена и изписка като мишка.

— Ввва! — врякнах с потиснато гърло и просто си умрях от страх.

Момчетата, които бяха налягали вече високо по сеновата грамада, затупкаха едно след друго по пода и тръгнаха към вратичката. Но зъбците на вилата здраво се бяха забили в дъските и не можеха да се отместят. Суматохата беше страшна!

— Бягайте, бягайте! Идат! . . .

— Шт! Шт! . . . — шъткаше Рашо, но очия се блъскаха в тъмнината и продължаваха да се борят с желязната вила.

А пък аз, щом усетих, че ме хващат за крака, заедно с грозния вик, който се изтръгна от гърдите ми, веднага се свих на кълбо и здраво стиснах някакъв си човек, заровен под сеното.

— Защо ме тъпчеш по корема?!

Павелчо Пишунов! . . .

— Павелчо, Павелчо, цял живот ли ще ме плашиш ти мене?! — мълвях, като затиснах с длан устата му, да не реве такъв.

— Полека, ще ме удушиш, бате Радовене!

— Защо не се обаждаш, момче? Или беше заспал?

— Аз си рекох, че ония идат да ни хванат . . .

Изплашените другари бързо разбраха работата, успокоиха се и дойдоха при нас.

— Ами къде е Тодинов?

— Под сеното — къде!

— Спотайва се човечето — сърдито изръмжа Сантовски. — Такъв хвалбешко с кремък да го дереш! Но името ми да не е Сантовски, ако му повярвам още веднаж! Прибрал се на сушината, а оставил другарите си да студуват навън. Защо не дойдохте да ни обадите? . . .

— Пст! . . . — Павелчо сякаш вéднага се опомни. С ококорени очи и като постави пръст на устните си, задъхано зашепна.

— Нямаше кога. На двора мярнахме един чичко с пушка . . . Той сякаш се изплаши и избяга от нас, но де да знаеш! . . . Тогава бай Димитър ми рече: „Хванаха ни! Ловко! Лягай дълбоко под сеното и се преструвай на умрял!“ Сетне не съм усетил, когато съм заспал.

— Ти, момченце, не си виновно, но той, той . . .

— Да го намерим, Рашо, и да го съдим! — обади се Марко Бочков.

— Там ще ни съдят нас, в лагерния съвет, почакайте — заплаши Сантовчето и завъртя глава.

След това, без да си кажем дума повече, всички се натъркаляхме из сеното и бързо заспахме. Аз бях легнал до Павелчо и усещах как той ме прегръща с една ръка през шията и току ме рита с кóленца в съня си.

ОБСАДЕНИ

На разсъмване се събудих. Зъбите ми тракаха от студ. Протегнах ръце и попипах пръстите на краката си — те бяха като сдървени. Навярно съм се отвил в съня си и „юрганът“ е паднал от краката ми . . .

Заедно с това из въздуха се носеше някакъв тежък дъх, който затрудняваше дишането ми. Той се носеше, струваше ми се, от сеното, под което лежахме. Но беше примесен с нещо хубаво като дъх на варено мляко или краве масло. Взе да ми се повдига под лъжичката.

Сетне чувам как по двора ходят много хора. Стъпките им зловещо скърцат по пясъка. Надигам се. Павелчо се размърда под сеното, обърна се по гръб и взе да издава продължителни стенания.

— Стига, Павелчо! Какво има?

— Ммм . . . студено ми е!

— Да не тръгваш с деца на сериозен поход! — рèкох си. — И моите крака са лед-студени, Павелчо, но търпя, никому не се оплаквам . . . И ти ще търпиш и понасяш — не си при татко и мама!

След това замълчах. Боях се да не си спомни и за глада.

Тогава — по-лошо! Но и моят стомах протестираше, нещо скърцаше и стържеше в него. Докато съм спал, все сънувах, че мусаката не е изядена от крадец, а си седи топла-топличка и изпуща апетитна парица, която се дига до тавана. Сетне чичо

Стоян ми рече: „Що пък — можем да я изядем двамата с тебе и да кажем, — лисицата я изяде!“ . . .

Глупави сънища! Но какво да правиш! От дългото ходене по стръмните планински пътечки, види се, бяхме изтощили последните си сили. Сега имахме нужда поне от един топъл чаец, малко хлебец и бяло сиренце. Така щяхме да залъжем глада си. Но това бе непостижима мечта за нас. И вярвам, че и останалите другари са си мислели като мене: не е ли било със това обилно ядене в лагер „Вълко Червенков“?

В двора на фермата непрекъснато се трупат все повече хора. Чуват се възбудени гласове и дрънкане на оръжие: Може би сме открити от пазачите на фермата и те са изскочили да ни преследват като опасен дивеч ? . . .

Те не знаят каква е работата и ей сега ще почнат да стрелят по дървената сграда на плевнята, в която се укриваме. Тогава като обсадените лагер-школници от „дядо владика“ няма да можем да мръднем навън и всички ще бъдем пленени. Но това съвсем не е едно и също нещо, това не е една детинска игра с дървени пищови и бухалки, защото тук ще имаме работа с истински въоръжени хора! . . .

Да имаше поне да подкрепим с нещо угасналите си сили, не бихме им се дали така лесно: ще видят те — тия непознати врагове — какво знаят бойковци!

— Не се плашете, момчета! — казвам окуражено. Но кому? Момчетата са заспали така дълбоко, хъркат на разни страни из плевнята и не можеш да ги видиш къде са налягали. Само там, където тънките пластове сено помръдват, ще разбереш, че отдолу лежи човек по гръб и дълбоко диша.

„Да ги будя ли?“ — питам се. Да станат и заедно да разберем каква е тази работа навън, и заедно да решим какви мерки да вземем за нашата безопасност. Най-лесно е да разкрием сламения покрив на плевнята, да се промушим мълчешката по един и да бягаме към буковата гора. А стигнем ли там — където ни видят очите, докато попаднем при нашите лагерници.

„Не, не става — веднага се разубедих. — Много е висока тази плевня, нужна е стълба или въже. Да беше чичо Стоян тука, той би ни посъветвал как да постъпим. Пет лета човекът е лагерувал, с много непослушни деца се е срещал и между тях навярно пак е имало такива умници като бай Димитър. Да видим как са постъпвали те при такива трудни случаи. А, сетих се! — И веднага се плеснах по челото: — Ще съберем ремъчките от гащите си, ще ги снадим и работата е наред!“

Но преди това, като си спомних за Тодинов, реших първо него да изровя изпод сеното и най-напред с неговата ремъчка да си послужим. Но колкото и да ровех с ръце и крака, не можах да открия леговището му. А пък хърка — цялата паянтова постройка се тресе!

Навярно той се е мушнал на дъното на плевнята. За да го измъкнеш оттам, трябват десет вили и десет чифта ръце да разпластят и преобърнат тази грамада — работа до мръкнало поне!

„Не се плаши!“ — викам на себе си. Утешавам се и си давам кураж, като си мисля, че все ще ми текне някоя по-сполучлива мисъл, за да изплаваме от бедата.

След това пристъпям на пръсти; спирам до дъсчената стена и надниквам с едно око през пролуките навън.

Зазоряваше се. Небето на изток пламтеше, обвито в тънка розова мъглица. Ранобудни врабчета цвърчаха по стряхата на нашата плевня. Но буковата гора, сякаш уморена от снощната буря, още дремеше и нито едно от мокрите й листца не потреперваше.

А в двора на краварника — мъже, много мъже, застанали под голямото дърво насреща. Някои от тях държаха в загрубелите си работни ръце железни вили, грапи, жегли и каквото им бе попаднало в минутата, когато са били дигнати от съня им. В дъното на двора се виждаха две жени с бели кърпи на главата. Те са облегнали гръб на двойните врати на правоъгълната постройка, с малки прозорчета под стряхата, и сгърнали ръце на гърдите. Мене ме учудва спокойствието на тези майки. „Защо не се спуснат срещу мъжете, да изтръгнат оръжието от ръцете им и да предвардят безумието, на което са способни тези корави българи?“ Но виждам, че и те не са спокойни: очите им някак си плахо и тревожно са отправени към плевнята; сигурно не са могли нищо да сторят с молбите си, мъжете са ги пахокали може би и сега чакат какво ще стане по-нататък.

Но защо се бавят тези хора? Уж бяха тръгнали насам, а пак се спряха и сега, скупчени до един под буковото дърво, нещо шепнат, препират се и размятат ръце към плевнята. Навярно чакат своите началници, за да почнат да стрелят.

„Време е да будя другарите, докато не е станало късно. Иначе при първата пукнала пушка те ще наскачат изплашени, ще се втурнат навън и тогава несъмнено ще падне леш.“

Веднага посегнах да дръпна за ръката Павелчо, но той бе така сладко заспал, с раззината устичка, че изведнаж ми

стана жал за него и си рекох: „Не, няма да ги будя! Ние не сме опасни момчета най-сетне. Нека дойдат тези наежени хора да видят с очите си червените връзки по вратовете ни."

Изправих смело глава, разкърших плещи — гърбът ми още пукаше от нощния хлад, — измъкнах предпазливо вилата, с която бяхме подпрели вратата. За да не се отвори съвсем вратичката, аз я подпрях с рамо и пак сложих око на нова пролука. Исках да разбера защо се бавят още и не откриват огън!

Разбрах, чакали са своя началник.

ЧОВЕКЪТ С НАГАНА В РЪКА

От една малка бяла постройка в дъното на двора изскочи някакъв си човек. Всички мъже обърнаха глави нататък. Той беше невисок, рус и както ми се стори, със зеленикави очи като моите. Началникът беше облечен в зеленикава куртка с обърната якичка и брич-панталони от сътния цвят, чиито крачоли бяха натъпкани в лъскави кромови ботуши. На главата му имаше бял каскет, под който се подаваше пухкав перчем и закриваше едното му ухо.

Когато той приближи, мъжете под дървото веднага се разделиха на две и го обградиха от всички страни. Началникът дигна ръка и поздрави с пръсти при козирката на каскета си. Сетне, като се почеса замислено по врата, попита:

— Двама души ли бяха, Стояне?

— Двамина, другарю управител.

— Как бяха облечени?

— Това не видях, другарю управител. Само шмайзера на единия светна на месечината, а друго не видях. Диверсанти, не ще и дума! . .

— Хм... а председателят на селсъвета?

— Предупредихме го веднага и той рече, че ще се метне на коня и ще дотърчи, а още се бави.

— Разбира се, как няма да се бави — с тънка и кисела усмивка отвърна управителят: — Страх го е. Но без него не бива да предприемаме нищо на своя глава. Може да падне някой от нас, а в такъв случай е по-добре да присъствува тук някое официално длъжностно лице. Вие не се трупайте като овце на куп, а се пръснете и заемете позиции иззад ъглите на помещенията и зад дърветата.

Мъжете веднага се пръснаха из двора и направиха така, както им заповядваше началникът. Страхуваха се да не би да им гръмнем от нашата позиция.

При управителя останаха само двама — гологлави, рошави и с кожени престилки, — навярно най-смелите. Тримата зашепнаха помежду си. Скоро след това те, с управителя начело, с бавни крачки запристъпяха към плевнята.

Когато наближи дървената стълба, човекът с белия каскет изведнаж бръкна в задния си джеб. В ръката му блесна черен наган. Другите двама хванаха здраво в ръце жеглите, които носеха. Очите и на тримата страшно се разпалиха и втренчиха насам, сякаш гледаха право в лицето ми, готови жив да ме изядат.

— Кой е там?! — викна управителят, като махна предпазителя на парабела си.

Ние мълчахме... Тоест, децата, като не знаеха нищо, продължаваха сладко да спят, а аз се смълчах зад вратичката, треперех от глава до пети и се мъчех да преглътна, но все не успявах. Нещо като орех бе притиснало гърлото ми.

— Излезте! Кои сте вие? — повторно се обади мъжът с парабела.

Изведнаж ми се отпусна сърцето. Стана ми много драго, че с присъствието си в плевнята сме събудили страшно подозрение у тия хора: „Кои сме ние?" Тогава бързо изскочих на дървената стълба и гордо викнах отгоре:

— Ние сме Димитровски пионери! — А ръката ми лежеше на сърцето, както съм виждал снети по старите фотографии у дома някои военни — таткови приятели от Първата световна война.

— Какво търсите тук?

— Така... забъркахме се.

— Къде е другарят ти? — попита управителят, като смаяно се заглеждаше ту в мене, ту в своите хора, които един по един напущаха прикритията си и се трупаха около него.

— Моля, можете ли да почакате мъничко? — рекох.

— Ще чакаме! — пак така твърдо и рязко рече управителят.

Аз се вмъкнах обратно в плевнята и първо грабнах Рашо за ръката. Задърпах го да става:

— Хайде, Рашо, открити сме! Но управителят, изглежда, е добър човек. Щом ме видя, изведнаж смушка парабела обратно в джеба си.

Докато се разберем със Сантовски, мина време. Чувах как навън защитниците на краварника взеха да се безпокоят. Ня-

кои дори викаха да се внимава и предлагаха нови мерки за нашето по-сигурно залавяне:

— Ще избягат!

— Да обградим плевнята!

— Стойте си по местата! — сурово го прекъсна гласът на началника им.

— Бързо, Рашо, събуждай другарите. Да вървим да се представим на управителя. Но гледай всички да се почистят от тия треви по косите и дрехите: да се представим в приличен вид, както се полага на пионери!

Като рекох това, аз напуснах плевнята и тозчас заслизах по стълбата надолу. Отидох при въоръжените хора. И тук разбрах как ни бяха угадили.

„КЪДЕ ВИ Е ЗНАМЕТО?“

Нощният пазач обикалял из двора на фермата и забелязал нашите разузнавачи, когато наближили конюшнята... Той дигнал пушката си и за малко щял да даде изстрел на месо. Но изведнаж се уплашил „от този, по-високия“ — от Тодинов, и ръцете му страшно затреперали. Не знаел човекът дали няма да му отговорят също със стрелба и може би с нещо по-лошо — „диверсантите“ да започнат да мятат бомбите си и да го направят на кайма.

Това са думите на същия селянин.

Сетне пазачът отърчал в краварника и разбудил двамата дежурни гледачи на добитъка. Започнали дълъг разговор — какво да правят, удобно ли е да излязат срещу „опасността“, кого да предупредят: кмета или управителя? А те двамата били по къщите си в Равни дол, на около километър от краварника.

През това време, види се, докато те се уговаряли и тренерели от страх, ние, останалите момчета, щастливо сме се прибрали на сушинка в плевнята.

След това гледачите тръгнали към селото. Предупредили когото трябва; предупредили в село и повечето свои другари от стопанството...

Докато се разправяхме с човека с белия каскет и добрите равнодолчани ме питаха за това-онова, нещо проскърца зад гърба ми.

На отворената вратичка на плевнята пръв се подаде Рашо, а сетне и другите заслизаха един по един. Забелязах, че всички бяха спретнати и прибрани; дори бай Димитър се бе опитвал да почисти с плюнки булата на калните си обувки. „Добре!“ — рекох си. А управителят, прехванал ръце на гръб и разкрачен, остана като втрещен и взе да брои на глас момчетата:

— Един, двама, трима ...

Тодинов, който вървеше последен на опашката, се поспря на най-горното стъпало и рече:

— Ловко, другарю управител: двама отредни председатели, трима звенови, един редактор на стенвестник и...

Управителят се плесна по челото и го прекъсна:

— Та вие сте цялата дружина от лагера! Ами къде ви е знамето?

Потънах си в срам. А Павелчо още повече ни изложи:

— Всички сме тука и сме изгладнели като паленца! А пък тукачка мирише едно хубавко на млекце!

— Сега ще ви нагостим с едно млекце в участъка!... Хайде, момчета, карайте ги напред!—рече в отговор управителят на своите хора, като стана отново твърде мрачен и суров.

И ние потеглихме с наведени глави и обкръжени от половин дузина въоръжени селяни. И може би защото бяхме много уморени и още сънливи, вървяхме като затъпели, без да се замисляме какво ни чака; и нито думичка повече не се чу от никого от нас.

По едно време, както вървяхме, скупчени като стадо овце, дигнах неволно глава и погледнах пред себе си. И много се изненадах от онова, което видях. Всички сме се отправили към дъното на двора, където беше главният вход на фермата, а Павелчо припка на един крак нейде встрани и спира пред отворената врата на някакво дълго помещение. Пред вратата стоеше един чичо със запретнати ръкави и с престилка от зебло и му каза:

— Влизай вътре и застани мирно при стената!... — Той му рече и още нещо — от зло по-зло, — сърдит и намръщен, но аз не успях да го чуя.

— Карай вдясно! — чу се гласът на управителя зад гърба ми.

Селяните, които ни конвоираха, неочаквано препречиха жегли и пушки пред нашата група и ни отбиха от пътя.

— Те имали участък, тия хора! — изтръпнал прошепнах на Рашо. — Ще видиш сега какво ще ни правят! Забелязах, когато управителят смигна нещо на тия хора...

Когато наближихме опушената ниска сграда, изведнаж почувствувах как ме плисна в лицето топла струя въздух, който издаваше дъх на варено мляко.

— Влизайте един по един и не се натискайте като подплашени!

Ние се подчинихме, без да отвърнем думица, и нахълтахме вътре. В дъното на помещението, тъмно, задушно и неприветливо, гореше огън. А над пламъците висеше дълга окадена верига и голям котел, очернен от сажди. Вътре в котела нещо бяло набъбваше, надигаше се и някаква прегоряла миризма на масло изпълваше цялата ограда и дразнеше гърлото.

— Сядай тук!

Насядахме от двете страни на дълга и тясна чамова маса.

— Сега ще започне разпитът... ловко! — продума тихичко Тодинов. — А сетне вече... знаеш, я!...

Задрънкаха пръстени панички и алуминиеви лъжици над главите ни, понеже хората взеха да ги свалят от лавицата на стената, където бяха подредени.

А сетне — пред всяко момченце — паничка и лъжичка. „Строгите“ пазачи се обърнаха към оная майки, поискаха каквото трябва и едната от тях ни донесе хляб — голям като паралия и дебел една педя.

Павелчо зарадвано потриваше ръце, а очите му горяха с необикновен блясък.

Хората ни нагостиха богато. Ние се почувствувахме предоволни и сити от прясното варено млекце. Бойковските загубени момчета едва ли бяха влизали в такъв „участък“ като нас.

КОННИКЪТ

Когато привършвахме закуската, един луд конник неочаквано влетя като стрела през широката врата на фермата и скочи пред канцеларията на стопанството.

— Къде е управителят?

— Ей го къде е — в кухнята.

Конникът отърча при нас и като сложи ръка за поздрав под козирката на кожения си каскет, предаде:

— Другарю управител, председателят на селсъвета предполага, че тук се укриват деветима заблудени пионери и заповяда да ги откарам в село.

Веднага се сетих каква е работата.

Управителят се обърна към нас и ни дръпна едно конско евангелие. Той изобличи нашата непионерска постъпка — да се късаме на своя глава по никое време от дружината, и добави:

— Знаете ли, че с вас можеше да се случи някое непоправимо нещастие, ако моите хора не бяха се обърнали първо към мене, а сами, по свое убеждение, започнеха стрелба? . . .

— Ох, щеше да бъде много лошо! — рекох.

— Не те питам, момче, затуй и сега не постъпвай добре, като ме прекъсваш — строго хвърли в лицето ми управителят. — Чакай да се изкажа, па тогава ще дойде и твоят ред.

Аз почервенях и млъкнах.

Но той беше много мил, този чичко с белия каскет. Бързо забрави моята вина и продължи да ни поучава — същински татко!

— Е, сега доволно ли закусихте, или да ви дадем допълнително като на вашия Павелчо?

Ние мълчахме усмихнати и се споглеждахме под око.

— Дава ви се думата, говорете!

— Ловко! — започна бай Димитър. — И в лагера има млекце, ама тук го има в изобилие! Като изкарам гимназия, непременно ще се хвана на работа в някоя краварска ферма.

— Отлично!

— Строим социализма! — отвърнахме ние в хор.

След това — пак в един глас:

— Благодарим ви, другарю управител, за всичко, което направихте за деветимата заблудени пионери! . . .

Взехме си сбогом и тръгнахме след нашия конник.

— Ами много ли ще ходим до лагера, чичко?

— Не много. Дванайсе километра.

— Ваввв! — прехапа устни Павелчо.

А в село Равни дол — що да видиш! Насреща ни, по бялото шосе, лети с пълна скорост камион. Над каросерията му се развяват каскети, кепета, шмайзери . . . Не, ще излъжа: шмайзерът беше само един — на бати Страхил. С него идеха да ни подберат и другарите Физ, Муз и Копанов.

Какво да разказвам още? „То се изказало вече всичко“ — както е рекъл чичо Стоян пред нашите началници там, на Сърнена ливада.

В лагера излязоха да ни посрещнат вкупом пионерите — девойки и момчета. Началникът отдалече ни завъртя глава — аз ще ви науча вас! . . . Но „редакторът“ на стенвестника веднага отърча да се посъветва със стария готвач — какво да

прави и да пита: ще има ли наказание за непослушните и страшно ли ще патим?

Чичо Стоян ми рече:

— Не се плашете.

И започна да ми разказва някаква си приказка за блудния син... и че уж баща му, вместо да му се сърди и кара, заклал за гощавка цял овен.

И наистина овнешкото със зеле тоя ден беше от вкусно по-вкусно. Жалкото беше само едно, че ние го ядохме в карантинната станчка...

Така беше решил лагерният съвет — да останем наказани до вечерта, като при нас не се допущат никакви другари и ръководители, а само ония, които щяха да ни носят храната за обеда и вечерята.

Разбира се, ние си направихме самокритика и дълбоко се разкайвахме за стореното, като обещахме повече да не се повтаря! Но лагерната дисциплина си е дисциплина и ние останахме в карантинната, докато изтече срокът на наказанието ни.

— Дааа — въздъхна тогава Тодинов, — ловко! Да вземат пример от нас другарите и да му мислят, рекат ли да тръгнат по нашите криви пътеки!

После се навалихме един връз друг на двата прозореца и с голяма болка на сърцето гледахме играта на лагеристите вън на двора!...

ДЪЖД!...

Из вилите е една врява — не може да се опише!

Бяхме останали почти без занимания: кръжочната работа беше завършена: изчетохме и разгледахме редица книги, които си бяхме запланували, и сега, може да се каже, умирахме от тегота.

Сега какво ни остава още?

Физкултурни игри — те не омръзват никога, но я се опитайте да излезете навън!

От Боров дол — Раково — до Пашово бърдо котловината е покрита с натежали дъждовни облаци. Мътната пелена на тези чудовища виси до земята. Из дола се дигат мъгли, чуват се гръмотевици. Вали.

Скрита нейде на сушина из лагера, Надка разтяга меха на хармониката. Разпилени звуци плавно се губят из влажното пространство. Момичето се упражнява...

Завчера тя ми призна, че по-рано била много опака и нервна поради мечката в гората. Но след смъртта на горския звяр сърцето ѝ се отпуснало — и много искала да се поправи, да бъде като другите пионери.

— Ти не мисли, че съм много лоша, Радовене.

Аз се зарадвах на самокритиката ѝ и сетне разказах всичко на Тасе. А той — сякаш на него не говореха — извърна глава към „Овчаря“ и заприказва за друго:

— Вълнувам се, Радовене, да видим как ще изнесем нашата пиеса...

А тази заран видях как двамата се срещнаха на каменното стълбище, но не се поздравиха. Единият погледна насам, другият нататък — и двамата бяха навъсени като облаци! Особено Крушков — от очите му искри изскачаха! Защо? Имало си причина, а пък аз да не разбера досега тази работа. Надка се похвалила на другарки, че нарочно го плеснала в тъмното на Сърнена ливада и му рекла: „На ти тебе рошава хармонистка!...“

„Хей, нима такова злопаметно момиче лесно се поправя?“ рекох си. Но Рашо не губеше кураж и вярваше, че тя ще влезе най-сетне в пътя, но за това се иска време, разбира се.

Дъждливите дни измъчват най-вече нас, по-големите момчета. Когато сме без работа, както сега, ние започваме да си мислим, че това, което сме направили като лагерници, е нищо в сравнение с онова, което можем да направим, ако почнем отначало.

Но тъй като дъждливото време ни пречи за нови проявления, ние се трупаме на групички по леглата в спалнята и си приказваме шеги и смехории.

— Комедията „Специална задача“ мина при невиждан успех, както е прието да се казва — шегува се физкултурникът.

— Ще мине, ще мине, по догодина, когато пак се съберем — отговаря другарят Любчо, дигнал глава към тавана и присвил очи зад очилата си.

Всичко беше готово. Бяха пратени и поканени: до съседния лагер и до лагер-школата. Барабанчикът на Раковския селсъвет разгласи по улици и мегдани за нашия театър на открито.

Раковци се разшетаха. Утре всички масово ще се стекат на тържеството. Пионерите зарадвано изправиха чела и бързаха да се приготвят. Момичетата перяха в дола белите си блузки и дълго гладиха своите и нашите пионерки.

Но в деня на представлението времето се помрачи. Небето погълна в дебел пласт облаци. Тогава ливна дъжд като из ръкав и ни развали всичко.

Сетне небето пак се проясни и пак грейна ясно слънце. Но втори път да събираме хората — нямаше кога, наближаваше краят на нашия лагерен живот.

След като се пошегувахме около пропадналата забава, другарят Физ рече:

— Момчета, доведете Надка и да му врътнем едно хорце.

Надка дойде, застана на най-горното стъпало на каменното стълбище, извади хармониката от калъфа и пръстите й пръсти започнаха да играят по белите клавиши.

— Ситната! Ситната! По-бързо, по-пъргаво!

Надка е още неопитна хармонистка, но пак се справи със задачата си.

Извеждаме хорото от коридора — вън на двора. Изкарваме под дъжда един кръг около трапезарията и пак се прибираме обратно назад. Бършем лица, вратове и очи, изквасени от дъжда. И когато хорото свършва, пак се свираме из всички ъгли на вила „Лиляна".

МАРКОВА НИ ИДВА НА ПОМОЩ

Трети ден дъждът вали проливно, не спира. Някои от малките ястреби са се озъбили от студ. Затуй почти всички са се сгушили по местата си в спалните или пък висят по прозорците на вила „Ястреб".

И ние седим по леглата си с крака, спуснати към пода, или изтегнати по гръб, лежим и изпитваме убийствена досада.

Спомените — този или онзи се заблудил в гората или мълчаливо вървял след тебе, като мислел, че „играта е такава" — бяха много пъти преразказвани, а техните жертви, осмивани от душа и сърце, взеха да ни се втръсват.

— Опустял този дъжд, дето не дочака да мине смяната, на тогава да се излива, колкото му се ще! — каза някой.

Лагерната храна взе да не ни се услажда. Чичо Стоян започна да се тревожи — готвеното ли е лошо? Домакинът тича в кухнята: „Я да видим, какво правят тия готвачи!..." А лекарката рекла: „Пионерите сякаш боледуват, храната наполовина изостава в тенджерите, по-скоро да ги водим обратно в къщи, иначе не поемам отговорност за това, което може да настъпи при тяхното отегчително бездействие!"

И пак другарката Маркова се сетила какво ни трябва и ни се притърча на помощ.

Тя дойде в нашия отред, отхвърли одеялото от очите ми и веднага заприказва:

— Не изсъхна ли мастилото в твоята мастилница?

— Не! — рекох. — Пиша аз писма и дневникът ми е редовен, но само това не е достатъчно, само с писане не върви! Край мене е тъжно и невесело. Нужно е нещо друго — да вземат участие в него и моите другари. Но нещо такова — дълго да се помни!

— Да, виждам, Дълбинов, че всички сте се отпуснали и хумпали в дъжда. Но припомнете си нещо такова, което още да не сте провели това лято, и го проведете.

Дигнах рамене: нищичко не ми идваше на ума, сякаш главата ми беше изкуфяла!

— Всичко е преминато — рекох, — всичко изпитахме и много пъти бяхме хвалени от началниците за нашата усърдна пионерска дейност — кръжочна работа, трудови дни, игри, четения, забави, развлечения, походи, театър на открито, звероукротителство — и времето течеше незабелязано. Затуй сега сме като болни!

Дружинната ръководителка ме прекъсна:

— Не, не всичко. Намира се и друго, което сте пропуснали. Я си спомни лани в Бойково в края на смяната какво беше? ...

Не й дадох повече да продължи. Дойдох на себе си от обезверението, което ме беше налегнало, плеснах се по челото и викнах — чувал съм — зарадвано като някой си Архимед: „Спасени сме!..."

— Да, другарко. Да ме убиеше някой преди четвърт час, хич нямаше да се сетя за това нещо. Но сто вие дойдохте и...

Беше ме срам да си призная, че тя — с грижите и делата си — винаги ми е помагала, служила ми е като пътеводител в моите училищни усилия. И благодарение на това днес съм един от първите ученици в целия град!

„ЕВРИКА"!...

Без да кажа никому нищичко, отърчах в стаята на началника. Другарката Бодра пак съставяше някакъв доклад, но ме изслуша с голямо внимание и добрина, както винаги. Сетне хукнах обратно при нашите момчета:

— „Еврика"! Тъй ли беше, Крушков? ... Спасени сме, другари! Събирайте се, елате тук при мене. Ами че ние къде сме били по-рано; къде ни е бил умът, Тасе? Ами твоят, Рашо?...

— Казвай какво има, Радовене, не ни мъчи!

— Това има: още утре провеждаме нашия „Септемврийски ден“.

Пионерите изведнаж се оперихa и се дигна шум до тавана. Някои дори хукнаха да разнесат новината из всички помещения.

— Първи отред пак е замислил някаква лудория — казваха тия, които не знаеха какво нещо е „Септемврийски ден“. А спалнята ни непрекъснато се пълни с деца — няма вече къде да се поместят и една част остава в коридора.

— Какво нещо е, кажете ни — молят те и напират напред, ще се изподушат.

— Кажете и на мене, инак няма да се махна оттука! — крещи зад гърба на големите и Павелчо Пишунов.

Изувам обувките си, скачам на кревата и започвам да им обяснявам работата.

— Утре, другари, денят в лагера е наш. Утре ние ще бъдем домакини и пълни господари в летовище „Вълко Червенков“, а началниците и ръководителите ще бъдат наши гости!

— А дружинният председател пак гост ли ще бъде? — запитва Тасе. Той знае, но нарочно пита, за да стане всичко ясно на неопитните, които за първи път ще вземат участие в тази игра.

Някой тича отвън и вика:

— Ловко! Изберете мене за началник на лагера!

— Ти още не си се очистил от първите грешки, как може!

— Ние тук честно постъпваме.

— А можеш ли да кажеш нещо лошо за бай си Димитър? Аз ще се очистя, честна пионерска дума!

Ние се оттеглихме — неколцина момчета и девойки — и потърсихме място, където насаме да уговорим някои подробности.

— Ще идем в квартирата на пазача. Там ще се чувствуваме напълно спокойни.

И тръгнахме за вила „Ястреб“. В една от стаите на долния етаж на вилата живееше старецът с бабичката си.

ПОСОЧВАТ МЕ ЗА ДЪРВАР

Стаята на пазача беше тясна и ниска, разположена в приземния етаж. Подът бе постлан с рогозка, а върху рогозката шарена черга. В единия ъгъл личаха натрупани черги за завивки. По лавицата имаше наредени домашни съдове и чинии; по ръба на лавицата стърчаха гвоздеи, на които бяха окачени

китки изсушени билки. Малка ламаринена печка с едно колело, от която вееше студ, бе втикната в ъгъла зад вратата. Очуканите кюнци едва се крепяха един в друг. През единственния прозорец се виждаше нашата естрада при спортната.

Дядо Лечко ни посрещна легнал по гръб върху чергата на земята, с ръце, поставени под побелялата му глава, и загледан в тавана. Червенобузестата баба Катя седеше край него на чамов стол без облегало; тя бе забучила хурката на пояса си и като плюнчеше пръсти, предеше тънки жички от бялата кълеля.

До главата на стареца се търкаляше лимонадено шише, което издаваше дъх на ракия. Когато се похлопа на вратата и ние влязохме в стаичката, той се опита бързо да смушка шишето под възглавницата си, но Надка го изпревари и рече:

— Стой! Улових ли те? А пък ми беше казал, че било грехота да се пие ракия при тази хубава балканска вода! Значи, лъгал си ме като вчерашно дете?

— Ха-ха-хааа! — засмя се пазачът, като се изправи от земята и седна по турски.

— Сега какво да го правим, другари? — запита момичето.

— Сега ли? — заприказва Тасе. — Сега ще ги помолим да ни отстъпят за половин час квартирката си. Поради лошото време всички пионери са из вилите, а ние имаме малко работица и трябва да останем насаме. Други главоболия няма да им причиняваме засега.

Старците, като бъбреха един през друг — че с удоволствие ни отстъпват стаичката си, — веднага преминаха в квартирата на домакина.

Насядахме направо на пода върху рогозката.

Сборът ни беше кратък и не продължи повече от четвърт час. „Умните хора с малко приказки се разбират“ — казваше другарката Маркова и ние си спомняхме това правило винаги, когато ни предстоеше сериозна работа.

Първо решихме, че всеки от нас се задължава при подготовката на Септемврийския ден да си затваря устата. И никому да не разгласява най-главното при провеждането на играта. Така ще бъде по-забавно за всички лагерници.

Тогава Герунов предложи за началник на лагера Тасе Крушков. Аз посочих Тинка Тосева за дружинен ръководител, а Герунов — за домакин на лагера.

Прието.

— Но ти си отваряй очите, Ганчо, веднаж ни се е паднало да бъдем домакини — рече една от другарките, като смигна на „домакина“.

— Ти няма да ме учиш мене, момче — отвърна засмяно Герунов.

За дружинен председател бе посочен Сантовски, за физкултурник — Апостол Пашиванов, учител по песне — Дина Клашникова и така нататък.

— Ами с готвачите какво ще правим?

— Готвачите ще си седят по местата. И лани беше така.

— И лани било така! Но сега може да бъде другояче. Ние сме пораснали от лани и аз смятам, че можем да си излъчим готвачи.

— Но как ще се справим с четири-пет ястия, гответи на огън?

— Брей да му се не видеше! — рече Здравка Шишкова. — Ако и с тази работа не се справим, защо сме пионери тогава?

— У, голяма работа! —решително заяви и Надка.

Косите й са страшно пръснати. Поради дъжда тя сякаш е изгубила всяко настроение да реди тези коси и от три дни чорлите й особено бият в очи.

— Така ще направим, другари. — Думата взема пак Герунов. — И готвачите ще бъдат наши гости, а ние сами ще си гответм. Другарката Ютева няма да има нищо против, щом е дала веднаж съгласието си да бъдем домакини.

— Все пак съмнявам се дали ще се справите с готварското изкуство — повторно се усъмни Тасе.

— Да!... Ако не си оглушал, Крушков! — рече Надка.

— Наемаш ли се?

— Мене не питай, а питай тия момичета.

— Разбира се, у дома колко пъти съм готвила — рече „учителката“ по песне и добави: — И аз ще помагам в кухнята. Не е голямо чудо.

— Ключовете от склада трябва да се вземат още тази вечер от бати Тошо — напомни Тинка.

Надка поиска всички ръководители и началникът на лагера (като утрешни наши гости) да бъдат разместени още тази нощ из спалните на отредите, а техните стаи да бъдат заключени.

Аз се противопоставих на тази Надкина измислица. Миналото лято ние не бяхме толкова гостоприемни. Всеки си седеше на мястото. Изказах мнението си, а тя едва не скръцна със зъби и хвърли в лицето ми:

— Е, добре, добре! Вие не приемате нито едно мое предложение, но няма да се убия за това, я!

След това имаше предложение: всеки новодошъл — посетител на лагера — да бъде поканен за наш гост. Така беше и миналото лято.

Ние вкупом дигнахме ръце: прието!

— И още нещо — избърза Тошева, като прибираше с пръсти чорлите си, нападали по гладкото й чело и като направи една предварителна уговорка. — Сега вече, надявам се, ще се приеме предложението ми. Предлагам . . . — Тя замълча малко и с усмивка на тъничките си устни изгледа всички, само мене не, и изведнаж изтърси: — Предлагам да не забравяме и Топливо, а Дълбинов да заеме неговото място като дървар и утре в зори да тръгне с магаретата в гората.

Другарите дружно се закискаха в лицето ми.

— Тя си е все такава . . . нашата Надка — рекох.

— Е, добре, такава си е! Но лошо ли е да бъде поканено и дърварчето?

— Добре, де! Приемам да заместя Топливо.

— Така и трябва от един съзнателен пионер. Но аз не ти вярвам — рече тя и като присви ясните си сини очи, добави: — Ти ли? Ти ли казваш това? Но това не ме засяга ни най-малко!

Рашо се помъчи да промени разговора, но аз застанах твърдо на своето и рекох:

— Има предложение и аз моля то да се гласува!

— Остави тази работа, Радовене — студено подхвърли Тасе. Той беше на път да се кара с мене.

— Не, няма да я оставя! Въпросът е на чест и аз не съм съгласен да ми се правят отстъпки.

Всички, с изключение на Тасе, който нито веднаж не поглеждаше Надка, дигнаха ръка. И аз бях избран за дървар.

Повече не спорихме по този въпрос.

Като си привършихме работата, тръгнах да диря Борис. Трябваше да го предупредя да ми остави магаретата си. Знаех вече на кое място в бараката стояха брадвата и въжетата. Знаех и сечището, където Топливо ходеше за дърва.

След това се запътихме при чичо Стоян и скришом от нашите момичета го помолихме — да бъде в тяхна услуга и да внимава „готвачките“ да не турят сол в чая и вместо с лук да не запържат ястието с риган. Нека да следи.

Старият готвач остана много зарадван и рече:

— Ей, и аз да остана един ден свободен!

— Да, да, ще останеш!

— Не съм се трудил, значи, напразно — продължи да си пее той своята, като си правеше оглушки. — Не съм се трудил напразно, когато се молех тогава да не те срещне мечката в гората . . И аз ще мога, момченца, утре да мръдна до Велиград, нали?

— Не може, чичо Стояне — рекох — Като че ли на тебе не говорят . . .

— Не може! — заяви решително и „домакинът“ Герунов. — Нали ще помагаш на момичетата? И нали ще бъдеш наш гостенин?

И чичо Стоян нямаше какво да стори. Той само скръсти безпомощно ръце, без да промълви думица повече.

ДЪРВАР

На заранта небето пак беше забулено с дебел пласт тъмни облаци, но не валеше.

Ние с Топливо се уговорихме и той, захилен до уши, дойде още в тъмно да ми предаде магаретата си. Но Борис каза, че го ядяло любопитство да види какъв дърварин съм и макар да го молих да си остане в лагера, дойде с мене.

Тръгнахме в зори. Току-що се развиделяваше. Пак му обърнах вниманието да ме остави сам, но той каза:

— Аз ще гледам само да не сбъркаш пътя и ще стоя настрана, а ти блъскай с балташката, да видим какво можеш.

— Обещаваш ли?

Топливо врътна глава и рече:

— Защото дървата са вече насечени, но остава само да се окастрят отсам-оттам.

Работата вървеше от добре по-добре и аз бях много доволен. Нека Надка да не мисли, че Радовен се плаши от труд, който и насън не е виждал.

Като ме гледаше как неумело си служа с балташката, Топливо ме поправи — да съм държал дръжката на брадвата тъй и тъй — да не се посека.

Хубав празник ще изкараш тогава, ако се цапнеш по крака!

Но мина без цапване.

Върнахме се с два товара дърва в лагера, а децата още спяха. Погледнах през прозореца будилника, който беше окачен на гвоздей в кухнята. Шест часа!

— Борисе, върти сирената! Днес трябва да се става рано, въпреки дъжделивото време.

А аз, изкалян до ушите, бързо взех да се почиствам.

Нашите дежурни — дежурният по лагер Рашо и дежурните по кухня момчета и момичета — скочиха от сън и изтопуркаха по каменното стълбище. Първа Надка, с кутийка кибрит в ръка, отърча да стъкне огъня.

Когато съгледа изгърсения куп дърва край кухнята и калните следи чак до яката на палтото ми, тя опули очи, захапа кутийката, взе да ръкопляска и каза през зъби:

— Ха така! Така те харесвам!

Нищо не ѝ отвърнах. Отворих кутията с вакса и бързах да се докарам така, като че ли нищо не е било.

СЕПТЕМВРИЙСКИЯ ДЕН

Той започна с ведрината, която сами проведохме. Началниците ни гледаха отстрана и се подсмиваха. Голям смях ще падне днеска — може би си мислеха те. Но ние се стараехме да не се изложим в очите на нашите опитни ръководители.

По едно време другарят Физ се опита да ни се меси в работата при ведрината, но вежливо бе заставен да млъкне от „физкултурника“ Апостол Нашиванов. А „гостенката“ Ютева каза по този повод:

— Другари „бивши“ физкултурници и ръководители, никъде по нашата хубава земя не е прието гостите да се бъркат в работата на домакините. Моля, спазвайте това най-простичко приличие.

Сетне сами си направихме и проверката.

В кухнята отрано се трудеха нашите момичета, забрадени и препасани с чисти бели престилки до брадичките. Но ние не знаехме, че поради недоволството и старческото мърморене на чичо Стоян, задето не го пуснахме да иде във Велинград, Здравка и Надка го били подкупили с кутия първо качество цигари. И той с папироска между зъбите бе седнал на стол пред отворената кухненска врата, сладичко гълташе пушека и нареждаше „готвачките“:

— Ха сега. Вземи оттам маслото. Запържи лука в него. Ха така. От вас ще излязат готвачки и половина и на големи тържества ще ви викат да готвите на хората.

Дежурните по кухня вече белеха картофите, чистеха доматите и чушките.

Щом стана дума, че продуктите ще се теглят в склада, множина другари нахълтаха в мазето на вилата. Бати Тошо, облегнал гръб на зида и вперил очи в ръцете на Герунов, каза:

— Досега такова нещо не се е случвало в нашия лагер!

— Скоро ще станеш излишен, другарю „бивш домакин“ — пошегувах се аз.

СКЛ

– Почакай, какво има още да видиш... Ловко! — рече Тодинов, като същевременно не сваляше поглед от Ганчо и му даваше с очи някакви знаци.

Първо започна тегленето на захарта за чая. Тогава Рашо пристъпи крачка напред и тихичко попита:

— Колко?...

– Пет килограма над... (нормата) — все тъй тихо отвърна „домакинът“.

— Ловко! Внимавай сега в маслото... Колко?

— Два килограма, плюс дажбата...

За последните две думички ние сами се сещахме и Геруновдори никак не ги произнасяше, за да не разсърдим бившия домакин.

— Сега ще теглим месото — как смятате? — попита нашият домакин.

— Пет-десет над... карай там и не питай!

Физкултурникът Апостол зарадвано подскочи на един крак.

Павелчо Пипунов, като разбра каква е работата, с подпяване се обади:

— Пап... пап... паш-ка-не ще падне! — И като поглади коремчето си, попита: — А не можем ли всеки ден да бъдем домакини?

И останалите скришом се споглеждаха, радваха се и тържествуваха, но не се издаваха. При това те често хвърляха тайни погледи към бати Тошо, който сякаш още не можеше да схване какво става в „магазинчето“ му.

Неочаквано той изведнаж подскочи напред, разбута с лакти децата и сложи ръка на везните:

— Стойте, другари, какво правите вие! Че вие, ако ви оставят, за два дни ще видите работата на целия склад. Ами сетне?

— Ти не се бъркай сега — веднага възрази нашият домакин.

Клашникова също се насочи към бившия домакин:

— Но защо се месите, другарю?

— Ако знаех, че така ще постъпите, не бих се съгласил да ставам гостенин и да ви давам ключовете си!

— Вие, другарю, навярно сте си мислили, че като гостенин, ще трябва да харчим за вас от джеба си? — добави Дина.

— Ловко! Можеш ли да кажеш нещо за нас? Ние тука честно постъпваме.

Надка, дочула шума в склада, веднага прибяга насам и сърдито викна:

— Да, другарю... никъде по света гостите не се тъпчат да надничат в долапите на домакините! Идете питайте за това нещо „гостенката“ Ютева.

Като рече това, Надка бърже се отдалечи и се върна отново в кухнята.

— Не се плаши, бате Тошо — рече Герунов, — няма да ти изчерним склада.

— По-добре той да не ни се бърка, ние сме днес домакините.

— Но кой ще отговаря, момчета? Всичко е поверено на мене и от мене ще се дири сметка.

— Това не е важно — подметна Тодинов, сериозен като никога.

— И ти ли... най-големият!... Или сте се побъркали всички.

— Какво аз, бате Тошо? Веднаж в годината ни се е паднало да бъдем домакини, а ти... въпрос отваряш!

— Хубаво, щом главите ви не увират в една вода! Но аз знам да се разправям и по друг начин с вас!

Без да се бави, бати Тошо с един скок се намери на двора и веднага се вмъкна във вътрешността на вилата.

— Отива при другарката Бодра. Тичай да видиш какви оплаквания ще прави — заповяда „началникът“ Тасе.

Мигновено последвах бившия домакин по стълбите за втория етаж и с настръхнали уши застанах на най-горното стъпало.

Бате Тошо заблъска нервно вратата на другарката Ютева. Тя беше в стаята си и аз ясно дочух, когато попита отвътре:

— Кой тропа?

— Аз, другарю началник — домакинът!

— Домакинът? — раздаде се пак познатият глас отвътре. Другарката Бодра се подаде на прага и изпитателно се взря в лицето му. — Но доколкото ми е известно — учудено рече тя, — вие днес не заемате никаква домакинска длъжност?

Бати Тошо, без да влиза в стаята, кипна:

— Аз не мога да разбера каква е тази неразбория: аз ли съм побъркан, или всички сте полудели днеска!

— Какво има, млади човече? Говорете, без да се вълнувате.

— Това има! Елате, погледайте какво вършат децата. Разполагат се със склада, както им скимне! Къде го има това и кой ще отговаря след това?

— Тасе Крушков, Сантовски и Герунов там ли са? Е, да. Но, аз имам дозерие в моите пионери и съм сигурна, че те няма да ме подведат, като извършат нещо извън пътя.

— Тъкмо там е белята, че те вършат всичко напук и не вземат от дума.

— Ние вършим това, което трябва да вършим като домакини, които се боят да не би гостите им да изпитат някакви лишения през този ден — рекох аз, като с това здраво притиснах бившия домакин до стената.

Бати Тошо потрепера от глава до пети и ядовито извърна глава. Той никак не очакваше да ме види зад гърба си. А твърдото ми възражение го накара да заплете конците и изведнаж изгуби ума и дума. Но като не можеше нищо да ми стори в присъствието на другарката, той ме стрелна с такъв кръвнишки поглед, че от страх аз се смъкнах едно стъпало по-долу.

Напълно съгласен с думите ми и като поклати одобрително глава, бившият началник на лагера най-спокойно продължи:

— Видите ли каква била работата, млади човече! Но вие нали дадохте ключовете на пионерите? Дадохте ги...

— Дадох, но аз не знаех...

— Е, трайте сега! Вие сам сте си виновен.

— Но аз не допущах, че дотам ще стигнат тези момчета...

Другарката го прекъсна:

— Какво сте допущали, другарю Тошо, това не знам. Но да приключим с разговора, че имам работа — пиша доклад.

— Но нали им дадох бележка, колкото продукти се полагат, толкова трябваше и да требват.

— Дали сте им, дали! Като че ли това е най-важното и с това искате веднага да си измиете ръцете. Защо не дойдохте още вчера да се посъветвате с мене как да постъпите? Сега ключовете щяха да бъдат в ръцете ви, но сега нищо не можем да направим. И двамата сме безсилни — нали сме гости!

Тези думи съвсем объркаха бати Тошо и той взе да върти очи и да пуфти, сякаш щеше да му прилошее.

Накрая другарката каза:

— Да, другарю Тошо. Или мислите, че на мене ми е много по сърце да бъда гостенка? Но няма какво да се прави! Това, което вършат децата днес, е заведен ред от миналото лято, той става нещо като традиция и ние трябва безусловно да се подчиним. Късно е, казах, да повдигате въпрос. Да сте му мислили по-рано.

— Но аз знам и друго: ще ида да се оплача по телефона...

— Оплачете се, кой ви спира? Това е ваше право, ако намирате, че пионерите вършат нещо беззаконно и ви опиразват. Но знам предварително, че нищо няма да постигнете с това.

— Какво рекохте? Не мога да се оплача ли?

— Рекох, че и тогава няма да си помогнете, щом колата се е обърнала вече.

Цял зачервен от напрежение и без да се сбогува, бати Тошо се понесе назад, готов да изпълни заканата си.

Понеже се боях да не ме застигне и тупне по гърба, аз го изпреварих, на две крачки взех стълбището надолу и изскочих на двора. А той мина мълчешката край нас — момчетата, които се бяхме струпали пред склада — и без да погледне нито едного, с уморени крачки се запъти към летовище „Генерал Петър Коларов". Отиваше на телефона или от мъка може би беше решил да се почерпи с нещичко в ловния парк.

— Какво стана? — попитаха тогава в хор другарите.

— Момчета, правото е на наша страна, можем да продължим.

Работата в мазето беше временно прекъсната, докато се види какво ще излезе от оплакването на бившия домакин.

— Тъй ли? Можем ли да продължим? — попита Герунов.

— Да, да! Вървете след мене. Ганчо, застани пак зад тезгяха при везните.

Като чу това, бати Тошо изведнаж се върна от средата на пътя и запъхтян нахълта след нас в мазето. Той застана мрачен на предишното си място. Сетне облегна гръб на зида, кръстоса ръце на гърди и като ни огледа с ядовит поглед, нервно заприказва:

— Добре! Теглете продукти колко си искате . . . Теглете, дайте двойна, дайте тройна дажба, ако щете! Вие мене няма да опропастите. Но утре пак за ваша сметка ще уравновесявам месо и масло, захар и сирене, като започна да ви требвам домалко продукти за закуска, обед и вечеря.

— Но може ли така, другарю Балабанов? — „смаяно" попита Рашо.

— Може и така ще направя, момчета. После да не ми се сърдите. Сега искате да прахосвате, затова после няма да си дояждате. Тогава ще ви питам гладни ли сте стояли, че така се лакомите.

Герунов ме погледна „уж" учудено и сякаш питаше: какво ще кажеш, Дълбинка?

— Да, лошо! — рекох веднага. — Заради нас и смяната, която тепърва ще дойде на летуване, ще пострада.

— Тогава?

— Тогава. Ганчо, излишните продукти — обратно по местата им!

— Язък за труда! — въздъхна Герунов.

А тия, които знаеха нашата шега, престорено се развикаха:

— Не сме съгласни, не! Ще развалим всякакъв Септемврийски ден, щом ни се бъркат чужди хора!

Бати Тошо взе да се усмихва. И рече:

— Хайде, момчета, сторете така, както казва другарят Радовен. А аз от своя страна ще ви отпусна за днес още пет дини, ама от най-големите!

— Добре, прието! Урррa! . . .

Герунов отново взе да тегли с везните, но така, както се полагаше и според писаното листче със сметката на бати Тошо.

Тодинов с другари веднага подбраха най-хубавите дини — тия, които ни обеща извън дажбата — и ги сложиха на една страна в мазето.

На закуска и обед нашите гости бяха разместени между пионерите, а не като по-рано — да се хранят след нас и на отделна маса. Същевременно те се държаха като гости с домакините, не бяха никак придирчиви и никой от тях не отвори уста да осъди някоя наша постъпка.

И през време на обеда си приказвахме най-свободно.

— Всичко до тук върви добре, Рашо — рекох.

— Хубаво би било да ви оставят всеки ден да разполагате в лагера, нали? — запита по едно време другарката Бодра. — Но какво ще ни черпите сега?

Надка се обади:

— За трето ще имате любеница, червена като кръв!

— Ами кафенце ще има ли?

— Ще ви водим в бирарията на ловния парк и там ще получите по чаша бира.

За всички нас най-често отговаряше нашият началник на лагера, Крушков. И ядохме с такъв апетит и толкова много, че стигна да се прихване за обедите и вечерите през дъжделивите дни . . .

Следобед слънчицето беше пекнало за малко и ние проведохме масови физкултурни игри, земна и уредна гимнастика. Малко се поизмокрихме и окаляхме по тревата, но нищо!

И всичко вървеше, както никога дотогава не бе вървяло — така си мислеха пионерите: нито една грешка, нито едно лошо проявление, нито една осъдителна постъпка.

Вечерта пак сами си направихме проверката. Свалихме знамето. Тогава другарката Ютева излезе пред строя и заприказва:

— Другари, ние сме възхитени. Вашият Септемврийски ден мина повече от добре. Образцовият ви ред, чистотата и прилежанието ви бяха неподражаеми. Ние ви пожелаваме и за в бъ-

деще, когато пораснете, да имате пред вид това, което направихте днес, и нито за миг да не се отклонявате от него. Пазете правилото: където има труд, прилежание и съгласие, там има мир и сговорчивост, има благоденствие и радост в живота!

— Бла-го-да-рим! — отговорихме всички.

— Но аз никак не съм възхитен . . . дето ме пързулнаха тия момчета . . . — обади се полугласно бати Тошо.

Ние дружно се закискахме.

След това взе думата дружинната ръководителка.

Другарката Маркова каза:

— Несъмнено, всичко беше отлично, но аз забелязах една ваша грешка . . .

Аз изтръпнах. „Пак нейде сме сбъркали. Другите не са видели, но тя винаги е на мястото си като ръководителка и го е забелязала“ — помислих си.

А тя сякаш четеше в душата ми, продължи:

— Да, сбъркахте. Този ваш ден миналото лято ние наречохме „Септемврийски ден“. Но как трябваше да го наречем сега? Помислете!

Знаех да отговоря, а заедно с мене заговори и цялата дружина:

— Този наш ден ние трябваше да наречем „Пионерски ден“!

— Да, правилно, другари.

„Гледай сега, рекох си, как уточнява работите. Нали е учителка по български език . . .“

Но ние си взехме бележка от думите ѝ. Без нейната намеса никой нямаше да се сети за това много важно нещо.

•

БЛАГОДАРИМ!

На утрото пак пекна весело слънчице. Птичките радостно подновиха своите песнички в дълбокия дол. Но лагерната смяна беше вече към края си. И какъвто разговор да подхващахме, накрая винаги се питахме какво ли ни чака в къщи, в града, в селото или в училище.

Но ако можехте да се вгледате в лицата ни, веднага щяхте да прочетете тихата тъга, изписана по тях. Тъжехме мълчаливо и дълбоко затуй, че скоро ще се разделим с нашия любим лагер „Вълко Червенков“. Срещахме се на двора, на спортната, по коридорите из вилата и си подхвърляхме един на друг: още пет дена остават, още четири, още три . . .

— Не падайте духом, момчета, не провесвайте посове! — казваше другарят Муз. — Що са дни занапред, наши са: до

година пак ще се съберем, ще правим театър и ще наваксаме пропуснатото.

Не, никой от нас не беше провесил нос. Духът ни си седеше здраво на мястото, ние само мълчаливо тъгувахме.

И колкото пъти се съберехме и за каквото и да се залавяхме, ние винаги си пеехме една и съща песничка. Тя вливаше в сърцата ни надежда и радост, че до лято пак ще лагеруваме. Лагерният живот лесно не се забравя.

И тази песничка, която по цели дни ни разтушаваше, още звучи в ушите ми:

Хубав е живота в тоз чудесен край,
хубаво е в лагера — туй го всеки знай.
С песни, лекции, оборки и проверки, и разходки
ний се веселим.

Дай, дай, дай, мили роден край,
нашто лагеруване да няма край!

Сутрин ставай, щом сирената весело запей,
че висско над Родопа слънчицето грей.
С четки, пасти и сапун към чешмите — беж
да си миеме лицата в тоя въздух свеж.

Дай, дай, дай, мили роден край
нашто лагеруване да няма край!

Ето Тошко пак пристига с бака във ръка;
лекарят добър ни вика: „Слушайте, деца,
който чая си остави недопит сега,
знайте той ще си замине слабичък дома!“

Дай, дай, дай, мили роден край,
нашто лагеруване да няма край!

Пеехa тази песничка и лагерници, и ръководители, и началници, и готвачи.

Домакинът и той я пееше, макар да бе заставен често и неуморно да щъка из селищата наоколо, да дири продоволствие за нас...

Два дни преди да се натоварим на каруците, на път за гара Боров дол, проведохме „прощален огън“ ... Колко песни, стихове, хумористки, агитки, игри и смехове изпълваха нашите по-

следни часове в лагера! Под светлината на буйните пламъци ни раздадоха книги — награди за проявеното усърдие в кръжочната работа, за докладите и трудовите дни, които изнесохме тук.

Излъчихме от нашата смяна индивидуални и колективни първенци.

Другарят началник, като ни награждаваше, каза:

— Скъпи другари, славни пионери от лагер „Вълко Червенков"! Благодаря ви за положените усилия. Вие бяхте много прилежни и примерни . . . — Другарката Бодра не можа да се изкаже докрай, толкова беше развълнувана.

Райничка си мисли:

„Колко е добричка! Как ще се разделим? . . ." — и заплака с глас. Утешават я другарките ѝ от вила „Ястреб".

— Млъкни, момиче — казва на шега Дина, — може би щом стигнем на гара Боров дол и ще ни върнат: идете, деца, да полагерувате до края на лятото!

— Ако е тъй, аз първо ще ида да се обадя на мама и татко и сетне пак ще се върна . . .

С топли синовни чувства на думите на началника отговаря Атанас Крушков. Той благодари от цялата дружина за хубавите грижи към нас от страна на другарите началници и ръководители.

А щом дружинният председател завърши една своя мисъл, ние вкупом повтаряме:

— Бла-го-да-рим!

— Благодарим на другарите от ОНС, задето ни дадоха възможност да укрепим силите си и да се подготвим за новите училищни дни.

— Бла-го-да-рим!

— Благодарим на нашата народна власт и на БК партия.

— На другаря Вълко Червенков . . .

— Бла-го-да-рим!

И дълго се изреждат благодарности край буйно пращящия лагерен огън: към другарите Физ и Муз, към домакина, към готвачи, пазачи, прислужници и към каруцаря.

— Благодарим и на ежко-таралежко, дето ни веселеше — обажда се неволно Павелчо Пишунов.

— Но той какво ще прави без нас, добричкият?

— Пуснахме го в гората — рекох, — нека си шета из своята родина, няма да му бъде зле.

— И на другаря партизанин . .

— Благодарим, гдето ни пази от стръвницата, гдето ни разказа спомени от живота си, гдето ни заведе на Синия вир!

Хармониката изведнаж засвири отново.

— И на Дина Клашникова, която ни забавляваше с музиката си... Благодарим!

Не забравяме и Топливо, и двете пъстри магаренца.

На следния ден отново минахме през везните на лекаря — наддал съм 5 килограма и 200 грама за близо 30 дни. Но аз взех да пълнея от оня ден — 17 юли, — след завръщането ни от Синия вир... И всички останали другари и другарки радостно шумят — всеки е наддал по нещо.

Рано сутринта на нашия последен лагерен ден, току щом се пукна зората, ние се качихме на колите и потеглихме за гара Боров дол.

Децата плачат и извръщат глави към вилите. С натъжени очи четем последните думички, които са толкова скъпи за всички пионери в нашата любима родина:

Лагер „Вълко Червенков“...

— Довиждане, лагер любим!

Баба Катя бърше с края на забрадката сълзите си. Дядо Лечко се смее:

— Ха-ха-хаа! Не плачи, бабо, те пак ще додат.

— Ще додат, дядо, ама ние вече сме остарели и си отиваме!

— Отиваме си, без да сме били някога пионери.

Но неговите очи и без това са насълзени от ракийката.

А последните думи на домакина разсмиват всички ни:

— Бойковци! Вечно ще помня как се пошегувахте с мене, когато теглехте продуктите в склада...

Каруците бързо се спущат, летят надолу по каменистия път и дрънчат с бронзовите си тасове.

Кърпички, забрадки, шалчета, червени връзки високо се веят над главите ни.

Запяхме любимата си песничка:

Дай, дай, дай, мили роден край,
нашто лагеруване да няма край!

Издателството моли читателите за отзив както за съдържанието на книгата, така също и за нейното художествено и техническо оформление, като съобщават своя точен адрес, професия и възраст.

Моли също така библиотечните работници да уведомяват периодично издателството за търсенето на книгата и да събират читателски отзиви.

Всички материали да се изпращат на адрес:

София, ул. Граф Игнатиев 2-а, Държавно издателство
Народна култура

Редактор Мария Чернева

Художник корица Стефан Ковачев
Художник вътрешни илюстрации Симеон Халачев
Худ. редактор Васил Йончев
Техн. редактор Елисавета Владова
Коректор Юлия Минева

Дадена за печат на 25. III. 1954 г. Печатни коли 13¹/₈.
Авторски коли 19·62. Формат ⁵⁸/₈₄ ¹/₁₆. Тираж 5,000.
Поръчка № 22 (262)

Цена 7·90 лв.

Печатница на Бълг. комунистическа партия

Народна култура — София ул. Гр. Игнатиев 2-а

7:90 лв.

14.00

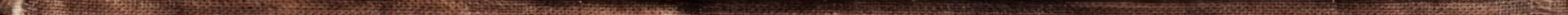
Сполети от пионерския лагер